

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Ασφαλίζει
τά
κρημάτα σας

5%

Γυαλοποιεί
τους
υόπους σας

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Είσατε άρσεία με την
ELIDA

“Αν θέλετε μαλλιά σαν
μετάξι και ζωηρά άγορά-
σατε ένα φάκελλον Δρ. 8
SHAMPOO ELIDA
ΖΗΤΗΣΑΤΕ
ΜΟΝΟΝ
SHAMPOO ELIDA
από τον κομμωτήν σας
ΠΛΥΝΑΤΕ
τά μαλλιά σας μόνον με
SHAMPOO ELIDA
Δέν περιέχει σόδα.
Μετά τόν πύσιμον άφί-
νει θαυμάσιον άρωμα.

Shampoo

ΓΚΡΕΚΑ

ΕΜΒΟΛΙΟΝ ΑΝΤΙΤΥΦΙΚΟΝ

ΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚΟΝ

ΙΑΤΡΟΥ

Γ. Η. ΠΑΓΚΑΛΟΥ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΝ

ΤΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλούνται οί συνδρο-
μταί, των δωοίων λήρει ή
συνδρομή τον έρχόμενον Πύ-
ρουστον να είδοσολήσουν έρ-
καίρως την ύσπρεσίαν του σε-
ριοδικοῦ αν θ' άνανεώσουν ή
όχι, άλλως ή άωστολή του
σύλλου δέγει διοκοπή.

Έωσίσης όσοι όφείλουν προ-
γενεστέρας συνδρομάς παρα-
καλούνται να τās έμβάσουν
από τής λήξεως του τρ. μηνός
άλλως δά διακόψωμεν την
άωστολήν του σύλλου.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΝ ΚΥΠΡΩ

είναι ο κ. Κ. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΕ

Κ. Περικλέους Ταχ. Κβ. 69

ΕΙΣ ΛΕΜΗΣΩΝ

Η Ουλίτις
θεραπεύεται με τό
ΣΑΝΟΖΥΛ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 58

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ

Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησία Δρ. 200
Έξαιμνες " 100
Τρίμηνες " 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΕΝΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Τρεις άδελφαι του
‘Αλεξάνδρου Παπαδια-
μάντη, τον Αύγουστο
του 1919, μου παρέδο-
σαν εις την Σκιάθον 8, τι
χαρτιά ειχεν αφήσει ο
άδελφός των. ‘Ήσαν
άρκετά ποιήματα ανέκ-
δοτα και κομμάτια από
διηγήματα, από τὰ όποία έλειπεν άλ-
λου ή αρχή και άλλου τὸ τέλος.

«Αν τὰ βρίσκετε για δημοσίευμα
μου είπαν, δημοσιεύσατέ τα. Και έμεις
τὰ βλέπουμε πού δέν είναι τέλεια, μά
είναι από την τελευταία του έργασία
εις τή Σκιάθο· είναι τὰ τελευταία του
χειρόγραφα».

Από τὰ κομμάτια τὰ διηγήματα,
όπως και αί ίδιαι αί άδελφαι του Πα-
παδιαμάντη είχαν παρατηρήσει, κα-
νένα δέν ήτο τελειωμένο. ‘Υπήρχαν
όμως εις τὰ χειρόγραφα άρκετά ποιή-
ματα τὰ όποία ένεφάνιζαν τον Παπα-
διαμάντην υπό νέαν μορφήν. Τήν μορ-
φήν του ποιητού. ‘Η μορφή αυτή είναι
άγνωστος, ή σχεδόν άγνωστος. ‘Ελάχι-
στοι στίχοι του Παπαδιαμάντη είχαν
μέχρι του 1911 πού απέθανε δημοσι-
ευτή. Από αυτούς οί άφιερωμένοι εις
τήν βασιλοπούλαν ‘Αλεξάνδραν ήσαν οί
περισσότερον γνωστοί.

«Τόν τελευταίο καιρό, μου είπαν οί
άδελφές του — τὸ 1910 δηλαδή πού
είχεν άποσυρθή εις τή Σκιάθο — έγραφε
και ποιήματα. ‘Ηθελε να άπαθανάτιση
έτσι τὰ έκκλησάκια μας πού τὰ είχε

πρίν περιγράψει με τὰ διηγήματά του».
Από τὰ ποιήματα πράγματι πού μου
έδωσαν αί άδελφαι του Παπαδιαμάντη
δέν ύπήρχε κανένα με θέμα, άς εί-
ποῦμε, κοσμικό. Οί στίχοι όλοι είναι
άφιερωμένοι εις τις έκκλησίες του
νησιού.

Τί είναι όμως τὰ ποιήματα αυτά;
‘Όπως θά ίδη ο άναγνώστης από τὸ
δημοσιεύμενον έδω ποίημα τὸ όποιον
φέρει τον τίτλον «Στήν Παναγία την
Κουνίστρα» ύπάρχει μεγάλη έλευθερία
εις τον στίχον του Παπαδιαμάντη, και
οί αὐστηροί κριταί θά ήρνούτο εις τον
Σκιαθίτην διηγηματογράφον τον τίτλον
του ποιητού. ‘Αλλά ή έλευθερία του
στίχου είναι σύμφωνος πρός την ψυχο-
σύνθεσιν του Παπαδιαμάντη και πρός
τον τρόπον τής ζωής του και εις τās
‘Αθήνας και εις την Σκιάθον.

‘Ενα μέρος, τὸ όραιοτερον ίσως και
έσωτερικώτερον τής ζωής του Παπα-
διαμάντη, ήτο τὸ άφιερωμένο εις την
έκκλησίαν. ‘Ο Παπαδιαμάντης ήτο ψάλ-
της όπως άλλος είναι τραγουδιστής.
Εις τās ‘Αθήνας οί κατοικοῦντες γύρω
από τον ‘Αγιον ‘Ελισσαίον τής σιαι-
κίας ‘Ακροπόλεως θυμούνται ακόμη τὸ
ψάλλμα του Παπαδιαμάντη. Εις την
Σκιάθον δέν ύπήρχε έκκλησία και έκ-
κλησάκι πού να μην είχεν άντηχήσει
εις τούς τοίχους τής ή φωνή του.

‘Αλλά και οί φίλοι του Παπαδιαμάντη,
οί λόγιοι και μη λόγιοι πού του έκα-
ναν εις τās ‘Αθήνας παρέα και οί ναυ-
τικοί τής Σκιάθου, θυμούνται ακόμη

τήν ψαλτική φωνή του «κυρίου ‘Αλέ-
ξανδρου». Εις τὰ γλέντια τής στενής
φιλικής παρέας, και τέτοια έγίνοντο
και εις τās ‘Αθήνας και εις την Σκιά-
θον τακτικά, ο Παπαδιαμάντης έδιδε
τον τονόν τής καλής διαθέσεως με την
φωνήν του. Τὸ τραγούδι όμως ήτο έκ-
κλησιαστικά μελωδία με στίχους και
θέματα άλλοτε κοσμικά και άλλοτε από
τήν έκκλησιαστική ζωή. Εις τὸ ζήτημα
αὐτὸ ήτο άπόλυτος.

Τόν βέβηλον ή κοσμικόν ήχον δέν
τον ήσθάνετο και δέν τον ήνείχετο.
Και όλη ή παρέα ήτο ύποχρεωμένη να
διασκεδάσει τραγουδούσα κατά τρόπον
έκκλησιαστικόν. Πολλά τροπάρια με
κοσμικόν περιεχόμενον συνέθετε κατά
τά φιλικά γλέντια, εις τὰ όποια τὸ γκιο-
βέτσι ήτο άπαραίτητον, ή μούσα του
Παπαδιαμάντη, και εις την Σκιάθον
έτυχε να ακούσω τελευταίως ακόμη
διαφόρους νησιώτας ψάλλοντας κατά
τον Παπαδιαμάντειον τρόπον τροπάρια
κοσμικά συντεθέντα από τον Παπαδια-
μάντη, εις τὰ όποια με άγαθήν ειρω-
νίαν σατυρίζονται τὰ πρόσωπα τὰ
αποτελούντα την παρέαν των γκιουδε-
σογλεντιστών.

Και εις τὰ ποιήματα αυτά, τὰ όποια
μου έδωσαν αί άδελφαι του Παπαδια-
μάντη και τὰ όποια αποτελούν την τε-
λευταίαν παραγωγήν του, τὸ αὐτὸ πνεύ-
μα πρέπει να αναζητήσωμεν εις την δη-
μιουργικήν ώθησιν του Παπαδιαμάντη.
Τὰ ποιήματα αὐτὰ έδημιουργήθησαν
άσφαλώς διά να ψαλουν ή διά να ψάλ-

λονται από τον ίδιο εις τὰς ἐκκλησίας εις τὰς ὁποίας ἦσαν ἀφιερωμένα. Ἡ γενιά τοῦ Παπαδιαμάντη δλόκληρη ἦτο γενιά ἱερατική. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς προγόνους τοῦ ἦσαν καλόγηροι καὶ ἱερεῖς καὶ ὁ πατέρας τοῦ ἦτο ἱερεὺς ποτισμένος ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἱερατικὸν πνεῦμα. Ὁ Παπαδιαμάντης δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συνθέσῃ στίχους κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ διὰ τὰς τοὺς χρησιμοποιήσῃ ὁ ἴδιος ὡς τροπάρια καὶ νὰ τὰ ψάλλῃ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά τοῦ νησιοῦ τοῦ Ὑμνωδικῆ ἐπομένως πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ ποίησις τοῦ Παπαδιαμάντη τῆς ὁποίας παρθετόμεν ἐδῶ τὸ κατωτέρω δείγμα.

Κάτω τοῦ ποιήματος ὁ Παπαδιαμάντης ἔχει τὴν σημείωσιν αὐτήν:

«Εἰς τὸ μονῆριον τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστρας κατὰ τὸ μεσημβρινοδυτικὸν παράλιον τῆς νήσου Σκιάθου, εὐρίσκειται ἡ παλαιὰ καὶ πάνσεπτος θαματοεργὸς εἰκὼν τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστρας, ζωγραφισμένη ὡς κόρη ἀνῆλικος ἀκόμη πρὸ τοῦ θεοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Εἰς τὸ μονῆριον τοῦτο ἔζησαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' ἔξ πλάγιοι ἀνιόντες συγγενεῖς μου ὅλοι ἱερομόναχοι. Δύο μὲν μεγάλοι θεοὶ μου τετάρτης γενεᾶς, Ἰάκωβος καὶ Εὐγένιος, ἕτεροι τρεῖς μεγάλοι θεοὶ μου, τρίτης γενεᾶς, Καλλίνικος, Ἰωσήφ καὶ Εὐγένιος, καὶ τελευταῖος πρὸς πατρός ἀπλοῦς θεός μου Ἰωαννίκιος».

ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΝ ΤΗΝ ΚΟΥΝΙΣΤΡΑ

Εἰς ὅλην τὴν Χριστιανοσύνη, μία εἶναι μόνη Παναγία, ἀγνή: Κόρη παιδίσκη, Ἁγία τῶν Ἀγίων, χωρὶς Χριστὸν παιδί στα χέρια καὶ τροφομένη με' Ἀγγέλων ἄρτον. Κι' εὖ, ἴσως μόνη σύ, ἡ Παναγία ἡ Κουνίστρα, ἡ Κουνίστρα σύ· ἐφανερώθη στῆς Σκιάθου τὸ νησί, εἰς δένδρον πεύκου ἐπάνω καθισμένη κα' ἐκινεῖτο ἀπὸ αἰῶρα τερπνῆν, ὅπως αἱ κορασίδες συνειθίζουν κα' ἐμπρός της ἔκαιεν ἀκοίμητος καρδία. Κι' ἐφανερώθη, κι' ὅλος ὁ λαὸς μετὰ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων ἐν θείᾳ λιτανείᾳ τὴν προέπεμψε, κα' ἐκτίσθη τότε ὄρατος ναῖσκος λευκὸς με' μάρμαρα, κα' ἐστολίσθη με' πιατάκια, ὄρατα ἑλληνικά πιατάκια, τοῦ ἔθνους τοῦ ἐκλεκτοῦ, κα' ὅλος ὁ ἥλιος ἔλαμπε τὸν ναὸν της κα' ὅλα τ' ἀστέρια τὴν ἐφεγγαρόβουλον καὶ ἡ σελήνη τὴν ἔλαμπε γλυκά. Κι' εἶδεν ἡ Κόρη τοῦ λαοῦ τὴν πίστιν, εἶδε καὶ τὴν πτωχείαν κα' ἐσπλαγχνίσθη, ὅπως τὸ πάλαι ὁ υἱὸς της τοῦ ἔχε σπλαγχνισθῇ ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. Κι' ἤρξατο νὰ γιατρύῃ τοὺς ἀρρώστους, ἰάτρυνε καὶ τοὺς δαιμονισμένους ποὺ ἐταράττοντο φοβερὰ ἅμα ἐπλησίαζον αὐτήν. Εἰς δύο χονδροὺς κρέκους εἰς τὸν τοῖχον ἐμπηγμένους(;) τοὺς ἔδεναν με' ἀλυσίδες διπλές.

Καὶ ἔφηναν τὰ δαιμόνια με' τρόμον στήν χάριν τῆς πανάγνου κόρης με' τὴν νηστείαν καὶ τὴν προσευχήν. Κι' ἓνα δαιμόνιον πείσμον, ὀργίλον, καθὼς ἐφυγαδεδύη με' κρότον πολὺν, ἔσπασε δύο κυπαρισσιῶν τὰς κορυφὰς ἔξω τοῦ ναοῦ, ἐπειδὴ δὲν εἶχε παραχώρησιν νὰ κάμῃ ἄλλο μεγαλύτερον κακόν. Ἡ χάρις σου, τοῦ ἱεροῦ σου ἡ εἰρήνη, ὦ Παναγία, Κουνίστρα μου καλή, αὐτὴ νὰ διανέμῃ τὴν γαλήνην (*) εἰς τὴν ψυχὴ μου τὴν ἀμαρτωλή.

(*) Ἡ ἐκφρασις ἐδανείσθη ἐκ τοῦ τελευταίου τροπαρίου τοῦ εἰς τὰ Εἰσόδια Κανόνος (ἥχος δ'), οὗ ἡ ἀρχή· «Διανέμεις τῶν χαρισμάτων τὴν σὴν γαλήνην, Θεοτόκε, τῇ ψυχῇ μου...».

(Σημ. Παπαδιαμάντη)

στοὺς Σκιαθίτας: Πρὸ ἐτῶν ὁ ἐπίσκοπος Δημητριάδης, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπάρχει καὶ ἡ Σκιάθος, ἦλθεν εἰς τὸ νησί

με' σκοπὸν —ὅπως τοῦλάχιστον διέγνωσαν οἱ Σκιαθῖται— νὰ πάρῃ τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Κουνίστρας καὶ νὰ τὴν μεταφέρῃ εἰς τὸν Βόλον. Ὁ Παπαδιαμάντης, εὐρισκόμενος εἰς τὴν Σκιάθον, πρῶτος ἀντελήφθη τὸν κίνδυνον. Συνήγειρε ἀμέσως τοὺς νησιώτας, ἰδίως τὰς γυναῖκας, καὶ ἔγινεν δλόκληρος διαδήλωσις, ἡ ὁποία ἠγάγκασε τὸν ἐπίσκοπον Δημητριάδου νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Σκιάθον ὑπὸ τὰς ἰαχὰς τῶν νησιωτῶν. Ὁ ἴδιος ὁ Παπαδιαμάντης ἀπέστειλε κατόπιν εἰς ἐφημερίδα ἑλληνικὴν τῆς Ἀμερικῆς περιγραφὴν τῆς ἐπιδρομῆς καὶ ἀποπομπῆς αὐτῆς τοῦ ἐπισκόπου Δημητριάδου ἐκ τῆς Σκιάθου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκδοθεῖσα καὶ ὑπάρχουσα εἰς βιβλίον ἀκολουθία τῆς Παναγίας τῆς Κουνίστρας ὀφείλεται εἰς τὸν Παπαδιαμάντην καὶ εἰς τὸν ἄλλον Σκιαθῖτην διηγηματογράφον καὶ ἐπίσης ἱεροπαθῆ Ἀλέξανδρον Μωραϊτίδην.

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» βρίσκονται σήμερον στήν εὐχάριστη θέσιν νὰ ἀναγγείλουν στοὺς ἀναγνώστες των ὅτι κατόρθωσαν νὰ ἀποκτήσουν ἐκτὸς τοῦ σημερινοῦ καὶ ἄλλα ἄγνωστα ποιήματα καὶ ἀποσπασματικά διηγήματα τοῦ Παπαδιαμάντη, καθὼς καὶ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Μητσάκη καὶ ἄλλων παλαιῶν λογίων, τὰ ὁποῖα θὰ δημοσιευθοῦν σὲ

προσεχὴ φύλλα με' διαφωτιστικὰ ἄρθρα.

— Πρὶν φύγῃς θέλω νὰ σοῦ δώσω κάτι . . . νὰ μὲ θυμᾶσαι . . .

Ο ΒΡΑΧΝΑΣ ΔΙΗΓΗΜΑ

αθεμέρα, ἀσηκόνομαι, καναδυῶρες νὰ φέξῃ. Γι' αὐτό, ὥστόσο, δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ ξυπνητήρι. Ἐχει ἀναλάβει, θαρρεῖς ἀποκοπή, νὰ μὲ ξυπνήσῃ, με' τοὺς ἀτέλειωτους καυγάδες του, τὸ ἀντρόγυνο ποὺ κάθεται στὸ πλαϊνὸ σπῖτι.

Περνῶ ἀπὸ τὸ σπῖτι τ' ἀφεντικοῦ καὶ πᾶμε, μαζί, στὸ παζάρι γιὰ τὰ ψώνια τῆς ἡμέρας.

Ὁ σουστιέρης καρτερεῖ πάντα στήν ἴδια θέσιν. Πρὶν ἦταν ἓνα λιγνὸ, ἀμούστακο παιδί. Τώρα εἶν' ἓνας μεσόκοπος, κοντὸς κοιλαρᾶς, με' μούτρο σὰν ραπάνι ἀπὸ τὸ πιοτί . . . Πάντα μυρίζει σκόρδο, τσίρο καὶ κρασί!

Ὁ κύριος Ἡλίας ἀλλάζει μαζί του μερικὰ λόγια, μετὰ, οἱ δύο μας μπαίνουνε στήν ἀγορά, ὅπου τ' ἀφεντικὸ ἀοχίζει νὰ παζαρεύῃ καὶ ν' ἀγοράζῃ. Ἐγὼ μεταφέρνω, στήν πλάτη μου, ὅλες αὐτὲς τὲς πελώριες κόφες ἴσαμε τὴ σοῦστα, κα' ὁ σουστιέρης φορτώνει, τραγουδώντας βραχνά.

Ἡ ραχοκαλιὰ μου τρίζει κάπου ἀπὸ τὸ βάρος, τὰ πόδια μου λυγίζουνε, τρεμουλιάζουν, τσαλαβουτῶ στὸ

βούρκο ἴσαμε τὰ γόνατα, μὰ δὲν τολμῶ νὰ βγάλω τσιμουδιά!

Ἀφοῦ τελειώσουν τὰ ψώνια καὶ τὸ φόρτωμα, ὁ κύριος Ἡλίας κα' ὁ σουστιέρης ἀνεβαίνουνε μπροστά. Ἐγὼ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ πηγαίνω ἀπὸ πίσω μὴν τύχῃ καὶ πέσῃ τίποτα ἀπὸ τὴ σοῦστα . . .

Τὰ φρούτα καὶ τὰ διάφορα ξαρξάβατα τὰ μπαζοῦμε στὸ παραμάγαζο ὅπου ἀρχίζει, πρὶν ἀπὸ τὴν πούληση, κάποια ἄλλη δουλειὰ ποὺ τ' ἀφεντικὸ τὴν ὀνομάζει, μ' ἓνα πονηρὸ ξαδιάντροπο γέλοιο, «μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας» του!

Προτιμῶ νὰ μὴ μιλήσω γι' αὐτό . . .

Τὸ παραμάγαζο εἶναι στὸ βάθος τοῦ μανάβικου, καὶ μπαίνει κανεὶς κατεβαίνοντας πέντε σκαλιὰ, ἀπὸ μιὰ κοντόφορδη πόρτα, φραγμένη με' μιὰ βοῶμικη καναβάτσα. Ἐκεῖ μέσα κοιμάμαι, πάντα μετὰ τὰ μεσάνυχτα, τέσσερα δλόκληρα χρόνια! Τὰ βράδια τοῦ καλοκαιριοῦ φένομαι ἀπὸ τὴ ζέστη. Τὸ χειμῶνα τρεμουλιάζω ἀπὸ τ' ἀνυπόφεργο κρύο.

Ξαπλώνω, πότε καταγῆς, πότε ἀπὸ νωπὸν σὲ τρεῖς-τέσσερες κόφες βαλμένες στὸ πλευρό, σὲ μιὰν ἴσια γραμμὴ, τὴ μιὰ κοντὰ στήν ἄλλη. Κάποτε, ἀφαι-

σμένος ἀπὸ τὸν ὄγκο τῆς δουλειᾶς, ξεχνῶ νὰ στερεώσω τὲς κόφες. Πολλὲς φορὲς ξυπνῶ, πεσμένος ἀνάμεσόν τους, σκακατεμένος, με' τὰ νεῦρα σπασμένα καὶ τὸ κεφάλι ἀσήκωτο!

Κατόπι, σὰ φτάνῃ ἡ προσδιωρισμένη ὥρα, ἀνοίγουμε τὲς πάγκες καὶ ἀρχίζουμε νὰ πουλοῦμε.

Θεέ μου!

Ὁλος αὐτὸς ὁ ὄγκος, τῶν φρούτων καὶ τῶν λαχανικῶν, πρέπει νὰ περάσῃ, ξανά, ἀπὸ τὴν πλάτη μου. Πάλι ἐγὼ μεταφέρνω τὰ ψώνια στὰ σπῖτια τῶν πιότερων πελατῶν.

Πολλὲς φορὲς βοηθάω καὶ τὴν κυρὰ Ρήνη σὲ δουλειὰς τοῦ σπιτιοῦ ὡς εἶναι.

Τὰ πόδια μου, γυμνά ὡς ἀπάνου, χειμῶνα-καλοκαίρι, ἀνοίγουν ἀπὸ τὸ σῦρε κα' ἔλα καὶ ῥέβουνε. Μοῦ πονοῦνε φοιχτά, ἀλλοίμονό μου ὅμως ἂν ἀργήσω καμμιὰ φορὰ. Ὁ κύριος Ἡλίας χυμᾶει ἀπάνω μου, ἀναποκοκινισμένος, καὶ μοῦ κατεβάζει μερικὰ χαστούκια, ἢ καμμιὰ γερὴ κλωτσιά!

Ὁχι, ὄχι! Δὲν εἶναι ζωὴ αὐτή. Εἶναι βραχνάς! Βαρέθηκα πιά, θὰ φύγω!

Μαζεύω ὅ,τι ἔχω—τὴ μισολυωμένη κουβέρτα, ποὺ τυλίγομαι κάθε βράδυ,

τὸ πουκάμισό μου πού τοῦ λείπει δολόκληρο τὸ δεξιὸ μανίκι, καὶ τὸ καλὸ μου τὸ βρακί, πού ἔχει μόνο ἓνα μεγάλο στρογγυλὸ μπάλωμα ἀπὸ πίσω, κι' ἄλλα δυὸ μικρότερα στὰ γόνατα—, καὶ τὰ ρίχνω σ' ἓνα τσουβάλι.....

Καὶ τώρα στέκω μπροστὰ στ' ἀφεντικό, παίζοντας τὴν ἄκρη τοῦ τσουβαλιοῦ μέσ' στὰ παγωμένα μου δάχτυλα, ἐνῶ σφίγγω, νευρικά, τὸ περιεχόμενό του ἀνάμεσα στὰ σκέλια μου.

— Λοιπόν, ἀφεντικό, θὰ φύγω!

«Ὁ κύρ Ἡλίας στερεώνεται καλύτερα ἀπάνω στὸ ξυλένιο σκαμνὶ πού ἔχει καὶ κάθετα πίσ' ἀπ' τὸ τεζάκι, καὶ μοῦ ρίχνει μιὰ περιφρονητικὴ, λοξή ματιά.

— Μπα! Ἀλήθεια; Καὶ πού θὰ πᾶς;

Ξεροβήχει καὶ γελάει δυνατά.

Γιατί γελάει ἔτσι; Μὲ κοροϊδεύει; Δὲ μὲ πιστεύει;

Τὸ μοῦσι του, μιὰ γκριζα φούντα πού ἔχει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ κάτω του χεῖλι, τρεμουλιάζει ἀφύσικα καθὼς γελάει ἔτσι...

Ἐγὼ ἔχω πάρει ἓνα σοβαρὸ κι' ἀγέρωχό ὕφος. Θέλω, μὲ τὴ στάση μου, νὰ τὸν φουρκίσω λίγο, νὰ τοῦ δώσω νὰ καταλάβῃ πὼς δὲν εἶμαι ὅπως μὲ νομίζει, πὼς κλειώ, μέσα μου, ψυχὴ... ζωὴ! Ἀχ! αὐτὸ θὰ μ' εὐχαρίστησῃ πολὺ, πολὺ, παραπολύ.

— Ποῦ θὰ πάω; Θὰ πάω... Μὰ τί σὰς νοιάζει ἐσᾶς πού θὰ πάω; Ὁ κόσμος εἶν' ἀπέραντος, καὶ φτάνει πού θὰ φύγω ἀπὸ σᾶς... καὶ στὴν κόλαση καλύτερα θάνα! Ναι... ναι... καὶ στὴν κόλαση! Μοῦ φερνόσατε σὰ νάμα χτήνος, καὶ χειρότερα! Μὰ γὼ καταλαβαίνω πὼς εἶμαι ἀνθρώπος, ἀνθρώπος σὰν καὶ σᾶς—μπορεῖ καὶ καλύτερός σας! Κι' ἔπειτα δὲν εἶμαι μικρὸς πιά! Στὸ ἀπάνω μου χεῖλι πνικνώνει τὸ χνοῦδι, κι' εἶμαι δυνατός ὅσο δυό!

Μέσα μου φουντώνει ἡ περηφάνεια πού τοῦ μιλῶ ἔτσι. Νοιώθω τὸν ἑαυτό μου δυνατό, καὶ σὰ νὰ στέκεται, κάπου, ψηλά...

— Καλά... καλά... Μὰ πού θὰ πᾶς; Δὲν ἔχεις πεντάρα κι' ὅπου κι' ἂν πᾶς θὰ πεθάνῃς ἀπὸ τὴν πείνα, κακομοιόη! Ἡ θαρρεῖς πὼς θὰ βρεθῇ κι' ἄλλος «κύρ Ἡλίας»;

— Ἐλπίζω. Μὰ δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ κανέναν! εἶπα δείχνοντάς του τὰ γερά μου μπράτσα. Ὅσο γιὰ λεφτά...

— Ἐ; Ἐχεις λεφτά; Ὅποτε εἶσαι πλούσιος λοιπόν! Καὶ πού τὰ βρήκες; Τὸ παγωμένο του χαμόγελο ἀπλω-

νόταν ἀκόμα στὸ στρυγνὸ του πρόσωπο. Μὲ κοιτοῦσε μὲ μιὰν ἔκφραση ὑποψίας κι' ἀμφιβολίας στὸ βλέμμα.

— Μάξυνα τὰ μπαξίσια πού μοῦ δίνανε σὰν πῆγαινα ψωνίσματα στὰ σπίτια. Δὲν πιστεύω νάχετε τὴν ιδέα πὼς σᾶς ἔκλεψα...

— Ἀ! ὅσο γι' αὐτὸ... Μὰ πόσα μπορεῖ νάχῃς... Τσ! πενταροδεκάρες!

— Ὁχι, ὄχι! Ἐχω διακόσιες ἐξήντα δραχμὲς—χωρὶς νὰ λογαριάσω καὶ τὸ κάλπικο δίφραγκο πού μοῦ δώσατε, φρέτο, τὴν πρωτοχρονιά!

— Οὔτε κεῖνα πού ἔδωσες γιὰ τὸ φόρεμα τῆς Φρόσως, τῆς Φροσοῦλας... Χαχαχά!

Τὸν κοίταξα πεισματωμένος. Γιατὶ μοῦ θύμιζε πάλι αὐτὸ τὸ θλιβερὸ γιὰ μένα περιστατικὸ; Δὲν ἄφηνε εὐκαιρία πού νὰ μὴ μὲ ταπεινώσῃ, καὶ τὸ ἄσκημο ἔκεινο ἐπεισόδιο μὲ τὴ Φρόσω τὸ ἄρπαξε, συγχρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο, καὶ μοῦ τὸ πετοῦσε στὰ μοῦτρα μὲ κακία, μ' ἓνα ὕφος ἐμπαιχτικὸ καὶ περιφρονητικὸ.

Ἡ Φρόσω ἦτανε δούλα σ' ἓνα σπίτι, κοντὰ μας, πού πῆγαινα ψωνίσματα σχεδὸν καθὲ μέρα. Τὴν εὗρισκα, πάντα, μ' ἓνα ξεσκονιστήρι, ἢ μὲ τὴ σκούπα στὸ χέρι. Πολλὲς φορὲς καθόμουνα καὶ χαϊρόμουνα τίς παχυνλὲς γυμνὲς τῆς γάμπες καὶ τὰ μεστωμένα στήθια τῆς. Ἦτανε νόστιμη, ξανθειά, μὲ τὸ πρόσωπο ξαναμμένο πιότερο ἀπὸ τὴ δουλειά. Μοῦ τὴν κατάφερε ὅμως πολὺ ἄσκημα ἡ Φρόσω. Πολὺ ἄσκημα! Μόνο μιὰ ματιά τὴν εἶδα μὲ τὸ καινούργιο φόρεμα π' ἀγόρασε μὲ τὰ λεφτά πού μοῦ γύρεψε—ὅλες μου τίς οἰκονομίες—καὶ τὴν ἄλλη μέρα, μούμυ!

— Ἡ Φρόσω, ἡ ὑπηρετία τοῦ κύρ Ἀντρέα, τῶσκασε, ἀπόψε, μὲ τὸν ἀγαπητικὸ τῆς!

Ἐγὼ ἔτρεξα στὸ παραμάγαζο κι' ἄρχισα νὰ κλαίω λέγοντας... ὦ! δὲ θυμάμαι... δὲ θυμάμαι πιά τί ἔλεγα τὴν ὥρα κακίαν, τί λόγια τρελλὰ βγαίναν ἀπὸ τὸν ξερὸ μου λάρυγγα...

Ἡμουννα κοροῖδο—τὸ ξέρω!—, μὰ γιατί ὁ κύρ Ἡλίας μοῦ ρίχνει ὁλοένα στὰ μοῦτρα αὐτὸ τὸ θλιβερὸ περιστατικὸ; Μήπως ἐπειδὴ καὶ ξέρει πὼς μοῦ χτυπάει τόσο ἄσκημα στὰ νεῦρα; Κ' ὅστερα αὐτὸ τὸ ὕφος πού παίρνει κάθε φορὰ!

Ἀχ! μοῦ ἔρχεται νὰ τὸν ἀρπάξω ἀπὸ τ' ἀνορθωμένα του παχειὰ μουστάκια καὶ νὰ τοῦ γυρίσω μερικὰ ἀπὸ τὰ χαστούκια πού μοῦ ἔχει δοσμένα... Κιὰν τοῦ δώσω μιὰ γροθιά, ἀπὸ κάτω, στὸ κάτω του σαγόνι; ὦ! μὲ τί εὐ-

χαρίστηση θὰ τὸν βλέπω ὕστερα νὰ σκύφῃ καὶ νὰ φτυῇ, καταγῆς, λίγα ματωμένα δόντια, ἢ τὴν ἄκρη τῆς πρόστυχης γλώσσας του! Ναί, ἤθελα, αὐτὸ τὸ ἄθλιο πραγματάκι πού μοῦ ἔχει τόσα στολίδια ὥς τώρα χαρίσει, νὰ τὸ ἰδῶ νὰ σπαράξῃ κάμποσο, μπροστὰ στὰ πόδια μου, σὰν ἀποκομμένη οὐρὰ φειδιοῦ!

— Λοιπόν, κύρ Ἡλίας, δὲν ἔχω μόνο διακόσιες ἐξήντα δραχμὲς. Ὁχι! Ἐχω πολλά... πολλά... Κοίταξε. Ἀκούς; Κοί-τα-ξε—ὄχι κοιτάχτε!—**τώρα πιά μπορῶ νὰ σοῦ μιλῶ στὸν ἐνικό...** Μάλιστα! Ἐδῶ μέσα λοιπόν, σ' αὐτὸ τὸ δεματάκι, εἶναι πενήντα, εἴκοσι, ἑκατὸ χιλιάδες! Εἶναι μιὰ κληρονομιά ἀπὸ κάποιο θεῖο μου πού ἔμενε στὴν Αἴγυπτο. Καὶ πρέπει νὰ ξέρῃς ἀκόμα πὼς, ὅλ' αὐτά, εἶναι μονάχα ἡ πρώτη δόση... Ἀ! ἄ!... Τώρα πιά εἶμαι «κύριος» καὶ μπορῶ, κιόλας, νὰ διατάξω:

«Μιὰ ὁκὰ ἀπὸ τοῦτο... δυὸ ὁκάδες ἀπὸ κεῖνο... τρεῖς... Κάντε γρήγορα, σᾶς παρακαλῶ! Καὶ νὰ τὰ στείλετε στὸ σπίτι!». Ἀμ δέ!...

Ὁ κύρ Ἡλίας στὸ μεταξὺ εἶχε πάρει ἀπάνω ἀπὸ τὸ μπάγκο, ἓνα σάπιο κυδῶνι καὶ τὸ περιεργαζόταν.

Μόλις τέλειωσα σηκώθηκε. Μὲ κοίταξε, ἄλλη μιὰ, ἀπὸ πάνω ὥς κάτω, ξερόβηξε, χαϊδεψε τὴν κοιλιὰ του, καὶ μοῦ εἶπε:

— Καὶ πρώτα-πρώτα, ἀγαπητέ μου, εἶσαι βλάκας! Τὸ τονίζω αὐτό: βλά-κας! Ναί. Δὲν ξέρεις οὔτε νὰ μετρήσης. Ποτὲ δὲ λένε: «πενήντα, εἴκοσι, ἑκατό!» ἀλλὰ: εἴκοσι, πενήντα, ἑκατό... Ἐτσι πᾶει ἡ σειρά, γιατί ἄλλοιως, τὰ εἴκοσι θὰ ἦταν πὸ μεγά-λὸς ἀριθμὸς ἀπὸ τὸ πενήντα. Καί, βλέπεις, δὲν εἶν' ἔτσι... Καὶ δεύτερο: εἶσαι τρελλός!

Ξέρω, πολὺ καλά, πὼς δὲν ἔχεις κανένα θεῖο στὴν Αἴγυπτο οὔτε καὶ κανέναν ἄλλο συγγενὴ πουθενά. Κι' ἀκόμα ξέρω πὼς αὐτὸ τὸ δεματάκι πού κρατεῖς δὲν εἶναι χρήματα, ἀλλὰ πενηνταδυὸ βρώμικα τραπουλόχαρτα!

Γι' αὐτὸ τὸ τελευταῖο ὅμως δὲ σὲ κατηγορῶ. Πάλι φταίει ἡ Φροσοῦλα! Ἀχ! αὐτὴ ἡ Φρόσω! Ἦθελα νὰ ἤξε-ρα πόσες νύχτες ξαγρύπνησες ὥς τὸ πρωί, ρωτώντας τὴν παληοτραπούλα νὰ σοῦ φανερώσῃ κάτι γιὰ δαύτη!

Καὶ γέλασε...

Κι' αὐτὸ τὸ ἤξερε λοιπόν ὁ κύρ Ἡλίας; Ὅλα τὰ ἤξερε;

— Ὅπως καὶ νᾶναι θὰ φύγω! ἔκα-μα μὲ πείσμα, χτυπώντας τὴ γροθιά μεσ' στὴν ἀπαλάμη μου. Δὲ θὰ μείνω

ἄλλο μαζί σου. Καὶ στὴν κόλαση θὰ-ναὶ καλύτερα, γεροπαρалуμένε!

Μὲ κοίταξε ἀκόμα μιὰ μὲ τὸ ἐρευνητικὸ του βλέμμα, μὲ μιὰ ἔκφραση περιφρόνησης χυμένη σ' ὅλο του τὸ χυδαῖο μοῦτρο.

— Κάμε ὅπως σοῦ ἀρέσει... Μὰ πρὶν φύγῃς θέλω νὰ σοῦ δώσω κάτι... κάτι πού νὰ μὲ θυμᾶσαι... Νά!

Καὶ μοῦ σφεντόνισε τὸ σάπιο κυδῶνι, πού ἦρθε καὶ μοῦ κόλλησε στὸ κοῦτελο σὰν τικέτα!

Εὐπνήσα... Πετάχτηκα ἀπάνω τα-ραγμένος... Εἶχε φέξει πιά...

Διάβολε, διάβολε! Πολὺ ἄγρησα, σήμερα, νὰ ξυπνήσω.

Ἀκουσα δυνατὰ χτυπήματα στὴν πόρτα καὶ τὴν ὀργισμένη φωνὴ τοῦ κύρ Ἡλίας πού φοβέριζε μέσ' ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα:

— Ἀνοιξε, ἀνοιξε, παληόπαιδο, καὶ θὰ ἰδῇς!

Καὶ καθὼς περνοῦσα, βιαστικά, τὸ βρακί μου, συλλογιόμουν:

«**Καλὰ πού ἦτανε σάπιο τὸ κυδῶνι!...**».

ΓΕΩΡΓ. Π. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

ΞΕΨΥΧΙΣΜΑ

Μὲ τὴ ρομφαία ὁ θάνατος—μιὰ

μέσ' στὴ σκηνή, σὰ σκιά σιγαλο-

[κάρει.

[Νύχτα 'ναι. Ἡ καταγίδα λυσσα-

[σμένη

περὰ δειτρομαζώχτρα, ἀναμάλλιρα.

Τρομάζει ὁ ἐτοιμοθάνατος—ζαρώ-

[ρει

κάτου ἀπ' τὸ ξεσκισμένο του σεν-

[τόνι.

Ζητάει νερό. Σιωπὴ. Πνιχτὰ μιὰ κρά-

[ζει

κι' ὁ θάνατος ὀρμαίει καὶ τὸν ἀρπάζει.

Στὸ ξόδι του ψέλνουνε ἀντὶς παπάδες

πολεμιστές. Δὲν κλαῖνε. Οὔτε λαμπά-

[δες

δὲν καίνε οὔτε λιβάνι. Λιβανίζει

μιὰ ὀβίδα πού ἀργιολογεῖ καὶ πού θε-

[ρίξει...

Σ. ΘΥΜΙΟΣ

ΕΥΘΥΜΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΕΝΟΙ

GEORGES COURTELINE

ὁ ἐσωτερικὸς ἐνὸς λεωφο-
ρείου. Στὸ βάθος, δεξιὰ:
πρῶτο, μιὰ κυρία· δεύτερο,
κοντὰ τῆς ἓνας λιγνὸς ἀδύ-
νατος νέος μὲ ὑπόξανθο
μουστάκι. Καπέλλο μετα-
ξωτὸ, σακκάκι σχισμένο,
πανταλὸν σκιωτέζικο χρω-
ματιστό. Ἀριστερά, πάντα
στὸ βάθος: πρῶτο, ἓνας
κύριος μὲ ἀξιόσεβαστο πα-
ρουσιαστικό. Πενήντα μὲ
πενηνταπέντα χρονῶν· μεγάλη γενειάδα, με-
γάλη μύτη, μεγάλο καπέλλο. Φοράει τὴν
ταινία τοῦ ὑπαλλήλου τῆς Ἀκαδημίας. Δεύ-
τερο, μιὰ θέση ἀδειανή δίπλα του. Κύριοι
καὶ κυρίες χωρὶς σημασία καταλαμβάνουν τὸ
πόλοιο τοῦ ὀχήματος. Προχωροῦν.

Ἡ ΚΥΡΙΑ (μέσα τῆς). **Θεέ μου! Πόσο**

εἶμαι ἐρεθισμένη!
Ἀπὸ κάμψον ὥρα, δίνει φανερά σημεῖα
ἀνησυχίας καὶ μερικές στιγμὲς ρίχνει λοξὰ
βλέμματα στὸν ἀνθρώπο μὲ
τὸ ὑπόξανθο μουστάκι, πού
τὴν πειράζει: στὰ νεῦρα.

Θεέ μου, ναί, ἔχει ἓνα χέρι
μονάχα, ἀφοῦ τ' ἄλλο ἔχει
ἐξαφανιστὴ ὁλότελα στὴ
ράχη τῆς μελαχροινῆς γει-
τόνισσάς του. Πίσω ἀπ' τὸν
ὅμο τὸ δικό της φαίνεται
ὁ ὅμος ὁ δικός του κι' αὐ-
τό, καθὼς κουνιέται μὲ
νευρικά τινάγματα, πᾶει
κι' ἐρχεται, εὐθιζέται, ξα-
νανεβαίνει, ἐξαφανίζεται,
ἐξαφανίζεται, ἔπειτα
ἐξαφανίζεται πάλι. Τὰ
τραντάγματα τοῦ θαριοῦ
ὀχήματος πού χορεύει ἀπά-
νω στὸ λιθόστρωτο τῶν
δρόμων πρέπει νὰ χρησιμεύουν σὲ κάτι. Ἐκεῖ-
νος, ἀπ' τὴν ἄλλη μερὰ, μένει ἀτάραχος καὶ
ψυχρὸς, μὲ τὸ στρογγυλὸ κι' ἡλίθιο μάτι τοῦ
ἀνθρώπου πού δὲν ἔχει καμμία σκέψη. Ἀντί-
θετα, τὸ μάτι τοῦ γέρον ἐπισήμου καρφώνε-
ται ἀπάνω του μ' ἐπιμονή. Κάτω ἀπ' τὰ
πυκνὰ μαζεμένα φρύδια αὐτοῦ τοῦ μισοδιακο-
σμημένου ἀνθρώπου, μαντεύει τὴ συγκρατη-
μένη προσπάθεια μιᾶς δυνατῆς ἀγανάκτησης.

Ἡ ΚΥΡΙΑ (πού διαδοχικὰ καὶ μάταια δάγ-
κασε τὰ χεῖλη τῆς, κλωτῆσες μὲ τὸν ἀγκῶνα
τῆς, γκρίνιασε ἀπότομα, χτύπησε μὲ τὸ πόδι
κλωθογύρισε ἀπ' τ' ἀριστερὰ στὰ δεξιὰ κι'
ἔπειτα ἀπ' τὰ δεξιὰ στ' ἀριστερά): **Εἶναι**

τρομερὸ μιὰ τίμια γυναῖκα νὰ μὴ μπορῇ
νὰ κιντᾷ τὴ δουλειὰ τῆς ἀπὸ ἔλλειψη
σεβασμοῦ.

Αἰσθάνθη.

Οἱ χωρὶς σημασία κύριοι καὶ κυρίες ἐνδια-
φεθῆκαν προμερὰ. Ἀκούονται:

«**Α! Πῶς! Πολὺ περίεργο! Τί εἶναι;**
Τί ἔγινε;».

Στὸ μάτι τοῦ γέρον ἐπισήμου μιὰ φλόγα
κρυφὴ ἀνάβει ἐξαφνικὰ. Μόνος αὐτός, ὁ ἀδύ-
νατος κύριος μὲ τὸ ὑπόξανθο μουστάκι, φαί-
νεται νὰ μὴ ἀκούει διατηρεῖ τὸ ἡλίθιο καὶ
κλιδωμένο ὕφος τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τοῦ
κόσμου. Ἀξαφνὰ, μὲ τρόπο, ξετρυπώνει τὸν
ὅμο του καὶ ξαναπαίρνει τὴν κατοχὴ τοῦ
τὸ χέρι πού τοῦλειπε.

Στεναγμὸς ἀνακουφιστικὸς τῆς κυρίας.

Τὸ μάτι τοῦ γέρον ἐπισήμου γαληνεύει.
Ἡ συγκίνηση καταπαύει. Τὸ βαρὺ ὄχημα χο-
ρεύει πάντα στὸ λιθόστρωτο τῶν προαστείων
καὶ τῶν δρόμων.

Τὸ πρόσωπο τῆς κυρίας σιγὰ-σιγὰ ἐκφρά-
ζει τὴν πρώτη ἀνησυχία· στέλνει ξανά περα-
στικές ματιές στὸ χέρι τοῦ ἀδυνάτου κυρίου,
τὸ ὁποῖο χέρι πᾶει νὰ ἐξαφανιστῇ πάλι, ξα-
ναφαίνεται ἀργὰ στὸ φῶς τῆς ἡμέρας.
Ἀξαφνὰ, τίποτα πιά!... Ἀ! ἔλεος! ὁ καη-
μένος ξανάχασε τὸ χέρι του!...

Ἡ ἰδιαικίνηση δωροπαράπνο. Ἐλαφρὰ πο-
δοκροτήματα ἀνοιχλοεῖς ματαχειλίδων, κ.λ.π.

Ἡ ΚΥΡΙΑ (πού ἐξάντλησε καὶ τὴν τελευ-
ταία στάλα ὑπομονῆς). **Μά, ἐπιτέλους, κύ-
ριε, ἀφήστε με! Ἀλλιῶς θὰ κάνω παρα-
πονα στὸν ὁδηγὸ!**

Αἰσθάνθη παρατεταμένη. Φανερὴ ἀμηχανία

τοῦ ἀναπήρου πού παύει ἀμέσως νᾶναι τέτοιος.

Ο ὙΠΑΛΛΗΛΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ (μὲ φωνὴν
βροντερή) **Ὑπάρχουν παντοῦ κοθῶνιά!!!**

Ἐπιδοκιμαστικὸς ψίθυ-
ρος ἐκ μέρους τῶν δίχως
σημασία κυριῶν καὶ κυριῶν.

Ο ὙΠΑΛΛΗΛΟΣ ΤΗΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ (ἀνθρώπος
τοῦ κόσμου). **Δάβετε τὸν**
κόπο νὰ καθίσετε δίπλα
**μου, κυρία· εἶναι μιὰ θέ-
ση ἀδειανή. Ὑπάρχουν**
κάτι βλάκες, ἀλήθεια,
πού τοὺς χρειάζονταν
δημοσία τιμωρία.

Κυττάζει κατὰματα τὸν
«βλάκα» πρὸς τὸν ὁποῖο
ἀπευθύνει αὐτὴ τὴ λέξη.
Ποῦ ἐκεῖνος ὁ βλάκας φαί-
νεται, ἄλλωστε, νὰ μὴν τὴν
πῆρε γιὰ λογαριασμό του.
Μουρμουρητὰ τῶν δίχως
σημασία κυριῶν καὶ κυριῶν. Ξεχωρί-
ζουν: **Πολὺ ὄρατα, αὐτὸς ὁ γέρος κύ-
ριος...** Ὑπάρχουν ἀνθρώποι μὲ κακὴ
ἀνατροφή!... Ὁ ὑπάλληλος τῆς Ἀκα-
δημίας φέροθηκε σὰν ἀληθινὸς εὐπατρί-
δης!... κ.λ.π., κ.λ.π.

Ὁτόσος ἡ κυρία, ψελλίζοντας ἓνα εὐχαρι-
στό, σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ καθίσῃ στὸ
πλάι τοῦ προστάτου τῆς.

Τὰ σχόλια λιγοστεύουν σιγὰ-σιγὰ κι'
ἔπειτα σταματοῦν. Τὸ ἐπεισόδιο θεωρεῖται
τελειωμένο. Στὸ λιθόστρωτο τῶν συνοικιῶν
καὶ τῶν δρόμων τὸ ὄχημα χορεύει ὅλο καὶ
πιο πολὺ.

Ἀξαφνὰ, μιὰ ἀγωνία ζωγραφίζεται στὸ
πρόσωπο τῆς κυρίας. Ἐξακοντίζει, πλάγια,
ἓνα βλέμμα στὸν ὑπαλλήλο τῆς Ἀκαδημίας
πού ἡ ματιά του ἔχει πάρει ἀπὸ κάμποσες
στιγμὲς μιὰ ἐκφραση βλακώδη καὶ μυστη-
ριώδη. Μάλιστα, οἱ χωρὶς σημασία κύριοι καὶ
κυρίες ἔχουν χίλιες φορὲς δίκιο, κι' εἶναι
πολὺ καθὼς πρέπει, αὐτὸς ὁ γέρος κύριος,
παραπολύ καθὼς πρέπει!... Δυστυχῶς δὲν
ἔχει κι' αὐτός, μὲ τὴ σειρά του, παρὰ ἓνα
χέρι μονάχα. Ὁ ἀκρωτηριασμός θορυβεύει,
πρέπει νὰ τὸ παραδεχθῇ!...

Ἡ ΚΥΡΙΑ (μέσα τῆς, μὲ ἀπελπισία). **Μπο-
ροῦσα νὰ μείνω ἐκεῖ πού ἤμουν. Νὰ πού**
ξαναρχίζουμε τὰ ἴδια μ' αὐτὸν τὸ γέρο-
σιχαμένο!

ZORZ KOYRTELIN

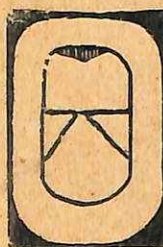

Ο Μασσενέ στο γραφείο του

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΠΩΣ ΕΓΙΝΑ ΣΥΝΘΕΤΗΣ

ΤΟΥ ΜΑΡΣΕΝΕ

πατέρας μου ήταν, ανώτερος αξιωματικός στην εποχή της πρώτης Δημοκρατίας. Όταν ξανάρθαν οι Βουρβωνοί στην εξουσία, έδωσε την παραίτησή του. Εμεγάλωσα λοιπόν με τον κρότο των πολεμικών όπλων. Τα πρώτα μου δίδαγματα στη μουσική δε μπορούσαν να έχουν μελωδικότερη συνοδεία. Έξη χρόνια αργότερα, τον καιρό που η οίκογένειά μου κατοικούσε στο Παρίσι, με θάλαν μια μέρα μπρός σ' ένα παλιό πιάνο, κι' είτε για να με διασκεδάση, είτε για να δοκιμάση την ικανότητά μου, ή μητέρα μου μου έδωσε το πρώτο μάθημα. Αυτό έγινε στις 24 Φεβρουαρίου 1858, χρονολογία σαν επίτηδες θα μνηστού, γιατί σε λίγο ξέσπασε η Έπανάσταση κι' οι ντουφεκιές των γειτονικών δρόμων διέκοψαν το μάθημά μας. Ύστερα από τρία χρόνια γίνεται, —τουλάχιστο οι γονείς μου στην τρυφερότητά τους φαινόταν να το πιστεύουν— ένας μικρός πιανίστας, αρκετά επιδέξιος. Με παρακίνησαν να παρακολουθήσω μαθήματα στο αυτοκρατορικό Ώδείο κι' είχα την εμπνευσή να το δεχτώ. Από τότε, ήμουν στα μάτια της μητέρας μου «καλλιτέχνης» και μολονότι απασχολούσα έξη ώρες

την ημέρα με τα τακτικά μου μαθήματα δόθηκε τον καιρό να με βάζω να παίζω στο πιάνο με τόσο ζήλο που σε λιγότερο από ένα χρόνο έγινα άριστος χος του Ώδεϊου. Εκείνη την εποχή μια αρρώστια του πατέρα μου μάς ανάγκασε ν' αφήσουμε το Παρίσι κι' έτσι σταμάτησε η μουσική μόρφωσή μου. Έλαβα τότε καιρό να τελειώσω τις φιλολογικές μου σπουδές. Αλλά σε λίγο η στενοχώρια που μου προξένησε η απομάκρυνσή μου απ' το Ώδείο μεγάλωσε. Είχα το θάρρος να ζητήσω απ' τους γονείς μου να με ξαναπάρω εκεί. Η επιθυμία μου τους έθλιψε υπερβολικά. Ωστόσο δεχτήκαν να μου παράσχουν την άδεια κι' από τότε δεν ξανάφησα το Παρίσι ως την ημέρα που ανεχώρησα για τη Ρώμη με μια υποτροφία του Ίνστιτούτου, αφού κέρδισα το πρώτο μεγάλο βραβείο. Σ' αυτά τα χρόνια πήρα το βραβείο Ρώμης και πολλά διπλώματα. Ήμουν τελοσπάντων ένας καλός μαθητής, μα όχι ένας καλλιτέχνης στην αληθινή σημασία της λέξης. Καλλιτέχνης είναι νασαι ποιητής, να συγκινήσει απ' όλες τις αποκαλύψεις της τέχνης και της φύσης, ν' αγαπάς και να πονάς, με μια λέξη να ζήεις. Με το να παράγει κανείς μια εργασία τέχνης δε σημαίνει πως είναι ακόμα καλλιτέχνης. Ένας καλλιτέχνης πρέ-

πει πριν απ' όλα να συναισθάνεται όλες τις εκδηλώσεις της ομορφιάς· πρέπει να διεισδύει σ' αυτή και να γνωρίζει να την απολαύει. Πέρασα λοιπόν ωραιότατα δυο χρόνια στην Ρώμη, στην αλησμόνητη Βίλλα των Μεδίκων, που η ανάμνησή τους δονεί ακόμα τη μνήμη μου και με βοήθησε αργότερα να μη λυγίσω μπρός στην απελπισία. Τότε άρχισα να ζω με τη χαρούμενη συντροφιά των φίλων μου μουσικών, ζωγράφων και γλυπτών και να αισθάνωμαι τις πρώτες εκρήξεις του θαυμασμού μου για τη φύση και την τέχνη. Πολλές ώρες περιπλανώμαστε στα μουσεία της Νεάπολης και της Φλωρεντίας και κάποτε πηγαίναμε να ιδούμε τους σκοτεινούς ναούς της Ασίζης, όπου δοκιμάζαμε λεπτές και μελαγχολικές συγκινήσεις. Ωστόσο οι σπουδές μου στη Βίλλα των Μεδίκων κόντευαν να τελειώσουν. Λίγες μέρες με χωρίζαν απ' την ώρα που θα πρεπε να αποχαιρετισώ αυτή την ευτυχισμένη ζωή που ήταν τόσο δύσκολη, τόσο ήσυχη, τόσο γλυκιά και που δεν την ξανάζησα έπειτα.

Επρόκειτο να αναχωρήσω στις 17 Δεκεμβρίου 1865, μα δε μπορούσα να συνηθίσω στην ιδέα πως θ' αποχαιρετούσα την Αιώνια Πόλη. Ήταν έξη ή ώρα, το βράδι. Βρισκόμουν μόνος μές στην κάμαρά μου, όρθος κοντά στο παράθυρο, θαυμάζοντας για τελευταία φορά απ' το τζάμι την άθνητη πόλη που γινόταν σταχτιά κάτω απ' τα στερνά φέγγη του ήλιου διασιλέματος. Αυτό το όραμα έμεινε καθαρό στη μνήμη μου κι' εκείνη την ημέρα δε μπορούσα να ξεκολλήσω αποκει τα μάτια μου. Μα αλλοίμονο, σιγά-σιγά μια σκιά γλίστρησε στην άκρη του ούρανο κι' άπλωθηκε βαθμιαία, ώσπου η Ρώμη δολοκλήρη εξαφανίστηκε μές στο σκοτάδι. Ποτέ δε θα λησμονήσω την εντύπωση που μου έκαμε αυτή η απλή σκηνή κι' η ανάμνησή της αντιπροσωπεύει πάντα για μένα τις καλύτερες ώρες της νεότητός μου. Μα βλέπω πως δε σάς μιλώ σχεδόν για μουσική και θαρρώ πως φαίνομαι να δίνω περισσότερη σημασία σ' εκείνο που χτυπάει στο μάτι παρά σε εκείνο που γοητεύει τ' αυτί. Καθώς εργαζόμουν στο έργο μου «Μαρία Μαγδαληνή», συλλογίζόμουν τα αληθινά Μάγδαλα κι' η φαντασία μου συχνά έπαιρνε δρόμο για τη μακρινή Τουδαία· μα εκείνο που ουσιαστικά με ένέπνεε, εκείνο που με συγκινούσε περισσότερο, ήταν στην πραγματικότητα η ανάμνηση της ρωμαϊκής έξοχης. Θυμώμουν ένα γνώριμο τοπίο, σημειώνω τον τόνο του, αναπαριστούσα την εντύπωση που μου είχε αφήσει.

Γράφοντας έπειτα τις «Ερινύες» έμπνεύονταν από ένα θαυμάσιο άγγειο της Τανάγρας που μου δώσε το σκοπό του χορού στην πρώτη πράξη του δράματος του Δεχόντ ντε Λίλ. Αργότερα, όταν ετοίμαζα τη μουσική σύνθεση του «Βασίληα της Λαχώρ», είχα κοντά μου ένα μικρό ινδικό κουτί που το γαλάζιο σμάλτο του με τα χρυσά στίγματα τραβούσε ασυναίσθητα την προσοχή μου. Αυτό το μικρό κουτί ήταν για μένα εικόνα της ιδίας της Ίνδίας και άναθε το ζήλο μου, διευκόλυνε την εργασία μου.

Στα 1870, τα πρωσιικά πυροβόλα συνώδευαν πένθιμα τα άποσπασμχτα που δοκίμαζα να γράψω. Τότε έδρυσκα καιρό να κλέβω μερικές στιγμές από την υπηρέσία της φρουράς και τα στρατιωτικά μου καθήκοντα και συμπλήρωνα μια σύνθεση μισοτελειωμένη που είχε τον τίτλο «Μέδουσα». Σ' αυτό το έργο, την εποχή του πολέμου, είχα μεταφέρει τις στρατιωτικές κραυγές του πλήθους και των συνταγμάτων που περνούσαν μπρός απ' το σπίτι μου στο Φονταναιμπλώ, πηγαίνοντας στη μάχη. Έπειτα γυρίζοντας στο Παρίσι έκλαψα πικρά για τα κακά που μάς είχε φέρει εκείνος ο φοβερός χειμώνας κι' ο φριχτός χρόνος.

Αξέχαστη μου μένει η θλίψη εκείνων των ημερών, που οι καρδιές μας χοροπηδούσαν από ένθουσιασμό μές στην πιο μαύρη απελπισία και που οι βδομάδες περνούσαν έλο ανησυχία και άδεδαιότητα. Σε λίγο έχασα τον πιο ακριβό μου φίλο, το ζωγράφο Έρρίκο Ρενιώλ, κι' ύστερα, κατά την πολιορκία του Παρισιού απ' τους Γερμανούς, η καρδιά μου μάτωσε απ' τον πόνο και τη ντροπή. Εκείνον τον καιρό συνέθεσα, τυφλωμένος από τα δάκρυα, τη μουσική του «Ποιήματος της αναμνήσεως», που είχε γράψει σε πύρινες στροφές ο φίλος μου ποιητής Άρμάν Σιλβέστρ. Ήξερα ωστόσο πως η Γαλλία δε θ' άργουσε να βγή απ' αυτή τη δοκιμασία και να στηλωθή άγέρωχη σαν πρώτη.

Τί τα θέλετε όμως, ο νοός μου δε μπορεί ν' απομακρυνθί από την Βίλλα των Μεδίκων, όπου έχουν μείνει οι καλύτερες αναμνήσεις μου. Θέλετε να μάθετε τώρα υπό ποιές περιστάσεις έγραφα τη μουσική της «Μαρίας Μαγδαληνής»; Ακούστε. Μια μέρα καλοκαιρινή, στο δρόμο που πάει απ' το Τίβολι στο Σουμπιάκο, μια συντροφιά σπουδαστών είχαμε σταματήσει για να θαυμάσουμε το πανόραμα της ρωμαϊκής έξοχης που άπλωνόταν μεγαλό-

ΑΝΤΩΝΗ ΤΣΕΧΩΦ

ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

όν πέμπτον αιώνα, ο ήλιος ανέτειλε κάθε πρωί κι' έγερονε κάθε βοάδι, σαν και τώρα. Την αυγή, όταν οι πρώτες αχτίδες άλλαζαν φιλιὰ με τη θροσσία, η γή ξανάπαινε ζωή, ο άέρας γέμιζε από θορύβους χαράς, έκστασης κι' ελπίδας και, το βοάδι, η γής ήσυχάζε και βυθιζόταν μές στο θλιβερό λυκόφως. Κάθε μέρα και κάθε βοάδι έμοιαζαν άναμεταξύ τους.

Από καιρό σε καιρό περνούσε κανένα σύννεφο και βροντούσε ο κεραυνός ή ένα έρημο άστέρι έπεφτε απ' τον ούρανό. Κάποτε πάλι ένας χλωμός καλόγερος έτρεχε βιαστικός και διηγόταν στους άλλους πως είχε δει μια τίγρη κοντά στο μοναστήρι. Κι' αυτό ήταν έλο. Έπειτα οι μέρες κι' οι νύχτες έμοιαζαν ξανά ή μια με την άλλη.

Οι καλόγεροι εργαζόνταν και προσευχόνταν. Ο ήγουμένος έπαιζε το έκκλησιαστικό όργανο, έγραφε μουσικά κομμάτια και συνέθετε στίχους λατινικούς. Αυτός ο θαυμάσιος γέρος είχε ένα χάρισμα άσυνήθιστο: άγγιζε το όργανο με τόσο μεγάλη τέχνη που κι' οι ίδιοι, οι γέροι καλόγεροι, που ή άκοή τους είχε έξασθενήσει στο τέλος

πρεπη μπροστά μας. Άξαφνα στην άκρη του μοναπατιού που είχαμε ακολουθήσει προδ' έλίγου κάποιος βοσκός άρχισε να παίζει με τη φλογέρα του ένα σκοπό πολύ γλυκό κι' άργό κι' οι νότες σκορπίζονταν ή μια κοντά στην άλλη μές στη βραδυνή ήσυχία. Ένώ οι άλλοι άκουαν έκστατικοί, έγω έδραλα το σημειωματάριό μου κι' έγραφα το σκοπό του τραγουδιού που μ' είχε καταμαγέψει. Το τραγούδι του βοσκού του Σουμπιάκο αποτέλεσε αργότερα την εισαγωγή της «Μαρίας Μαγδαληνής» που παίχτηκε στο Παρίσι με μεγάλη επιτυχία. Αυτή είναι με λίγα λόγια ή σταδιοδρομία μου.

Παρίσι, 1896

I. MASSENET

των ημερών των, δε μπορούσαν να κρατήσουν τα δάκρυα τους όταν οι ήχοι του οργάνου βγαίνοντας απ' το κελλί του έφταναν ίσαμε αυτούς.

Για ό,τι και να μιλούσε, ακόμα και για πράματα πολύ κοινά, —για τα δέντρα, τα ζώα ή τη θάλασσα, να πούμε— δε μπορούσαν να τον άκούσουν χωρίς να χαμογελάσουν ή να κλάψουν. Και θαροούσε πως στην ψυχή του άνηχοΰσαν χορδές παρόμοιες με του οργάνου.

Αν ήταν στενοχωρημένος ή κυριεύονταν από μεγάλη χαρά ή μιλούσε για κάτι τρομερό ή μεγάλο, τον έξουσίαζε μια φλογερή έμπνευση. Δάκρυα ανέβαιναν στα λαμπρά μάτια του. Το πρόσωπό του γινόταν τριανταφυλλί. Η φωνή του βροντούσε κι' οι καλογέροι άκούγοντάς τον ένοιωθαν μια έμπνευση να πιάνη την ψυχή τους. Σε τέτοιες φωνές και θαυμάσιες στιγμές ή δύναμή του ήταν άπεριορίστη. Αν έδιάταζε τους υποταχτικούς του να ριχτούν στη θάλασσα, όλοι, ως τον τελευταίο, θα βιάζονταν μ' ευχαρίστηση να εκτελέσουν τη θέλησή του.

Η μουσική του, ή φωνή του, οι στίχοι του που έγκωμιάζαν το Θεό, τον ούρανό και τη γή, ήταν για τους αδελφούς του μια άστείρευτη πηγή ευχαρίστησης. Κάποτε, εξαιτίας της μοιμομορφίας της ζωής τους, τα δέντρα, τα λουλούδια, το καλοκαίρι, το χινόπωρο τους φαινόταν βαρετά. Ο θόρυβος της θάλασσας εκούραζε την άκοή τους, το τραγούδι του πουλιού τους ήταν δυσάρεστο· μα τα χαρίσματα του ήγουμένου τους ήταν άπαραίτητα σαν τον επιούσιο άρτο.

Τα χρόνια περνούσαν. Οι μέρες κι' οι νύχτες έμοιαζαν άναμεταξύ τους. Έκτος απ' τα πουλιά και τα άγρια ζώα, κανένα ζωντανό πλάσμα δε φανεωνόταν κοντά στο μοναστήρι. Η πιο κοντινή κατοικία ήταν μακριά, και για να φτάσουν εκεί θάπρεπε να πάν με τα πόδια στην έρημο ως εκατό βέροσια. Αποφάσιζαν να περάσουν αυτή την απόσταση μόνοι εκείνοι που είχαν την περιφρόνηση του κόσμου,

τοῦ τὴν ἔρριχναν στὸ πρόσωπο καὶ κατέφευγαν στὸ μοναστήρι σὰ σὲ μνήμα.

Φαντασθῆτε τώρα τὴν ἐκπληξὴ τῶν καλογέρων, ὅταν μιὰ νύχτα πῆγε νὰ χτυπήσῃ τὴν πόρτα τοὺς ἑνας κάτω-κοῦς τῆς πόλης, κοινὸς ἀμαρτωλὸς ποὺ ἀγαποῦσε τὴ ζωὴ.

Πρὶν νὰ ζητήσῃ τὴν εὐλογία τοῦ ἡγουμένου καὶ νὰ προσευχηθῇ, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος γύρεψε νὰ τοῦ δώσουν κρασί καὶ φαγί. Ὅταν τὸν ρώτησαν πῶς ἔφυγε ἀπὸ τὴν πολιτεία καὶ πῆγε στὴν ἔρημο, τοὺς διηγῆθηκε μιὰ μεγάλη κυνηγετικὴ ἱστορία. Εἶχε βγῇ σὲ κυνήγι, εἶχε πιῇ ἀρκετὰ καὶ ἔχασε τὸ δρόμο του. Στὴν πρότασιν ποὺ τοῦ ἔκαμαν νὰ μπῇ στὸ μοναστήρι γιὰ νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴ του, ἀποκριθῆκε χαμογελῶντας: «Δὲν εἶμαι δικός σας ἄνθρωπος».

Ἀφοῦ ἔφαγε καὶ ἤπιε, κύτταξε ἐξεταστικὰ τοὺς καλογέρους ποὺ τὸν ὑπερηρετοῦσαν, κούνῃσε τὸ κεφάλι του σὰ νὰ τοὺς μάλωνε, καὶ εἶπε:

— Μένετε ἀργοί, δὲν ξέρετε παρὰ τὸ φαγί καὶ τὸ πιτό. Ἐτσι σώζεται κανεὶς; Σκεφθῆτε πῶς, ἐνῶ ἐσεῖς ἀναπαύεστε ἐδῶ, τρώγοντας, πίνοντας καὶ ὀνειροπολῶντας τὴ μακαριότητα, οἱ ἄλλοι χάνονται καὶ πάνε στὴν κόλαση. Ξέρετε τί γίνεται στὴν πόλη; Ἐνῶ ἄλλοι πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα, ἄλλοι μὴν ξέροντας τί νὰ κάμουν τὸ χρυσάφι τοὺς βυθίζονται στὴν ἀμαρτία σὰν οἱ μυῖγες στὸ μέλι. Δὲν ὑπάρχει στοὺς ἄνθρώπους μήτε πίστις μήτε ἀλήθεια. Τίνοι εἶναι ἔργο νὰ τοὺς σώσῃ καὶ νὰ τοὺς νουθετήσῃ; Μήπως ἐμένα ποὺ εἶμαι μεθυμένος ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὥς τὸ βράδι; Ἡ ὑπάκουη ψυχὴ, ἡ πονεμένη καρδιά καὶ ἡ πίστις αἵς ἐδόθησαν λοιπὸν γιὰ νὰ κάθεστε μες στοὺς τέσσε-
ρους τοίχους καὶ νὰ μὴν κάνετε τίποτε;

Μολοντοὶ ἀσεβῇ καὶ ἄπρεπα, τὰ λόγια τοῦ μεθυμένου πατριώτη τοῦ ἔφεραν ἓνα περίεργο ἀποτέλεσμα στὸν ἡγούμενο. Ὁ γέρος κυττώντας τοὺς καλογέρους, ἔγινε χλωμὸς καὶ εἶπε:

— Ἀδελφοί, ἔχει δίκιο αὐτός! Οἱ φτωχοὶ χάνονται πραγματικὰ στὴν κακία καὶ στὴν ἀσέβεια, στὸν παραλογισμό καὶ στὴν ἀδυναμία, ἐνῶ ἐμεῖς μένουμε ἀδιάφοροι σὰ νὰ μὴ μᾶς ἔνοιαζε καθόλου γι' αὐτό. Γιατὶ νὰ μὴν πάω στὴν πόλιν νὰ τοὺς θυμίσω τὸ Χριστὸ ποὺ λησμονῆσαν;

Τὰ λόγια τοῦ κατοίκου τῆς πόλης εἶχαν παρασύρει τὸν καλόγερο. Τὴν ἄλλη μέρα πῆρε τὸ ραβδί του, ἀποχαιρέτισε τοὺς κοινοβίτες καὶ ἔφυγε γιὰ τὴν πόλιν. Οἱ καλόγεροι ἔμειναν τώρα χωρὶς μουσικὴ, διδασχὴ καὶ ποίησιν.

Ἐπλητταν ἓνα μῆνα, δυὸ μῆνες, χωρὶς ὁ ἡγούμενος νὰ φανῇ. Τέλος, στὴν ἀρχὴ τοῦ τρίτου μηνὸς ἀκούστηκε ὁ γινώριμος κρότος τοῦ ραβδιοῦ του. Οἱ καλόγεροι πετάχτηκαν νὰ τὸν ἰδοῦν καὶ τὸν ἐγένισαν με ἐρωτήσεις. Μὰ ἀντὶ νὰ χαρῇ μόλις τοὺς εἶδε, ὁ ἡγούμενος ἄρχισε νὰ κλαίῃ πικρὰ χωρὶς νὰ πῇ μιὰ λέξη.

Οἱ καλόγεροι παρατήρησαν πῶς εἶχε γεράσει καὶ ἀδυνατίσει πολὺ. Τό κουρασμένο πρόσωπό του ἔδειχνε μιὰ βαθειὰ θλίψη καὶ ὅταν ἔβαλε τὰ κλάματα ἔμοιαζε με ἄνθρωπο ποὺ εἶχε ταπεινωθῇ. Οἱ καλόγεροι ἄρχισαν καὶ αὐτοὶ νὰ κλαῖν καὶ τὸν ἰκέτευαν νὰ τοὺς ἀπαντήσῃ. Γιατὶ ἔκλαιγε καὶ εἶχε τόσο θλιμμένο πρόσωπο;

Μὰ χωρὶς νὰ τοὺς ἀποκριθῇ, ὁ ἡγούμενος κλείστηκε στὸ κελί του. Ἐμείνε ἐκεῖ ἑπτὰ μέρες χωρὶς νὰ φάῃ μήτε νὰ πιῇ μήτε νὰ παῖξῃ τ' ὄργανο ἔκλαιγε. Ὅταν χτυποῦσαν τὴν πόρτα του καὶ οἱ καλόγεροι τὸν παρακαλοῦσαν νὰ βγῇ καὶ νὰ μοιρασθῇ τὸν πόνο τους, αὐτὸς δὲν ἀπαντοῦσε καθόλου.

Στὸ τέλος βγῆκε. Ἀφοῦ συνάξε γύρω του ὅλους τοὺς καλογέρους, μετὰ τὸ πρόσωπο κόκκινο ἀπ' τὰ δάκρυα, μετὰ μιὰ ἔκφραση πόνου καὶ ἀγανάκτησης, ἄρχισε νὰ τοὺς διηγείται ὅσα τοῦ τύχαν αὐτοὺς τοὺς τρεῖς μῆνες.

Ἡ φωνὴ του ἦταν ἡσυχὴ καὶ τὰ μάτια του χαμογελοῦσαν ὅταν τοὺς περιέγραφε τὸ ταξίδι του ἀπ' τὸ μοναστήρι στὴν πόλιν. Στὸ δρόμο, καθὼς περπατοῦσε, τὰ πουλιά τοῦ στέλναν τὰ τραγούδια τους, τὰ ρούκια φλυαροῦσαν καὶ νέες γλυκεῖες ἐλπίδες γεμίζαν τὴν καρδιά του. Ἐβάδιζε μετὰ αἰσθήματα ἑνὸς στρατιώτη ποὺ πάει νὰ πολέμησῃ, βέβαιος ἀπὸ τώρα γιὰ τὴ νίκη του. Ἐβάδιζε ὀνειροπολῶντας καὶ συνέθετε στίχους καὶ ὕμνους, χωρὶς νὰ καταλάβῃ πῶς ἔφτασε. Μὰ ὅταν ἄρχισε νὰ μιλά γιὰ τὴν πόλιν καὶ γιὰ τοὺς κατοίκους της, ἡ φωνὴ του γίνθηκε τρεμάμενη, τὰ μάτια του πήραν μιὰ λάμψη καὶ φλογίστηκε ἀπ' τὴν ὀργή. Ποτὲ δὲν εἶχε δῇ μήτε τολμήσει νὰ φανταστῇ τί θάβρισκε φτάνοντας στὴν πόλιν. Μονώχα στὴν δύσση τῆς ζωῆς του ἀνακάλυψε καὶ κατάλαβε πόσο δυνατὸς εἶναι ὁ διάβολος, πόσο ὠραῖο εἶναι τὸ κακὸ καὶ πόσο ἀδύνατοι, μικροψυχοὶ καὶ τιποτένιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι. Τὸ πρῶτο σπῆτι ὅπου μπῆκε ἦταν γιὰ κακὴ τύχη ἑνὸς οἴκου ἀμαρτίας. Καμμιὰ πενηνταριά πρόσωπα, ποὺ εἶχαν πολὺ χρῆμα, ἔτρωγαν καὶ πόφεραν με θρασυτητα τρομερές, ἀηδιαστικὲς

λέξεις ποὺ δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὶς προφέρῃ ἓνας ἄνθρωπος μετὰ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ. Ἀπεριόριστα ἐλεύθεροι, ἰσχυροὶ καὶ εὐτυχισμένοι, δὲ φοβόνταν μήτε τὸ Θεὸ μήτε τὸ διάβολο μήτε τὸ θάνατο. Ἐλεγαν καὶ ἔκαναν ὅ,τι τοὺς κατέβαινε. Πήγαιναν ὅπου τοὺς ὀδηγοῦσε ἡ διαφθορά. Τὸ κρασί τους, καθαρὸ σὰν κεκριμένο, σπαρμένο με ἀντιφεγγίσματα χρυσαφιοῦ, θάταν δίχως ἄλλο ὑπερβολικὰ γλυκὸ καὶ μυρωδάτο, γιατί καθέννας πίνοντάς το χαμογελοῦσε μακάρια καὶ ἠθέλε νὰ πιῇ καὶ ἄλλο. Στὸ χαμόγελο τοῦ ἀνθρώπου τὸ κρασί ἀποκρινόταν με χαμόγελο, καὶ ὅταν τὸ ἔπινε, ἐκεῖνο σπῆτιζε χαρούμενα σὰ νάξερε τί διαβολικὸ θέλητρο ἔκρυβε ἡ γλύκα του.

Ὁ γέρος, ἀνάβοντας πάντα περισσότερο καὶ κλαίοντας ἀπὸ θυμὸ, ἐξακολουθοῦσε νὰ περιγράφῃ ὅσα εἶχε δῇ. Ἀπάνω στὸ τραπέζι, στὴ μέση τῶν συμποσιαστῶν, ἦταν ὀρθὴ μιὰ μισόγυμνη ἀμαρτωλή. Εἶναι δύσκολο νὰ φανταστῇ καὶ νὰ βοῇ στὴ φύσιν κατὰ πῶ ὠραιότερο καὶ πῶ ἑλκυστικὸ ἀπ' αὐτή. Αὐτὴ ἡ σελήνη, — μακριὰ μαλλιά, μελαχροινὴ, μαύρα μάτια, χεῖλη παχειά, ἀναίσχυνη, κυνική — ἔδειχνε τὰ δόντια της, ἄσπρα σὰν τὸ χιόνι, καὶ χαμογελοῦσε σὰ νάλεγε: «Κυττάξτε πόσο εἶμαι ἀδιάντροπη καὶ ὁμορφῇ». Τὸ μετὰ καὶ τὸ χρυσάφι τῶν φορεμάτων της ἔπεφτε σὲ μεγάλες δίπλες ἀπ' τοὺς ὤμους της, μὰ ἡ ὁμορφιά της δὲν ἠθέλε νὰ κρυφθῇ κάτω ἀπ' τὰ ρούχα σὰν τὸ νέο χορτάρι ποὺ βγαίνει ἀπ' τὴν ἀνοιξιὰτικὴ γῆ, ἔτσι ὀρθωνόταν μετὰ ἀπ' τὶς δίπλες αὐτῆς ἡ καλλονή. Ἡ ἀσυλλόγιστη γυναῖκα ἔπινε κρασί, τραγουδοῦσε καὶ δινόταν σ' ὅποιον τὴν ἠθέλε.

Στὸ τέλος ὁ γέρος, κινώντας τὰ χέρια του με θυμὸ, περιέγραψε τοὺς ἀγῶνες τοῦ τοῖσρου, τὶς ταυρομαχίες, τὰ θέατρα, τὰ ἐργαστήρια τῶν καλλιτεχνῶν ὅπου ζωγραφίζουν ἢ ἀποτυπώνουν στὸν ἀργιλλο γυμνὲς γυναῖκες. Μιλοῦσε μ' ἔξαψη, μετὰ γοῦστο καὶ ὁμορφιά, σὰ νάπαιζε σὲ ἀόρατες χορδές, καὶ οἱ καλόγεροι μαρμαρωμένοι τὸν ἀκούγαν ἀχόρταγα, βυθισμένοι σ' ἔκστασι. Ἀφοῦ τοὺς περιέγραψε ὅλα τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου, τὴν ὁμορφίαν τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἀκαταγώνιστη χάρη τοῦ ποταποῦ γυναικείου σώματος, ὁ γέρος καταράστηκε τὸ δαίμονα, σηκώθηκε καὶ ἔξαφανίστηκε πίσω ἀπ' τὴν πόρτα.

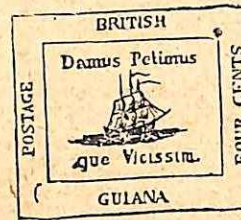
Τὴν ἄλλη μέρα ὅταν ἀνοίξαν τὰ κελιά τους, κανένας καλόγερος δὲν εἶχε μείνει πιά στὸ μοναστήρι. Εἶχαν φύγει ὅλοι γιὰ τὴν πόλιν.

Μεταφρ. Κ.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΕΣ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΥΛΛΕΚΤΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἐνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πάθη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ ἡ μανία τῆς συλλογῆς γραμμα-
τοσήμων, ἡ ὁποία χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1860, ὅποτε ἦταν τῆς μόδας νὰ μαζεύουν τὰ παιδιὰ γραμματόσημα. Ἐκτοτε ἡ ἀπλή αὐτὴ καὶ ἀθῶα διασκέδασι κατάντησε νὰ γίνῃ πραγματικὸ πάθος καὶ πήρε τὸ χαρακτῆρα μιᾶς ἀληθινῆς ἐπιστημονικῆς ἐρευνᾶς ποὺ χρειάζεται ὀλοκλήρων ἐτῶν προσεχτικὴ ἐργασία καὶ κάποτε προϋποθέτει σημαντικὰ κεφάλαια.

Ἡ σχετικὴ κίνησις γεννήθηκε στὴ Γαλλία, ὅπου τὰ παιδιὰ στὴν ἀρχὴ κάτω ἀπὸ τὸν ἴσχιό των δέντρων ἀλλὰζαν ἢ πουλοῦσαν τὰ γραμματόσημά τους. Ἡ μεγαλύτερη συλλογὴ γραμμα-
τοσήμων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς στὴ Γαλλία ἀνήκε στὸ σοφὸ ἀρχαιολόγο ντὲ Σωλσύ, σύμβουλο τοῦ κράτους, ὁ ὁποῖος ὕστερα ἀπὸ διαρκεῖς ἀναζητήσεις σ' ὅλες τὶς χώρες κατάρθωσε νὰ συλλέξῃ ὅλα σχεδὸν τὰ τότε γραμματόσημα ποὺ ἀντιπροσώπευαν μιὰ σεβαστὴ περιουσία. Τὸν ἴδιο καιρὸ κάποιος Τοντὸ δημο-

σίεψε μιὰ σειρὰ εἰκονογραφημένων ἄρθρων γιὰ τὰ γραμματόσημα ὅλων τῶν χωρῶν σὲ κάποιον περιοδικὸ τῆς ἐπο-
χῆς, τοῦ ὁποῖου ἡ κυκλοφορία αὐξή-
θηκε δέκα χιλιάδες φύλλα ἐξ αἰτίας τῆς πρωτότυπης μελέτης.

Ὁ διασημότερος ὁμῶς γραμματοσυλ-
λέκτης ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἦταν ὁ πε-
ρίφημος νομισματολόγος Ἐρπέν, ὁ

Ὁ συλλέκτης Ἐρπέν

ὁποῖος ἔγινε ὁ πραγματικὸς καὶ ἐνθου-
σιώδης ἀρχηγὸς τῆς σχετικῆς κινήσεως. Αὐτὸς ἐπρωτιμοῦσε νὰ μαζεύῃ καινούργια γραμματόσημα καθὼς καὶ μικρὰ διβλία. Πολλὲς φορὲς μάλιστα δὲν ἄφηνε τοὺς φίλους του νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴ συλλογὴ ποὺ τὴν περιέβαλλε με ἀπειρες φροντίδες. Ὑστερα ἀπὸ κάμ-
ποσα χρόνια τὴν πούλησε σ' ἓνα ἀγγλὸ δικηγόρο ἀντὶ 10 χιλιάδων φράγκων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μολοντοὶ τοῦ εἶχε στοιχίσει τόσους κόπους καὶ τόσο ἔξοδα. Λίγο ἀργότερα ὁ δόκτωρ Λεγκράν, ὁ ὁποῖος ἐσυμπλήρωσε τὴ συλλογὴ τῆς μικρῆς του κόρης, ἔγινε γνωστὸς μετὰ τὶς μελέτες του γιὰ τὶς εἰκόνες τῶν γραμματοσήμων καὶ γιὰ τὶς ποικιλίες τῶν ταχυδρομικῶν φακέλων. Σὲ λίγο ὁ ἴδιος ἔδρασε μαζί μετὰ τὸ βαρῶνο Ἀρ-
θούρο Ρότσιλδ τὴν Ἐταιρίαν τῶν γάλ-

λων φιλοτελῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πρώτη τοῦ κόσμου κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ. Ὁ Ρότσιλδ ἐδημοσίευσε σὲ πολλὰς ἐκ-
δόσεις ἓνα περισπούδαστο βιβλίον τοῦ γιὰ τὴν ἱστορίαν τῶν γραμματοσήμων καὶ κατάρθωσε μετὰ μεγάλους κόπους νὰ συγκεντρώσῃ γραμματόσημα σὲ πενήντα τόμους ποὺ πούληθησαν ἀργότερα ἀντὶ διακοσίων χιλιάδων φράγκων.

Κατὰ τὸ γαλλογερμανικὸ πόλεμο ἡ σχετικὴ κίνησις σταμάτησε, ἀλλὰ σὲ λίγο καιρὸ ξανάρχισε στὸ Παρίσι μετὰ περισσότερο πάθος. Μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες συλλογὲς γραμματοσήμων ἦταν καὶ κείνη ποὺ βρισκόταν στὰ χέρια τοῦ Φιλίππου ντὲ Φερράρι, ὁ ὁποῖος τὴν ἄρχισε ἀπὸ μαθητῆς τοῦ γυμνασίου καὶ τὴ συνέχισε ἔπειτα μετὰ ἀπερίγραπτο ζῆλο. Εἶχε μαζέψῃ διάφορα εἶδη γραμματοσήμων, δελταρίων, φακέλων, μετὰ ὅποια ἀπετέλεσε ἑκατὸ τόμους. Ὁ Φερράρι ἦταν ἡγεμονικῆς καταγωγῆς καὶ εἶχε στὴ διάθεσίν του κολοσ-
σιαία περιουσία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔδωκε ἀρκετὰ γιὰ νὰ ἐκσυμπληρώσῃ τὸ περίεργον πάθος του. Ζοῦσε πάντα ἀποτραβηγμέ-
νος ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἔκρυβε ἀπ' ὅλους τὸν ἐλπίδα τὴ συλλογὴν του, τῆς ὁποίας ἡ ἀξία ἀνῆλθε σὲ δυὸ ἑκατομμύρια.

Ὁ Φίλιππος ντὲ Φερράρι

Ὁ ντὲ Σωλσύ

Μεταξύ των παλαιότερων γραμματοσυνλεκτών συγκαταλέγονται οι γάλλοι Μοντωμπρύ, ο τραπεζίτης Έρρουσι που περπατούσαν με πρηνόμοτο έδωσαν φέρον τον καταρτισμό της συλλογής της κόρης του και μετά το θάνατό της δέ θέλησε να ξαναδώ το λεύκωμα, ο τραπεζίτης Μιχαήλ και ο κωμικός ήθοποιος Άλεξάντρ, με δόξα των παρισινών καφωδείων. Δεύτερη, ύστερα από τη συλλογή του Φερράρι, έρχεται η συλλογή των αδελφών Μαριτάλ και Γουσταύου Καγεμπό, εκ των οποίων ο ένας ήταν διακεκριμένος μουσικός και ο άλλος ζωγράφος ιμπρεσιονιστής. Οι δυο αδελφοί κατοικούσαν μαζί κι ήταν πολύ συνδεδεμένοι άναμεταξύ τους. Είχαν αρχίσει να συλλέγουν γραμματοσώματα από την παιδική τους ηλικία κι όταν αργότερα έγιναν κύριοι μιας μεγάλης περιουσίας επιδόθηκαν σε αναζήτηση σπανίων γραμματοσώματων κι έπλούτισαν καταπληκτικά τη συλλογή τους, ή οποία απόκτησε παγκόσμια φήμη. Έπιαναν κάθε πρωί κι οι δυο τους την εργασία, από την οποία δέ σήκωναν κεφάλι επί πολλές ώρες. Μετά το γάμο του μουσικού ή συνεργασία σταμάτησε κι ύστερότερα ή συλλογή πουλήθηκε αντί 200 χιλιάδων φράγκων, μολοντί προηγουμένως είχε εκτιμηθεί αντί 400 χιλιάδων. Την αγόρασε ένας πλούσιος άγγλος έργοστασιάρχης όνόματι Τάπλιγκ, ο όποιος την προσέθεσε στη δική του συλλογή, διατηρώντας όμως τους καταλόγους και την κατάταξη των γραμματοσώματων. Ο Τάπλιγκ τελείωνοντας

μετά τον θάνατό του, το οποίο διέθεσε γι' αυτή μια δολοχληρή αθροισμα.

Μανιώδης γραμματοσυνλεκτης ήταν και ο μυθιστοριογράφος Κάρολος Λερουά, ο όποιος έσχημάτισε μια μικρή συλλογή με μεγάλους κόπους και με άφάνταστες προσπάθειες. Είναι συγκινητικό το πάθος αυτού του ανθρώπου, ο όποιος διέθετε τις μικρές του οικονομίες στην αγορά γραμματοσώματων κι όταν βρίσκονταν άρρωστος στο κρεβάτι του δεν άνησυχούσε τόσο για την υγεία του όσο για τα άχαπλημένα του γραμματοσώματα. Επίσης και ή ήθοποιος Λεονίντε Λεμπλάν είχε για κάμποσον καιρό το πάθος της φιλοστολείας, που δεν της είχε ριζώσει όμως βαθειά όπως στους άλλους και δεν ήταν παρά μια περιστατική ιδιοτροπία απ' τις συνηθισμένες στην τάξη των πλούσιων και των καλλιτεχνών.

ΦΙΛΟΤΕΛΗΣ

ΤΟ ΡΗΝΙΩ

ΔΙΗΓΗΜΑ

δρομό...

Το Ρηνιό ήταν μια γεροντοκόρη πάνω κάτω ως σαράντα χρονών. Όλομύναζε, στον κόσμο: πριν λίγο καιρό είχε μια γρηούλα μάνα...

Το μικρό της σπιτάκι έλαμπε από πάστρα: οι κάμαρες του ήτανε πάντα στολισμένες σά να περιμέναν μέρα με τη μέρα κάποια γιορτή... Και τα στολίσια όλα είχαν γίνει απ' το χέρι της... Η αυλή του γεμάτη από λουλούδια και γλάστρες: όλα ήταν φυτεμένα με τάξη, χωρίς οι τριανταφυλλίες, οι γαρυφαλιές και τα μενεξέδια. Ακόμα και μέρος έξω από το σπίτι, για να ντανούς, για τη σιτάλη της...

Οι κότες της σωστά θάματα! και ο Μανώλης ο κλεφτοκοιτάς τις έβλεπε μ' ένα μάτι: μα πού να κοντέψει, ο σκύλος ήτανε έτοιμος να τον καταφάγει... Η κατσίκά της έβγαζε γάλα που το πουλούσε και τα ψιλά δεν της λείπανε. Αυτά και άλλα μικροπράματα που είχε την έφταναν για να ζει χωρίς στεναχώριες...

Συχνά άκουγόνταν να μαλώνει το σκύλο και το γάτο της. Η καμμένη ήθελε την ήσυχία, μα αυτοί δεν την άφηναν να ήσυχάσει... Ο σκύλος δέ χώνευε το γάτο, θά τον ζήλευε ως φαίνεται που ήταν ελεύθερος να γυρίζει μέσα στις κάμαρες και να τεντώνει την αριδιά του όπου ήθελε. Για τουτό όταν έκανε να ξεμυτίσει, για φυσική του ανάγκη ή και για καμιά έρωτική περιπέτεια, χυνόταν κατ' άπάνω του. Τότε πιά γινόταν σωστό πανηγύρι. Ός που το Ρηνιό θά έβγαине έξω και

θα τους λυούσε τις διαφορές με το ξύλο...

Όχι όμως και σπάνια, έτρεχε και στο κότέτσι για να επιβάλει τάξη με ένα μακρύ καλάμι. Ο πετεινός της, σάν καλοθερμένος και με γερά κότσια, ήθελε και καλά ή επιθυμία του να ξεπληρώνεται... Και για τουτό μερικές κοτίτσες, κάνοντας τις ζόρικες, τον έκαναν να τις κυνηγά: αυτές θέλοντας να προστατεύσουν την... έβγαζαν κάτι φωνάρες που ανάγκαζαν το Ρηνιό να αφήνει ότι δουλειά κρατούσε στο χέρι και να τρέχει, για σωφρόνισμα του αυταρχικού πετεινού...

Μα με όλα αυτά το Ρηνιό είχε και έναν καϊμό που την έτρωγε σά σαράκι, ο καϊμός της αυτός ήταν παλιός. Χρόνια τώρα γύρευε τη σωτηρία του από τους άγιους. Έπαιρνε στη σειρά τις εκκλησιές και τα ξωκλήσια: μα προτιμούσε να επισκέπτεται πιο ταχτικά τα θαματοργά κονίσματα, που έχουν πολλές παμπόνηρες γρηούλες. Πιο ξωκλήσι ήθελε να λειτουργήσει, αυτή πάντα κεί βρισκόταν. Πια απ' τις γειτονισσες πάγαινε να κάνη τάμα σε κάποιον άγιο μακριά απ' την πόλη, πρώτη θά φώναζε αυτή γιατί ήταν πάντα πρόθυμη...

Σ' έναν άγιο κυρίως πήγαινε με πραγματική μανία, στον άγιο Φανούριο που τον είχε μια γρηά. κάθε Τετάρτη έκανε μια πήτα και την προσέφερε θυσία στον άγιο, μα ή γρηά ή πιο πεινασμένη την προσέφερε στο στομάχι της. Μα δεν ήτανε μόνο αυτή που προσερχόταν στο θαματοργό για τη γρηά άγιο, όλες σχεδόν οι γεροντοκόρες του τόπου και πολλές άπλοϊκές γρηούλες: οι πρώτες γύρευαν κάτι να τους άποστείλει κι οι δεύτερες να τους φανερώσει τα χαμένα τους παιδιά...

Οι μέρες και τα χρόνια περνούσαν και μαζί τους έπιοναν κάτι που έμενε άπάνω της. Μα αυτή δεν έπαυε να ζει με μια έλπίδα. Το πρωί ή πρώτη της δουλειά, όταν ξυπνούσε, ήταν να ανάψη την καντήλα της Παναγιάς... ύστερα

προσπαθούσε να θυμηθί τα όνειρα της νύχτας που πέρασε: τα ξεγούσε και τοίς έδινε τη σημασία που ήθελε...

...Κάποτε πιά βαρέθηκε να περιμένει τους άγιους που στεκόταν άπαθεις, σά να μη άκουαν τα θεριά της παρακάλια και σά να μην ένοιωθαν τον πόνο της. Μέσα στο κεφάλι της δέ μπορούσε να χωρέσει ένα τέτοιο πράμα: «Αυτή που τους τιμούσε τόσο, αυτή που κουβαλούσε τόσα και τόσα, αυτή που κοβόταν απ' τις μετάνοιες και γάνιαζε το στόμα της απ' τις προσευχές, αυτή να μη γίνεται άκουστή!...».

Της φάνηκε ότι ή άπάντηση ήταν περιγέλασμα. Και για τουτό και κείνη για να τους γροικηθί τοίς άφησε άβυστους και άναφτους...

Άρχισε να πηγαίνει στις χαρογίτρες και στις καφετζούδες... διάφορα της τά λέγανε, μα όλες χρυσή τύχη της βρίσκανε!!... Τώρα πιά που της δινότανε άπαντήσεις, την έκαναν να ζη μέσα σε νείρατα... Δεν άργησε όμως να γυρίσει στους άγιους, μα και πάλι να τους ξαναφήσει, για να πάγει στις δεύτερες...

Όταν πιά ύστερα από πολύ κατάλαβε πώς όλοι αυτοί ήτανε άδιάφοροι, έπηρε την άπόφαση να τοίς άφήσει. Κλείστηκε στο σπίτι της και βάλθηκε να βολεύει τις κότες και τα λουλούδια της...

Τα βράδια κάθιζε μπρος το τζάκι που άναφτε τώρα πιά γιατί είχε πιάσει βαρύς χειμώνας. Έμενε ώρες άκίνητη κύτταζοντας τις φλόγες, που πότε σά γλώσσες έγλειφαν τοίς τοίχους του και πότε σά φείδια ξάπλωναν και κουλούριαζαν το κορμί τους, με γρηγοράδα...

Κάποτε κάτι ρωτήματα τις έρχόταν τ'όνα πίσω απ' τ'άλλο, σά φούσκα το καθένα έρχόταν και σπούσε κοντά στα αυτιά της. «Γιατί και κείνη να μη χαρή τον κόσμο, και γιατί να μην έχει κάποιον που να νοιάζεται γι' αυτήν και να της άνοίγει την πόρτα...» και τότε θά νείχε ένα μουρουδέλι που θά της γλύκαινε της ώρες. Τα μάτια της γέμιζαν δάκρυα και το στήθος της με τα σταφιδιασμένα βυζιά της άνεβοκατέβαινε άταχτα. Ένας λυγμός της τάραζε το σώμα, και το ρυτιδιασμένο της πρόσωπο ρυτίδιζε τώρα φοβερά απ' τον πόνο.

Στα μάτια της τα θολωμένα παρουσιαζόταν πράματα χαμένα, γι' αυτήν.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΜΟΥ...

Πόσο γλυκά — μα τί γλυκά
σε πρόσμενε για ν'άρτης
το ερημικό σπιτάκι μας
που κλαίει κι' αυτό με μένα
αχ να κι' ή λεύκα της αλλής
κι' ο λουλουδέσιος Μάρτης
πόσο γλυκά μαζί με μέ
σε πρόσμενε' απ' τα ξένα.

**

Μα σ'ν δεν ήρτες—αχ! γιατί;
μα μήτε κι' έχει στείλεις
με κάνα άργό ταξειδευτή
χαρειτισμούς σ'αν πρώτα,
κι' έτσι και τούτος θά διαβή
ο Μάρτης κι' ο Άπριλς,
βουβός μπρος απ' το σπίτι μας
κι' απ' την κλειστή του πόρτα.

**

Πού έλας, Μάρτη μου;
στο σπίτι που το δήμασε
ο καϊμός του χωρισμού σου
του άκου να σε πρόσμενε
ή λεύκα τ' άκρογιάλι,
πάντα μ'ας χιλοπύκραινε
ο καϊμός του μισεμού σου.

**

Και τώρα το σπιτάκι μας,
αχ! πόσο με πληγώνει,
χλιμμένο σ'αν εικόνημα
σ'αν με θωράει άμμένα,
πώς μου το λέει «Αχ! πούναι την;
Πέρασαν τόσοι χρόνοι
κι' ή κόρη π' άνημένουμε
δε γύρισ' απ' τα ξένα...».

**

Μα τί γλυκά — αν τ'άξωρες—
σε πρόσμενε για ν'άρτης
το ερημικό σπιτάκι μας
που κλαίει κι' αυτό με μένα,
το σπίτι που το πρόφτασε
κι' ο φτεινός ο Μάρτης
προσμένοντας να ξαναρθής
άκόμα, στα χαμένα...

Χαλκίδα

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

Μυτιλήνη

Φ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ΣΤΕΨΗ ΤΩΝ ΤΣΑΡΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Φωτοτυπία της προηγούμενης στέψης

Μιά από τις μεγαλοπρεπέστερες εορτές της παλιάς αυτοκρατορικής Ρωσίας ήταν και η στέψη των Τσάρων, η οποία με τον πανηγυρικό χαρακτήρα της κάθε φορά αποτελούσε δόξολογική ιεροτελεστία. Η εισαγωγή της λαμπρής αυτής τελετής χρονολογείται απ' την εποχή του Μεγάλου Πέτρου, του πρώτου πραγματικού ανακλινομένου της απέραντης αυτής χώρας του Βορρά. Ο αυτοκράτωρ αυτός θέλοντας να εξωραϊστή την πρωτεύουσα του κράτους του έχτισε ωραιότατα μέγαρα, και ναούς, υποδείγματα αρχιτεκτονικής και πολυτελέστατα στο έσωτερικό, και συνεδύασε γενικά τη βυζαντινή παράδοση με τις νεώτερες απαιτήσεις της τέχνης. "Ας περιγράψουμε τώρα, όσο μπορούμε πιο σύντομα, τον τρόπο κατά τον οποίο γινόταν η στέψη.

Λίγες μέρες προηγήτερα, ο Τσάρος άφηνε την Πετρούπολη και πήγαινε στη Μόσχα, όπου έμενε στα βασιλικά ανάκτορα. Τα ανάκτορα αυτά είχαν ξαναχτιστεί στα 1840, ύστερα από μια πυρκαγιά, κι εκεί μάλιστα σταμάτησε κάποτε ο Ναπολέων σε μια απ' τις περιφημες εκστρατείες του. Την ημέρα της αναχωρήσεως από τα ανάκτορα Πετρούσκι για το Κρεμλίνο, μερικές κανονιές ανήγγελλαν την έναρξη της εορτής. Οι καμπάνες του ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου σημαίναν έκκωφαντικά κι όλα τα πρόσωπα που έπρεπε να λάβουν μέρος στην τελετή μαζεύονταν στα ανάκτορα Πετρούσκι. Όταν έπερναν έλοι την ανάλογη θέση στην πομπή, ο Τσάρος καθάλλικε τ' αλόγ' του, η Τσαρίνα και οι πριγκίπισσες έμπαιναν στο άμαξι των επισήμων, και η συνοδεία ξεκινούσε μόλις δινόταν το σύνθημα απ' τον τελετάρχη της αούλης. Έκείνη τη στιγμή έδομηντα κανονιές χαιρέτιζαν τον αυτοκράτορα κι' έρχονταν να υποκλιθ' μπροστά του και να πάρη θέση στη συνοδεία ο γενικός διοικητής της Μόσχας, περιστοιχιμένοι, από τους ανωτέρους αξιωματικούς με χρυσές στολές.

Όταν έφταναν στην πύλη Βοσκρισένσκι, ο Τσάρος κι' οι μεγάλοι δοῦκες ξεπέζευαν απ' τ' αλόγ' τους κι' η Τσαρίνα με τις πριγκίπισσες κατέβαιναν απ' τ' άμαξί τους. Όλοι τότε έμπαιναν στο παρεκκλήσι της Παρθένου, με επικεφαλής έναν αρχιεπίσκοπο, τον πρώτο έφημέριο της Μόσχας. Από κει προχωρώντας έφταναν στη μητρόπολη της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και μόλις έμπαιναν εκεί έπεφταν άλλες όγδόντα κανονιές. Σ' αυτό το διάστημα όλη η βασιλική οικογένεια προσευχόταν γονατιστή μπροστά στις άγιες εικόνες. Από κει διευθυνόνταν έλοι μαζί στον καθεδρικό ναό του Αρχαγγέλου, όπου ξαναγίνονταν τα ίδια. Τέλος ο Τσάρος με όλη τη συνοδεία του έμπαινε στο

Το στέμμα των Τσάρων

Κρεμλίνο χαιρετιζόμενος από εκατόν μια τώρα κανονιές. Μ' αυτόν τον τρόπο τελείωνε αυτή η προκαταρκτική τελετή. Όλη την ημέρα όμως, απ' τα χαράματα ως τη νύχτα άργά, όλη η πόλη γινόταν ανάστατη απ' τις κωδωνοκρουσίες, και το θρόν' εφωταγώγειτο όλη έκτός του Κρεμλίνου. Από τότε άρχιζε γενική έτοιμασία για τον έορτασμό της στέψεως. Οι σάλπιγγες ήχοῦσαν στο στρατόπεδο, οι κήρυκες και οι άρχηγοί της έθιμοτυπίας κρατούσαν σκήπτρο στο χέρι τους κι' ένας κυβερνητικός γραμματεὺς διάβαζε στο λαό την αυτοκρατορική προκήρυξη. Μέσα σ' αυτήν ο Τσάρος ανήγγελλε στους υπηκόους του ότι μετά το θά-

νατο του πατέρα του ανέβηκε αυτός στο θρόνο κι' ώριζε την ημέρα που θα γινόταν η στέψη· σάλπιγγες ανέκρουαν τον έθνικό ύμνο κι' οι κήρυκες έμοίραζαν στον κόσμο το έπίσημο έγγραφο. Ένωμεταξύ οι άρχηγοί της έθιμοτυπίας ανέβαιναν σε έπίχρυσα μικρά άμαξία για να πάν να αναγγείλουν στους πρόσθεις των ξένων δυνάμεων την ημέρα της στέψεως. Στους αντιπροσώπους των μικρών κρατών έστελναν άπλους κλητήρες. Σ' όλο το διάστημα των εορτών δεήσεις γινόνταν στις εκκλησιές μέρα και νύχτα. Ο Τσάρος κι' η αυτοκρατορική οικογένεια πήγαιναν ν' ακούσουν τη λειτουργία στο ναό του Σωτήρος.

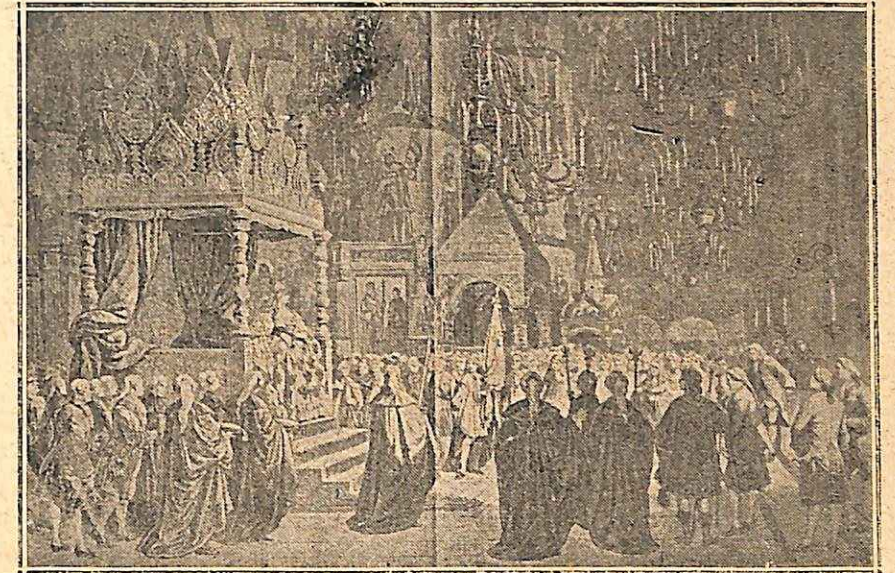
Την παραμονή της στέψεως τα αυτοκρατορικά διάσημα μεταφέρονταν από την αίθουσα των όπλων στην αίθουσα του θρόνου, όπου ο άρχιστράτηγος της αούλης τα τοποθετούσε σ' ένα τραπέζι βαλμένο κοντά στο θρόνο. Τα πολυτιμα αυτά κειμήλια έφρουροῦντο από ένα λόχο στρατιωτών.

Τέλος έφτανε η μεγάλη ημέρα. Απ' τις έφτά το πρωί, μ' ένα σύνθημα τα στρατεύματα παρετάσσοντο σε διπλή σειρά πάνω στο δρόμο που θ' ακολουθούσε η αυτοκρατορική συνοδεία. Τὸν ίδιο καιρό τέσσαρες αξιωματικοί του ίππικού της φρουράς ανέβαιναν τις βαθμίδες του θρόνου, οι δυο ανώτεροι στην πέμπτη βαθμίδα κι' οι δυο κατώτεροι στην έδωδη. Είχαν το ξίφος γυμνό και βαστούσαν στο χέρι το κράνος. Συνήθως αυτή την ώρα ο Τσάρεβιτς επέβλεπε την προετοιμασία της τελετής στη μητρόπολη της Κοιμήσεως. Αυτός έπίσης, με τα μέλη της αυτοκρατορικής οικογενείας που δὲ θάπαιρναν μέρος στη συνοδεία, έδινε διαταγή σε τριάντα δυο αξιωματικούς του έπιτελείου να πάρουν απ' την τελευταία βαθμίδα του θρόνου, κάτω απ' το όποιο θά στεκόταν ο Τσάρος κι' η Τσαρίνα στη στέψη. Την ίδια στιγμή οι ανώτεροι ύπασπισται που ήσαν συναγμένοι στην αίθουσα του χρυσού έρχονταν να πάρουν το κάλυμμα του θρόνου απ' τα χέρια των αξιωματικών. Ο στρατηγός της αούλης ήταν έτοιμα και πὼς η συνοδεία μπορούσε να ξεκινήσει, ενώ ο έξομολογητής του Τσάρου ακολουθούμενος από δυο διακόνους που κρατούσαν ένα χρυσό δοχείο με άγιασμένο νερό ράντιζε το

δρόμο που θάπαιρνε σε λίγο ο Τσάρος. Τότε ο Τσάρος ξεκινούσε μαζί με την πολυάριθμη συνοδεία του, ενώ παραμπροστά πήγαιναν έλοι οι κληρικοί της Μόσχας, ντυμένοι τα πολύτιμα άρχιερατικά τους άμφια, λιθανίζοντας και ρχντίζοντας μ' άγιασμένο νερό τα αυτοκρατορικά σύμβολα. Ο μητροπολίτης της Μόσχας έκφωνεί λόγο, ενώ ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ παρουσιάζει στον Τσάρο και την Τσαρίνα το σταυρό για άσπασμό και ο μητροπολίτης του Κιέδου τους ραντίζει. Μόλις μπουν στο μητροπολιτικό ναό, ο Τσάρος κι' η Τσαρίνα σταυροκοποῦνται τρεις φορές, γονατίζουν άλλες τόσες και φιλοῦν τις εικόνες κι' έπειτα πάν να καθίσουν στους θρόνους του Μιχαήλ Θεοδωρόβιτς και του Άλέξη Μιχαηλόβιτς, των δυο πρώτων αυτοκρατόρων της δυναστείας των Ρωμανώφ, που είναι στην μέση του ναού.

Οι αρχιεπίσκοποι, οι αρχιμανδρίτες, οι έπίσκοποι, έλοι οι κληρικοί μπαίνουν στη σειρά και οι χοροί άρχίζουν τους ψαλμούς. Τότε ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ ανεβαίνει στο θρόνο, κοντά στον Τσάρο, και τον παρακαλεί να όρκιστή με δυνατή φωνή στην όρθόδοξη πίστη, κι' έπειτα να διαβάση από ένα βιβλίο που τὸ άνοίγει μπροστά του το σύμβολο της πίστεως. Έπειτα ο Τσάρος βγάζει απ' το λαιμό του το περιδέριο του τάγματος του άγιου Άνδρέα, το δίνει σ' έναν απ' τους παρισταμένους και διατάζει να τὸν ντύσουν την αυτοκρατορική πορφύρα με το διαμαντένιο περιδέριο του ίδιου τάγματος. Μόλις ντυθ' οκύθει το κεφάλι του κι' ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ, βάζοντας τα χέρια του σταυρωτά άπάνω στο κεφάλι του, λέει δυο προσευχές. Μόλις τελείωση η δεύτερη, ο Τσάρος δίνει διαταγή να τὸν φέρουν το στέμμα. Ο τιτλοῦχος που τὸ βαστούσε σ' όλο το δρόμο τὸ βάζει σ' ένα πολυτελές μαξιλάρι και τὸ δίνει στον ίδιο μητροπολίτη, ο όποιος τὸ παρουσιάζει στον Τσάρο. Ο αυτοκράτωρ παίρνει από κει το στέμμα και τὸ φορεῖ στο κεφάλι του ενώ ο μητροπολίτης διαβάει ένα μέρος απ' το βιβλίο. Ο Τσάρος δίνει πάλι διαταγή να τὸν φέρουν το σκήπτρο και την αυτοκρατορική σφαίρα. Τα σύμβολα αυτά φέρονται και τοποθετούνται με την ίδια έθιμοτυπία. Ο αυτοκράτωρ, κρατώντας στο δεξιό χέρι το σκήπτρο και στ' άριστερό τὴ σφαίρα, μένει μια στιγμή ακίνητος στο θρόνο, έπειτα τὰ αποθέτει άπάνω στα μαξιλάρια και καλεί την αυτοκράτειρα.

Η Τσαρίνα γονατίζει μπροστά του

Η στέψη της Μεγάλης Αικατερίνης

άπάνω σ' ένα βελουδένιο κρεμζι προσκέφαλο στολισμένο με χρυσά κρόσια. Ο Τσάρος βγάζοντας απ' το κεφάλι του το στέμμα άγγίζει μ' αυτό το μέτωπο της αυτοκράτειρας κι' έπειτα τὸ ξαναβάνει στο κεφάλι του. Τότε ένας βαθμοῦχος φέρνει στον αυτοκράτορα μια μικρή κορώνα που τὴ βάζει στο κεφάλι της Τσαρίνας και την τοποθετοῦν καλά τέσσερες κυρίες της τιμής. Με την ίδια τάξη ο αυτοκράτωρ δίνει στην αυτοκράτειρα την πορφύρα και τὸ περιδέριο του τάγματος του άγιου Άνδρέα. Τότε η Τσαρίνα σηκώνεται και κάθεται στο θρόνο της. Η έθιμοτυπία της στέψεως έτελείωσε. Ο διάκονος άπαγγέλλει όλους τους τίτλους του αυτοκράτορος και ο χορός ψάλλει: «Πολλά τὰ έτη, πολλά τὰ έτη». Όλες οι καμπάνες σημαίνουν χαρμόσυνα και πέφτουν άκόμα εκατόν μια κανονιές. Οι κληρικοί και έλοι οι παρευρισκόμενοι χωρίς ν' αφήσουν τις θέσεις των έπευφημοῦν τον αυτοκράτορα γονατίζοντας τρεις φορές. Όταν σταματήσουν οι κωδωνοκρουσίες και οι κανονιές, ο Τσάρος κατεβαίνει από το θρόνο, γονατίζει και διαβάει μια προσευχή από ένα βιβλίο που τὸν δίνει ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ. Αμέσως ο Τσάρος σηκώνεται κι' ο μητροπολίτης γονατίζει, μαζί με όλο τὸ πλῆθος, ενώ διαβάει μια προσευχή για τὴ σωτηρία του λαοῦ. Οι θύρες του θυσιαστηρίου άνοίγουν και δυο αρχιεπίσκοποι περιστοιχιζόμενοι από πρωτοδιακόνους αναγγέλλουν στον Τσάρο πὼς ήρθε η στιγμή να δεχτ' το άγιο μύρο. Ο Τσάρος δίνει τὸ ξίφος του σ' έναν αυ-

λικό, κατεβαίνει απ' το θρόνο ντυμένος την πορφύρα και προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος του θυσιαστηρίου. Η Τσαρίνα τὸν ακολουθεῖ. Μόλις φτάση στο άγιο βήμα, ο αυτοκράτωρ στέκει όρθος άπάνω σ' ένα χρυσό χαλί κι' ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ, κρατώντας στο χέρι τὸ ιάσπινο δοχείο με τὸ άγιο μύρο, αλείφει τὸν Τσάρο στο μέτωπο, στα μάτια, στη μύτη, στα χείλη, στ' αὐτιά, στα μάγουλα και στα χέρια λέγοντας: «Ίδου σφραγίς δωρεάς Πνεύματος άγιου». Σ' αυτόν τον καιρό ο μητροπολίτης του Κιέδου σφουγγίζει τὰ μέρη όπου τὸν είχε αλείψει. Έστερα ο αυτοκράτωρ τοποθετείται δεξιά απ' την εικόνα του Σωτήρος κι' η αυτοκράτειρα παίρνει τὴ θέση της στο χρυσό χαλί. Ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ την αλείφει στο μέτωπο έπαναλαμβάνοντας τὰ ίδια όπως πριν λόγια. Έπειτα ο μητροπολίτης του Κιέδου σφουγγίζει τὸ μέτωπο της αυτοκράτειρας. Έστερα ο μητροπολίτης του Νοβγκορόντ εισάγει τὸν αυτοκράτορα στο έσωτερικό του θυσιαστηρίου από την ιδιαίτερη πύλη και τὸν μεταλαμβάνει τὸ σῶμα και τὸ αἷμα του Χριστοῦ. Έπειτα ένας έπίσκοπος δίνει στον Τσάρο τὸν άγιο άρτο και χλιαρό νερό, ενώ ένας άλλος τὸν πλύνει τὸ σῶμα και τὰ χέρια. Η Τσαρίνα όμως δὲ μπαίνει στο ιερό, αλλά μεταλαμβάνει μπρὸς στην άγία πύλη, κατά τὸ τυπικό της εκκλησίας. Έστερα οι έπίσκοποι κατευθύνονται πρὸς τὸν καθεδρικό ναό του Αρχαγγέλου κι' από κει στὴς Κοιμήσεως της Θεοτόκου, απ' όπου γυρίζουν στο παλάτι να δειπνήσουν.

Πρὸς τέρψιν τῶν φίλων

ΚΑΠΟΙΟΣ φίλος ἔφερε στὰ γραφεῖα μας ἔντυπο, στὶς σελίδες τοῦ ὁποῖου ἐπιχειρεῖ κάποιος ν' ἀπαντήσῃ στὴν κριτικὴ τοῦ κ. Μπαστιά γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Καραντώνη. Χάριν τῆς ἀληθείας γράφομε τὰ ἑξῆς καὶ προκαλοῦμε τὸν κ. Παλαμᾶ νὰ τὰ διαψεύσῃ:

1) Ὁ κ. Μπαστιάς σ' ὅλη του τὴ ζωὴ τρεῖς καὶ μόνον φορές ἐπεσεκέρθη τὸν κ. Παλαμᾶ ἀπὸ τίς τρεῖς τίς δυὸ ἐπῆγε πρῶτα ὡς διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδος «Ἐσπέρα» καὶ δεύτερα ὡς συνεργάτης καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ «Ἐλευθροῦ Τύπου».

2) Ἐνα καὶ μόνον δῶμα του ἔχει στείλει στὸν κ. Παλαμᾶ πρὸ δεκαετίας. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ κανένα ἄλλο δὲν ἔχει τυπωθῇ. Τὴν «Πέτρα Σκανδάλου» καὶ τὸ «Ποῦλὶ τῆς Νύχτας» ποὺ τὸ ἓνα παίχθηκε ἀπὸ τὸ θίασο Κυβέλης καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν κ. Κοτοπούλη οὔτε τὰ εἶδε οὔτε τὰ γνωρίζει ὁ κ. Παλαμᾶς.

3) Δὲν ὑπάρχει πουθενὰ τυπωμένος ὁ παραμικρότερος ἔπαινος ὑπὲρ τοῦ κ. Π. ἀπὸ μέρους τοῦ κ. Μ.

4) Ὅσο γιὰ τὸ Λέσσιγκ παρακαλοῦμε χάριν τέρψεως τοὺς ἀναγνώστες μας νὰ διαβάσουν τὴ σχετικὴ περιζοπὴ καὶ νὰ τὴν χαροῦν πρὸ παντός ἀπὸ ἀπόψεως συντάξεως καὶ νοήματος:

«Πρῶτα - πρῶτα μιὰ γερὴ ἀγὴ κριτικὴ συνείδηση, γιὰ ν' ἀρνηθῇ καὶ ποῦναι γερό καὶ παρτάιστο — ἔναν ποιητὴ π. χ. ποὺ καὶ μὲν ἐχτιμάται ἀπὸ τὸ ποῦν κοινό, μὰ ἐν τοῦτοις οἱ στίχοι του δὲν ἔχουν καμιά ἀξία — (περιέργο μὰ τὴν ἀλήθεια νᾶναι γερός ποιητὴς καὶ οἱ στίχοι του νὰ μὴν ἔχουν καμιά ἀξία. Νόημα γοῖφος) ἀναγκαῖα προϋπόθεση εἶναι νὰ ζῇ μέσα σὲ μιὰ λογοτεχνικὴ παρακμὴ ἢ χώρα του».

Ὁ γράφων βροῖσκει πῶς καὶ ὁ κ. Μ. θὰ συμφωνήσῃ μ' αὐτὰ ἀφοῦ ἔγραψε ὅτι πρὶν ἀπὸ τὴ μεγάλη λογοτεχνικὴ ἀνθῆση τῆς Γερμανίας εἴχαμε τὴν ἀδυσώπητη κριτικὴ τοῦ Λέσσιγκ. Τὴν φράση «πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνθῆση» τὴν ἐξηγεῖ παρακμὴ. Γιὰ νὰ ὑπάρξῃ παρακμὴ ὅμως πρέπει νὰ προηγηθῇ ἀκμὴ. Χωρὶς αὐτὴ δὲν ἔχομε παρακμὴ, ὅπως ἂν δὲν ὑπῆρχαν νειάτα δὲν θὰ ὑπῆρχαν γερατεῖα. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἀκμὴ ὑπῆρχε μιὰ περίοδος προετοιμασίας, μιὰ λογοτεχνία ἐν τῷ γίνεσθαι ποὺ ἀκολουθοῦσε κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς σφαλεροῦ δρόμο.

Ὁ Γκαίτε καὶ ὁ Σίλλερ μπορεῖ νὰ ἔζησαν στὴν ἐποχὴ τοῦ Λέσσιγκ, εἶναι ὅμως πολὺ νεώτεροί του καὶ τὸ ἔργο του προηγήθηκε. Ποιὸς μπορεῖ νὰ ξεχάσῃ τὴ φράση τοῦ Γκαίτε ὅταν διάβασε νέος ἀκόμη τὸν Λαοκρόντα τοῦ Λέσσιγκ: «Ἐπὶ τέλους μᾶς ἦλθε φῶς». Αὐτὸ τὸ φῶς ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Γκαίτε ἀνεγνώρισε ἐφώτισε καὶ ἔδειξε τὸ σωστὸ δρόμο. Καὶ ἀντὶ νὰ ἀκούσῃ κανεὶς πῶς χαριζοῦντο οἱ διάφορες σχολικὲς γραμματιολογίαι μιὰ ἐποχὴ, ἃς ἀκούσαμε τί λέγει ὁ ἴδιος, ὁ Λέσσιγκ γιὰ τὴν πνευματικὴ παραγωγὴ τῆς ἐποχῆς του στὴν «Ἀμβουρσιανὴ Λογιστικὴ» του.

«Ἡ φιλολογία μας, ὅχι μόνον ἀπέναντι τῆς φιλολογίας τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι τῆς φιλ. τῶν ἄλλων πολιτισμένων λαῶν, φαίνεται πολὺ παιδικὴ καὶ θὰ φαίνεται γιὰ πολλὴν καιρὸ ἀκόμα. Ὑπάρχουν πολλὰ λίγα ἔργα ποὺ εἶναι ἀνεπίτρεπτος ἀνθρώπος θὰ τὰ περνε εὐχάριστα στὰ

χέρια του, ἂν θέλῃ νὰ σκεφθῇ κατὰ ἔξω ἀπ' τὸν συνημέρο κύκλο τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν καὶ νὰ συνέλθῃ. Τὴ τροφὴ π. χ. μπορεῖ νὰ βρῇ ἓνας τέτοιος ἀνθρώπος στὶς ἐξαιρετικὰ χυδαῖες κωμωδίες μας; Δὲν ἀκούει τίποτ' ἄλλο ἀπὸ λογοπαίγνια, παροιμίες καὶ ἀστεῖα, ποὺ ἀκούει καθημερινὰ στὶς δρόμους. Αὐτὰ βέβαια εὐχαριστοῦν τὸ κοινὸ, μὰ ὁποῖος θέλει κατὰ περισσότερο ἀπ' τὸ κοινὸ γέλιο, ἂν πάῃ μιὰ φορὰ δὲν ξαναπαίει. κ. λ. π. Εἴμαστε ἀκόμα οἱ μιμητὲς κάθε τι ξένου καὶ μάλιστα, ἀκόμα περισσότερο, οἱ ταπεινοὶ θανμαστὲς τῶν Γάλλων. Ὅ,τι μᾶς ἔρχεται ἀπ' τ' ἄλλο μέρος τοῦ Ρήνου εἶναι ὠραῖο, θελκτικὸ, ἀξιαγάπητο, θεϊκὸ. Καλλίτερα ν' ἀρνηθῶμε τὰ μάτια μας καὶ τ' αὐτιά μας παρὰ νὰ τὰ βροῦμε ἀλλιώτικα. Δὲ θέλουμε νὰ μᾶς πείσουν πῶς ἡ ἀδωτοροπία εἶναι χάρις, ὁ μορφασμὸς ἔκφραση, οἱ δημοφιλῆς ληκτοὶ στίχοι ποίηση, τὰ οὐλοῖσμάματα μουσικὴ, παρὰ νὰ ἀμφιβάλλουμε ἔστω καὶ τόσο δὴ γιὰ τὴν ἀνωτερότητα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ κ. λ. π.».

Hamburgische Dramaturgie Σελὶς 411

Ὅταν λοιπὸν καὶ οἱ νεαροὶ δικηγόροι τοῦ κ. Παλαμᾶ ἐνηλικιωθῶν διανοητικὰ καὶ διαβάσουν καὶ μερικὰ πράματα ἔξω ἀπὸ τὸ «Ὁδωλόγο τοῦ Γύφτου», ἴσως κατορθώσουν νὰ νοιώσουν μερικὰ πράματα ποὺ δὲν εἶναι ἀκόμα γιὰ τὰ δόντια τους.

Ἀναγκαῖα ἐξήγηση

ΚΑΛΟ καὶ ἅγιο τὸ μέτρο τῆς ἀπονομῆς χρηματικῶν ἐπ' ἀθλῶν στοὺς ἀριστεύοντας μαθητὰς τῶν σχολείων ποὺ ἐφαρμόστηκε προχρὲς γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸ δῆμο Πειραιῶς καὶ θάταν εἰχρὴς ἔργο νὰ γενικευθῇ. Φυσικὰ, ὅταν οἱ μαθηταὶ περιμένουν καὶ κάποια ὀλικὴ ὑποστήριξη, θὰ ἀφοσιωθῶν με μεγαλύτερο ζῆλο στὰ καθήκοντά τους. Νομίζουμε ὅμως ὅτι ἀνάλογα μέτρα δὲν ἔχουν νὰ προσθέσουν μεγάλα κεφάλαια στὸ ἐνεργητικὸ μιᾶς σοβάρως κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Γιατὶ πρέπει νὰ λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι οἱ σημερινοὶ μαθηταὶ θὰ γίνουν αὐτοὶ πολῖτες καὶ δὲ μποροῦν παρὰ νὰ χάσουν τὴν ἰδέα ποὺ εἶχαν γιὰ τὸ κράτος, ὅταν ἰδοῦν ἀπὸ κοντὰ τὰ χάλια τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν του καὶ ἀντικροῦν τὴ συστηματικὴ ἀδιαφορία τῶν ἀργοσχόλων ὑπαλλήλων ἀπέναντι τῶν υποθέσεων του. Ἐπομένως δὲν ἔχομε νὰ κερδίσουμε τίποτε οὐσιαστικὰ, ἀφοῦ θάρρη ἀργὰ ἢ γρήγορα ἡ ἀδυσώπητη πραγματικότητα νὰ διαλύσῃ τίς ὥραιες πλάνες τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῆς φυλῆς μας. Χρειάζεται λοιπὸν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἓνα εὐρύτερο μεταρρυθμιστικὸ πρόγραμμα, ἀπ' τὸ ὁποῖο νὰ ὠφεληθῶν ὅλοι γενικὰ οἱ πολῖτες, γιὰτὶ μὲ μαθητικὰ βραβεῖα καὶ διπλώματα δὲ γίνεται τίποτε.

Πρὸς τί οἱ δυμοί;

ΕΝΑΣ ἄγνωστος χριστιανὸς ποὺ ζῇ στὴν Αἴγυπτο ὑπὸ 80 βαθμοὺς Φαρενάϊτ ξεσπάθωσε ἐναντίον τῶν ἀπόψεών μας γιὰ τὴν ποιητικὴ ἀξία τοῦ κ. Παλαμᾶ καὶ μᾶς κεραινοβολεῖ σὲ τρεῖς στήλες ἐνὸς παραδόξου ἐντύπου ποὺ δὲν εἴχαμε ὡς τώρα τὴν τιμὴ νὰ γνωρίζουμε. Ἀλλὰ γιὰτὶ ἀνησυχοῦν τόσο πολὺ οἱ φίλοι τοῦ ποιητοῦ; Ὁ κ. Παλαμᾶς ἔλαβε τὸ παράσημον ἀπὸ τὸ κράτος, τὸ ἀριστεῖον ἀπὸ τοὺς συναδέλφους του, τὴν ἀκαδημαϊκὴ ἔδρα ἀπὸ τὸν κ. Πάγκαλο, ἐξησφάλισε τὴν ἐκτίμησιν τοῦ καλοῦ

κόσμου ποὺ δὲν διαβάσει τίποτε καὶ τέλος ἀφοῦ ἐπεβλήθη εἰς τὴν μητρόπολιν ἐκτίθεται εἰς κοινὸ θάνασμα καὶ στὶς παροιμίες. Τί ἄλλο τοῦ χρειάζεται; Ἡ γνώμη μιᾶς πνευματικῆς μειονότητας σὲ τί μπορεῖ νὰ τὸν βλάψῃ; Σὲ τίποτα. Μποροῦν λοιπὸν οἱ φανατικοὶ θαιμαστὲς νὰ ἡσυχάσουν. Ὅσο γιὰ τὸ μέλλον, καλλίτερα νὰ μὴν τὸ σκέπτονται. Εἶναι σκοτεινὸ καὶ ἀβέβαιο καὶ γιὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ δασκάλου «λίαν τεθλιμμένη ἡ ὁδός», ἂν ἐξακολουθῇ-σουν νὰ μὴν βλέπουν μερικὰ πολὺ ἀπλά πράγματα.

Ἐννηγοροῦμε καὶ ὑπερδεματίζομε

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ἐσπερινῆς ἐφημερίδος ζητεῖ ἀπὸ τὸ κράτος νὰ ἐνισχύσῃ τὴν «Ἐλευθέρᾳ Σκηνῇ» μὲ τὸ εὐτελὲς ποσὸν τῶν 300 χιλιάδων δραχμῶν. Δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ συμφωνήσῃ κανεὶς καὶ, γενναίτερος μάλιστα ἀπὸ τὸν συνεργάτην τῆς ἐσπερινῆς ἐφημερίδος, νὰ ζητῇ ἀπὸ τὸ κράτος νὰ ἐνισχύσῃ ὅλας τὰς καλλιτεχνικὰς προσπάθειας τῆς ἐποχῆς. Διότι καὶ τὸ θέατρον Κυβέλης θὰ ἔχῃ ἀνάγκας, καὶ ὁ κ. Ἀργυρόπουλος καὶ τὸ θέατρον τοῦ Παγκρατίου. Τί εἶναι ἄλλως τε γιὰ τὸ ἐλληνικὸν κράτος ἓνα-δυὶ ἑκατομύρια; Ἀβάντι λοιπόν.

Τὰ αἰσάρινα τῶν δασκάλων

ΚΑΘΕ τόσο ἀκοῖμε παράπονα ἀπὸ τοὺς δημοδιδασκάλους ποὺ δὲ μποροῦν νὰ βροῦν μιὰ θέση. Αὐτὸ συμβαίνει προσαίνων σ' αὐτοὺς ποὺ βγῆκαν τελευταῖα ἀπ' τὰ διδασκαλεῖα καὶ μένουν χωρὶς ἐργασία, μ' ἓνα ἄχρηστο χαρτὶ στὸ χεῖρ. Δὲν ξέχομε τί γνώμη ἔχουν σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα οἱ διδασκαλικὲς ὁργανώσεις, μὰ νομίζουμε πῶς τὸ ὕψος τῆς Παιδείας ἔχει τὴν ἐποχὴν ἢ νὰ αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸ τῶν δημοτικῶν σχολείων γιὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τοὺς χωρὶς ἐργασία ἢ νὰ κλείσῃ μερικὰ ἀπ' τὰ διδασκαλεῖα τοῦ κράτους γιὰ ἓνα ὠρισμένον διάστημα περιορίζοντας ἔτσι τὴν ὑπερπαραγωγὴ τῶν δασκάλων. Γιὰ νὰ γίνουν ὅμως νέα δημοτικὰ σχολεῖα χρειάζονται πρῶτα χρήματα καὶ ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἀφιερῶσιν. ἓνα ἀρκετὰ μεγάλο κονδύλι γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν. Μονάχα ἔτσι μπορεῖ καὶ οἱ δασκάλοι ποὺ δὲν ἔχουν θέσιν νὰ ἱκανοποιηθῶν, ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερο καὶ τὰ ἐλληνόπουλα νὰ μορφωθῶν. Ἡ ἀγραμματοσύνη δὲν ἐξαλείφεται μὲ εκπαιδευτικὰ νομοσχέδια καὶ ἀκαδημαϊκὲς συζητήσεις, ἀλλὰ μὲ θετικὴ ἐργασία καὶ ἀκούραστο ζῆλο.

Τί γταίει ἡ κυρία Μαρὺς;

ΟΤΑΝ ἡ Κα Μαρὺς Συναζὺ ἀνιγγεῖ πῶς θὰ ἐπισκεφθῇ τὸ Ἅγιον Ὅρος δίχως νὰ λάβῃ ἀπ' ὀψη τῆς τῆς γνωστῆ ἀπαγόρευσις, πολλὰς ἐφημερίδες διαμαρτυρήθηκαν, ἔσχισαν τὰ ἱμάτιά τους καὶ ἐζήτησαν τὴν ἐπεμβάσιν τοῦ ὑπουργείου. Στὸ μεταξὺ αὐτὸ ἡ κ. Μαρὺς ἔκρινε διάφορες περιodes καὶ μετὰ μέρες σαράντα γύρισε στὸ Παρίσι. Ἐκεῖ ἄρχισε νὰ δημοσιεύῃ διάφορες φανταστικὰς περιγραφὰς τοῦ Ὁρους ποὺ δὲν εἶδε καὶ παρ' ὅλη τὴν ἐπίσημο διάφυσιν τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας καὶ τὴν προηγουμένη ἀγανάκτησιν μιὰ μεγάλη μερίδα τύπου ἀναδημοσίευσεν τὰ φανταστικὰ αὐτὰ διηγήματα τῆς κ. Μαρὺς. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, στὸν τόπο μας κανεὶς δὲν ἔχει τί γινεῖται. Τρέφουμε μήπως γίνῃ κατὰ ποὺ μόλις γίνῃ τρέφουμε ὅλοι νὰ τὸ ἀγκαλιάσουμε.

Καὶ ὡρὴ γιὰ τὰ ταχυδρομεῖα

ΔΕ μποροῦμε ἀκόμα νὰ καταλάβουμε τί συμβαίνει τελοσπάντων μ' αὐτὰ τὰ περίφημα ἑλληνικὰ ταχυδρομεῖα. Δὲν τοῖα κανεὶς νὰ στείλῃ σ' ἓνα φίλο του οὔτε ἓνα περιοδικό, οὔτε διὰ θά φτάσῃ στὸν προορισμό τῆς περισσότερες φορές δὲ θὰ φτάσῃ στὸν προορισμό τῆς φαίνεται πῶς οἱ ὑπάλληλοι τῶν διαφόρων ταχυδρομικῶν γραφείων ἀπ' τὴν καθημερινὴ ἐπαφὴν τους μὲ τὰ ἔντυπα ἔγγραφα φαντατικοὶ φίλοι τους, καὶ μάλιστα τόσο πολὺ ποὺ τὰ κρατοῦνε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους. Αὐτὴ ἡ πρόοδος μπορεῖ

νάνα εὐχάριστη ἀπὸ μιὰ ἀποψη, ἀλλὰ δὲ φταῖνε σὲ τίποτε, νομίζουμε, οἱ πολῖτες ποὺ πληρώνουν ἀρκετὰ στὸ Κράτος γιὰ νὰ δικαιωθῶν κάποιο σεβασμὸ ἐκ μέρους τῶν ὑπαλλήλων του. Ἀλλῶς νὰ δηλωθῇ καθαρά στὸν κόσμον πῶς δὲ γίνεται δεκτὴ ἡ παραλαβὴ ἐντύπων γιὰ νὰ ἡσυχάσουμε κάπως ἀπ' αὐτὸν τὸ μετὰ.

Ἐνα λιβερό δέμα

ΕΙΝΑΙ φυσικὸ καὶ συνειδημένον ἓνας συγγραφεὺς καὶ μάλιστα νέος νὰ πέσῃ κάποτε ἔξω καὶ νὰ γράψῃ ἓνα ἄσκημο ἢ ἐλευθερόστομο ἔργο. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν εἶναι φυσικὸ καὶ ἀξιόμιμητο εἶναι τὸ θέαμα συγγραφέων ποὺ δὲν θέλουν νὰ αἰσθανθῶν πραγματικὰ καὶ ν' ἀναγνωρίσουν τὸ λάθος τους — ἀλλοίμονο τὰ λάθη εἶναι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ συγχωροῦνται ὅταν αὐτοὶ τὰ συναισθάνωνται — ἀλλὰ τὴν ἀποτυχία τους, ἀντὶ νὰ τὴν δεχθῶν ὡς μάθημα καὶ ὡς ὀδυνηρὴ προειδοποίησις ἱκανὴ νὰ τοὺς συγκρατῇ ἀπὸ τὸν κατήφορο, τὴν παίρνουν ὡς ἀφορμὴ φιλολογικῶν δῆθεν ἀντεγκλήσεων ποὺ δὲν φανερώνουν τίποτε ἄλλο παρὰ παντελὴ ἔλλειψιν πνευματικότητος καὶ νοσηρὴ καὶ ἀθεράπευτη ἐγωπάθεια. Οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ μὲνες μᾶς προσφέρουν σὲ μεγάλη κλίμακα τὸ θλιβερό αὐτὸ θέαμα.

Ἐνας νέος διηγηματογράφος

ΜΕ μεγάλη μας εὐχαρίστηση δημοσιεύομε στὸ σημερινὸ φύλλο ἓνα διήγημα τοῦ κ. Γεωργίου Λενδρινοῦ ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ παρουσιάζεται στὸ εὐρὺ καὶ μορφωμένο ἀναγνωστικὸ κοινόν. Τὸ κομμάτι αὐτὸ τοῦ νέου συγγραφέως εἶναι γραμμένον μὲ τόση χάρι καὶ τέχνη ποὺ θὰ τὸ ζήλευαν πολλοὶ ἀπ' τοὺς παλαιότερους δοκιμους διηγηματογράφους. Μιὰ σκηνὴ φυσικὴ παρμένη ἀπ' τὴ ζωὴ μὲ ἀνετη περιγραφή, βαθειὰ ψυχολογία, ζωντανὸ διάλογο. Οὔτε ἴχνος ψευτοκοινωνιολογίας πονδῆναι, οὔτε ἡ παραμικρὴ ἐπίδειξις σοφίας. ἔχομε τὴν ἰδέαν πῶς ὁ νέος αὐτός, ἂν ἀκολουθῇ τὸ δρόμο ποὺ τὸ ἀνοίγεται, θὰ προκόψῃ καὶ δὲ θὰ διαψεύσῃ τίς ἐλπίδες ποὺ στηρίζομε σήμερα σ' αὐτόν. Τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» εἶναι ὑπερήφανα ποὺ παρουσιάζουν στοὺς ἀναγνώστες τῶν διηγημάτων αὐτοῦ κ. Σκαρίμπα καὶ σὰν τὸ σημερινόν τοῦ κ. Λενδρινοῦ, ποὺ ἀξίζουν κάθε προσοχὴ καὶ ὑποστήριξι.

Γράμματα ἀπὸς τὴν Διεύθυνσιν

Φίλε κ. Διευθυντά,

Ὁ ἀγαπημένος μου Φώτης Κόντογλου ἀπαντᾷε στὸ προτελευταῖο τεῦχος τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» σχετικὰ μὲ τὸ ἄρθρον ποῦγραφα στὸ «Ἐλευθέρου Βήμα» γιὰ τὸ διαγωνισμὸ καὶ τὰ διηγήματα τοῦ νέου Ἀλ. Βενιόγλου.

Στὶς γενικὲς γραμμὲς εἴμαστε σύμφωνοι, ἔπειτα μάλιστα ἀπὸ μερικὰς προφορικὰς ἐξηγήσεις, καὶ δὲν ἔχω τίποτα νὰ προσθέσω σήμερον. Ἦδεκα μονάχα νὰ ἐξηγήσω στὸ φίλο Φώτη Κόντογλου ὅτι ποτε δὲν μου πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ ὅτι ἀντίπαλοι εἶναι οἱ «κρίτες», πολὺ δὲ περισσότερο ὁ εἰσηγητὴς τοῦ διαγωνισμοῦ. Φανερό εἶναι ὅτι ἀντίπαλοι — εὐγενικοὺς πάντα — ἐνοουσα ὅσους ἐλαβαν μέρος στὸ διαγωνισμὸ. Κι' ἔτσι θὰ μπορούσα κι' ἐγὼ νὰ πῶ: «Τοσοῦτον χρόνον μετ' ἡμῶν εἶμι, καὶ οὐκ ἔγνων καὶ με, Φίλιππε!».

Με ἐκτίμησιν καὶ εὐχαριστίαις
ΜΙΧ. ΡΟΔΑΣ

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου μας

Η εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου μας εἶναι ἔργο τοῦ φημισμένου ρωσσοῦ ζωγράφου Ε. Stenberts καὶ βρίσκεται στὸ Μουσεῖο τῆς Πετροπόλεως. Ἡ ὁμοειδὴς ποὺ ἔχουν τὰ δύο ροδάλα πρόσωπα τῶν κοριτσιῶν, καὶ γενικὰ τὰ χρώματα τῆς χρωτισμένης αὐτῆς σύνθεσις μαρτυροῦν γιὰ τὴ δύναμιν ποὺ ἔχει στὸ χρῶμα ὁ ρωσσοὺς αὐτοὺς ζωγράφος, ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους σπουδαίους κολορίστας τῆς ρωσσοικῆς ζωγραφικῆς.

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΤΑ ΧΕΛΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

«Ανείς δὲν ἦτο πλέον προκομμένος εἰς ὅλον τὸ νησί ἀπὸ τὸν Δ. τὸν Α. Οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ ἀντικρυνὸν χωρίον... καὶ εἶχεν ἔλθει καὶ ἐγκατασταθῇ ἐδῶ εἰς τὰ χρόνια τοῦ Ἀγῶνος. Ὅλοι οἱ μέτοικοι, βλέπεις, ἦσαν φιλόπονοι, ὅλοι οἱ ἐντόπιοι ὀκνηροί. Διὰ τοῦτο ἔφθασε νὰ δουλεύσῃ δεσπότης τὸν σκλάβον καὶ νὰ δανείσῃ προσήλυτος τὸν ἀφέντην του.

Εἶχεν ἐνοικιασμένα, δι' εἰκοσιν ἔτη, ὅλα τὰ κτήματα τῆς Παναγίας τῆς... διαλελυμένης Μονῆς. Τὰ ἐκαλλιεργεῖ συνεχῶς καὶ ἀνεκδότως. Ἀπὸ τρεῖς χιλιάδας ὀκάδας λάδι, ὅπου ἔκαμε τὸ δεύτερον ἔτος, ἦλθε χρονιά πού ἔκαμε δώδεκα χιλιάδας ὀκάδας. Τριάντα Γκέκηδες εἶχεν ἐργάτας δι' ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἀνοιξίαν, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο τότε πολλοὶ διὰ νὰ θητεύσουν εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἑλλάδος (ἀναμῖξ Μουσουλμάνοι καὶ Χριστιανοὶ) Μεχμέτηδες καὶ Χρίστοι, Μουσουλμάνοι καὶ Χριστιανοὶ 75 λεπτά τὸ μεροκάματο, κατσιμάνι, ἦτοι χυλῶδη κομπόταν, διὰ τὴν τροφήν, ἓνα ποτήρι ὀρεκτικὸν καὶ τὸ βράδυ διὰ τοὺς Μεχμέτηδες, κ' ἓνα ποτήρι κρασί διὰ τοὺς Χρίστους. Εἶχαν ξεπωλήσει, ἐξημερώσει ὅλα τὰ βουνὰ καὶ τὰ πλάγια τὰ παραθαλάσσια, ἔρριπτον ὅλας τὰς ρίζας καὶ τὰ στελέχη τῶν ἀγρίων θάμνων κάτω εἰς τὴν ἄμμον, κ' ἐφόρτωναν τρεῖς σκούνες, μίαν τοῦ καπετὰν Θωμᾶ τ' Ἀλεξανδράκη, μίαν τοῦ Στάμου τῆς Στάμαινας, καὶ μίαν τοῦ Γιώργου τοῦ Τσιβιγιτοῦ, ἀπὸ κουτσούρες καὶ καυσόξυλα ἄγρια.

Πόσον αὐστηρὸς ἦτο πρὸς τὰ τέκνα του! Εἶχε πέντε γιουῖς, τὸν Γ., τὸν Μ., τὸν Θ., τὸν Φ. καὶ τὸν Ι., μετὰ τοὺς κόρες. Εἶχε βάρκα, μουλάρια, ἄλογα. Τὸν Γ. τὸν εἶχε διὰ τὴν βάρκαν, τὸν Μ. διὰ τὸν καρῶν. Τὰ πέντε παιδιὰ ἔστεκαν ἐμπρὸς τοῦ σοῦζο, εἰς προ-

σοχήν, ἀτενῶς, σὰν σκυλιὰ γυμνασμένα.

«Γιῶργο, κύτταξε νὰ βγάλῃς τὰ νερά τῆς βάρκας... νὰ πάσῃς τὴν βάρκαν καὶ νὰ τὴν πλύνῃς καλά, γιατί, ἀν δὲν τὸ κάμῃς, θὰ σὲ πνίξω μ' αὐτήν». «Μιχαλιέ, τρέχα νὰ βοσκήσῃς τὸν καρῶ... νὰ τὸν ποτίσῃς καὶ νὰ τὸν ἀλλάξῃς, ἀλλοιῶς, κύτταξε καλά, καὶ μὲν, π θ ἀνὰ δὲν κ' ὀύβεσαι (ὠμίλει μὲ τὴν διάλεκτον καὶ τὴν προφορὰν τοῦ Πηλίου). Τὸν Ἀναγκο τὸν ἀνήφορο νὰ τρέχῃς, θὰ σὲ φτάσω, καὶ θὰ σὲ πεθάνω χωρὶς παπᾶ». «Θοδωρῇ, πετάξου νὰ κουβαλήσῃς αὐτὰ τὰ δυὸ ξυλάκια π' ἐδῶ (ἦσαν πέντε ὀκτὶ ἡνῆρες καὶ δύο πολυροσάνιδα) πίσω στὴν Παναγιά... Ἀκόμα δῶ εἰσαι; Ἐλα σείσου» θὰ σὲ κρεμάσω ἀνάποδα». Καὶ τὰ παιδιὰ ἔτρεχαν πρόθυμα εἰς τὴν ὑπακοήν. Καὶ σπανίως εὐρισκόν ἄνεσιν, διὰ νὰ κάμουν ἀταξίας κ' αὐτοί, νὰ παίξουν σὰν τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου. Ὅλην τὴν ἑβδομάδα τοὺς ἦτον σφιχτὸς ὁ ζυγὸς τῆς φιλεργίας, καὶ τεντωμένον τὸ σχοινίον τῆς πλεονεξίας διὰ τὸν Α. Τὴν Κυριακὴν ἐπῆρχετο κάποια ὕφεσις, ἡ χαλάρωσις. Διετῆρε δύο μαγαζιά, ὑπὸ τὰς δύο συνεχόμενας οἰκίας του, εἰς τὴν παραθαλασσίαν ἀγορὰν καφε-νεῖον καὶ ταβέρναν τοὺς δύο ἄλλους υἱοὺς του τοὺς εἶχεν ὑπαλλήλους ἐκεῖ. Ὁ ἴδιος ἦτο καταστηματάρχης, κ' ἐνῶ πάντοτε εὐρίσκετο εἰς τὴν ἐξοχήν, ποτὲ δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὸ χωρίον. Τοὺς ἐγύμναζε νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς πελάτας μὲ ἄκραν ταχύτητα καὶ καθαριότητα. Τοὺς ἔστειλεν εἰς τὴν βάρκαν καὶ τὸ ἄλογον, καὶ τοὺς ἤθελε νὰ εὐρίσκωνται κατὰ τὰς μεσημβρινὰς καὶ ἐσπερινὰς ὥρας εἰς τὰ δυὸ μαγαζιά του. Τὰς Κυριακὰς λοιπόν, ὅταν ἐξαπὸσταινε κ' ἔκαμνε κέφι ὁ μπ. Α., ἡγαθύνετο ἡ καρδιά του, ὅπως λέγει ἡ Γραφή, κ' ἐθυσίαζεν ὀλοκλήρους φιάλας ὀρεκτικὰ καὶ μουσχάτο, τῆς ἰδίας παραγωγῆς καὶ κατασκευῆς του, διὰ νὰ κε-

ράσῃ καὶ περιποιηθῇ τοὺς πελάτας. Κ' ἡ πελατεία του ἦσαν οἱ πρόκριτοι ἐκ τῶν ἐντοπίων, καὶ ἐν τέλει ἐκ τῶν ξένων, εἰρηνοδίκης, δήμαρχος, λιμενάρχης, τελώνης, ὕγειονόμος κλπ. Καὶ τότε ἐγένετο φαιδρὸς καὶ εὐθυμος—ἦτο ὁδοκόκκινος, μὲ κατὰμυρα ἐνωμένα φρούδια, πεντηκοντούτης—καὶ ἤρχετο νὰ διηγῇται παλαιὰ «γερονίκα», παροιμίας καὶ ἀνέκδοτα εἰς τοὺς πελάτας του. Πῶς ἐκάθισεν ὁ Κατῆς νὰ κάμῃ τὴν κρίσι—τοῦτο τὸ διηγεῖτο πρὸς αὐτὸν τὸν εἰρηνοδίκην τοῦ τόπου, μακαρίως καγχάζοντα. Εἶχε ζητήσῃ μία νὰ χωρίσῃ τὸν ἄνδρα τῆς, διὰ λόγους ὑπερμέτρου δυσαναλογίας, καὶ τότε ἡ κυρὰ εἶπε: «Πούσαι, ἀφέντη κατῆ, νὰ καθίσῃς νὰ κάμῃς τὴν κρίσι;». Ἀλλ' ἐπήγαινε καβάλλα ἀνὰ τὰ ῥέματα καὶ τὰ λιβάδια τοῦ Πηλίου τὴν ἀνοιξίαν, ὁ δὲ νεαρὸς ἀγωνιάτης ἠκολούθει πεζὸς ὀπισθεν, καὶ συχνὰ τῆς ἔδειχνε τὶς χλοερὲς φτέρες, κ' ἔλεγε: «Γιαγιάκα μ', φτέρις». «Ἀμ σὰν εἶν', μωρέ, καὶ τί;—Διέου κ' ἰγὼ καὶ μένος». Ἀνὸ συμπέθεροι καθημένοι στὰ μεντήρια ἐκάπνιζον, ἐνῶ ἡ νύμφη... μετὰ τὰ νυχτικά τῆς, κυπτῇ εἰς τὴν ἑστίαν τοὺς ἔβραζε φασκομηλιά, διὰ νὰ τοὺς κάμῃ σεριμπέτι, μὲ πετμέζι νὰ τοὺς περιποιηθῇ. Ὁ εἰς συμπέθερος μὲ τὴν χεῖρα ἔδειχνε τὴν στέγην καὶ τοὺς τοίχους, κ' ἐσχεδίαζε πῶς εἶχε σκοπὸν νὰ διαιρέσῃ καὶ καλλωπίσῃ τὴν οἰκίαν καὶ μὲ τὸ ταμπούκι ἔθιγεν εἰς τὰ νῶτα τὴν κόρην του, διὰ νὰ τὴν κάμῃ κοσμιωτέραν καὶ προσεκτικὴν. Ὁ ἄλλος τοῦ ἔλεγε: «Κύτταξε, συμπέθερε, μὴν τὸ κάμῃς χειρότερα» κτλ. Ὅπως τὸ ἔλεγεν ὁ δεύτερος, οὕτω καὶ συνέβη. Τότε ὅλοι οἱ ἀκούσαντες ἐγέλων θορυβωδῶς.

Πλὴν τόσων ἄλλων ἐπιχειρήσεων, ὁ Α. εἶχεν ἐνοικιασμένον ἐπὶ δεκαετίαν καὶ τὴν δημοτικὴν λίμνην, πίσω εἰς

τὸν Στρουφιᾶ, κοντὰ εἰς τὸν Πιτυῶνα, εἰς τὴς Κουκουναριῆς τὸ ὄραϊον παραθαλάσσιον δάσος εἰς τὸ δυτικὸν μέρος. Ἐβγαίναν ἐκεῖθεν τὸ θέρος μαχβεῖς κέφαλοι, ἠλιάζοντο αὐγοτάραχα, καὶ χέλια βόσκοντα εἰς τὴν ἰλὴν τοῦ πυθμένος ἐπηδοῦσαν τὸ πρῶτ' νὰ δροσισθοῦν εἰς τὸν ἀφρὸν τοῦ νεροῦ. Παρασκευὴ βράδυ, ὁ Α. ἔβαλε τοὺς τρεῖς μεγαλειτέρους υἱοὺς του εἰς ἐνέργειαν, ὥπλισε τὴν βάρκαν, ἐστρατολόγησε δυὸ τρεῖς ἄλλους βοηθούς, καὶ τὸν Παναγιώτην τὸν Πολύζον, μεγαλόσωμον καὶ ῥωμαλέον ἄνδρα, ἐπῆρε δυὸ κόφες ἄλλες, ἐπτά ἡ ὀκτὼ σπαθιά μετρίως ἠκονισμένα, τὰ ἐπεβίβασεν ὅλα, ἐπεβίβασθη καὶ αὐτὸς μὲ τὸ πλήρωμά του, τὰ μεσάνυχτα, Σάββατον ξημέρωμα, κ' ἔκαμαν πανιά, διὰ νὰ πλεύσουν ἐξ ἡ ἐπτά μίλια, ὅπως ἔλθωσιν εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἐκεῖνον, ὅπου ἐξέβαλλεν ἡ λίμνη.

Ἦτο περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου. Ἐφθασαν μετὰ δυὸ ὥρας, τὰ χαράγματα. Ἀπεβίβασαν ὅλα τὰ σύνεργα, ἠσφάλισαν καλὰ τὴν βάρκαν, κ' ἐπλάγασαν ἐπὶ δύο ὥρας ἐπάνω στὴν ἄμμον. Τὴν τετάρτην ὥραν, ὅταν ἤρχισε νὰ γλυκοχαράξῃ, ὁ Λισκήτης ἐσηκώθη, κ' ἐξύπνησε τοὺς τρεῖς υἱοὺς του.

—Ἀλέστα! ἀκόμη κοιμᾶστε σκυλιά;

Ἀμα ἤκουσε τὴν φωνὴν ὁ Πολύζος καὶ τὸ λοιπὸν πλήρωμα, ἀμέσως ἐσηκώθηκαν ἐπὶ ποδός. Ἐπῆραν τὰ σπαθιά, κ' ἐπλησίασαν εἰς τὴν λίμνην. Ἀνεσήκωσαν ἄνω τῶν γονάτων τῶν τὰς περισκελίδας τῶν, ἐμβῆκαν εἰς τὸ νερόν, κ' ἐθαλάσσωσαν. Σχεδὸν ὥς τὸ γόνυ ἔχωνοντο εἰς τὴν λάσπην, ἕως τὰ σκέλη ἔβρεχτο καὶ τὸ σῶμα.

Εἰς τὸν ἀφρὸν τοῦ νεροῦ ἔβρουν τὰ χέλια, κινητὸς σωρὸς, μικρά, μεγάλα. Εἶχον βοσκήσει κάτω εἰς τὸν πάτον τὸν ζεστὸν τῆς λίμνης, κ' ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ δροσισθοῦν, ἀνῆλθον εἰς τὸν ἀφρὸν τὸν δροσερόν, ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸν φαιὸν μὲ τὰ σβύνοντα ἄστρα, μὲ τὴν αὐγὴν τὴν ῥοδίνην καὶ λόχρουν εἰς τὴν ἀνατολήν. Ὅλοι ἐσήκωσαν τὰ σπαθιά καὶ ἤρχισαν νὰ κυττοῦν τὰ χέλια. Ἡ ἀμβλεία αἰχμὴ ἔθραυε τὸ ὀρακοκκαλον τοῦ μακροῦ ἐρπετοειδοῦς ψαριοῦ, καὶ τὸ παρῆλθε, κ' ἔμενον σχεδὸν ἀκίνητα, χωρὶς νὰ εἶνε ἐντελὲς ψόφια. Ἀποῦ ἔκοψαν σχεδὸν μίαν χιλιάδα, διαφόρων μεγέθους—ἀπὸ ἐκατὸν δραμίων ἕως ὀκτὼ καὶ ἄνω—, ἔρριψαν ἔξω στὴν ἄμμον τὰ σπαθιά, κ' ἤρχισαν νὰ πιάνουν τὰ χέλια μὲ τὰ χεῖρα. Ἐμάζωξαν ἕως τετρακοσίας ὀκάδας,

κατὰ τὸ ζύγισμα πού ἔκαμαν ὕστερα. Ἐγέμισαν ἓνα μεγάλο παλαιὸν πανί, καὶ τὸ μετέφεραν μετὰ κόπου, κρατώντας μὲ εἰκοσι χεῖρα, δέκα ἡ ἑνδεκα, ἄνδρες καὶ παιδιὰ, ἕως τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ ἐπλυναν τὰ χέλια στὸ ἄλμυρόν νερόν, καὶ τοὺς ἔβγαλαν τὸν γλοιόν, τὸ σιελῶδες πού εἶχον εἰς τὸ δέσμα, τρίβοντες αὐτὰ μὲ ὑγρὸν ἄμμιον. Εἶτα ἔσχιον τὰς κοιλίας τῶν, ἀπέρριψαν τὰ σπλάχνα, καὶ τέλος ἔκοψαν εἰς τεμάχια τὰ μεγαλειέτερα ἐξ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔβαλαν ὅλα μέσα εἰς τὸ ἄλας—εἰς τέσσαρες κόφες, καὶ μέρος ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ ἱστίου.

Ὅταν ἐξημέρωσε καὶ ἀνέβη ὁ ἥλιος δυὸ κοντάρια, ἡ ἀγγραεὶα εἶχε τελειώσει. Ὅταν ἐνόησεν ὅτι εἶχε παραπεινάσει τὸ πλήρωμα, ὁ γέρο Α. ἐπένευσε, καὶ εἶπε ν' ἀνάψουν δύο φωτιὰς ἐπὶ τῆς ἄμμου, διὰ νὰ ψήσουν χέλια.

Δὲν τὰ ἔπιασε ἀκόμη τ' ἄλατι, βρὲ παιδιὰ, εἶπε· μὰ τί νὰ σᾶς κάμω πού δὲ βασιτέσθῃ ὁ νοῦς σας δὲν πρέπει νὰ εἶνε ὅλο στὸ φαί. Δουλειά, δουλειά.

Δουλειά, μπάρομπα Α., εἶπε ὁ γιγαντόσωμος Πολύζος· μὰ θέλει νὰ χαράξῃς τὸ μύλο καὶ νὰ τὸν λωδώσῃς, γιὰ νὰ δουλεύῃ.

Ὁ Α. ἐστράφη πρὸς τὸν μεγάλον υἱὸν του.

Κύτταξε, βρὲ σκυλί, τοῦ εἶπε, νὰ μὴν τ' ὀμοκῶ τ' ἔσσης καὶ φᾶς χέλι στὰ χάλια πού εἶσαι. Ἀλλοιῶς, μὴ θαρρεῖς πὼς θὰ μοῦ κοστίσῃ τίποτε. Καθὼς θὰ γνωρίζουμε πίσω μὲ τὴν βάρκαν, τώρα τὸ δειλινό, τὰ μνημούρια εἶνε στὸ δρόμο μας. Σὲ χῶνω μονιμῶς, καὶ γλυτώνω ἀπὸ παπάδες καὶ ἀπὸ μελεάδες κ' ἔξοδα.

Ὁ Γ. πράγματι εἶχεν αἰσθάνθῃ προσβολὴν πρυετοῦ, καίτοι ἐλαφρὰν, τὴν ὥραν πού ἔμβαινε στὴν λίμνην διὰ νὰ ψαρέψῃ τὰ χέλια. Ἐσφίχθη ὁμως, ἐδάγκασε τὰ χεῖλη του, ἠνδρεῖτο, κ' ἔλαβε θάρρος. Εἵκοσεν ἄλλως τέρψιν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ κυνήγιου εἰς τὰ νερά τὰ δροσερά. Ἐγέμισεν τὸν μικρὸν τροβᾶν του γογγύον, μισε τὸν μικρὸν τροβᾶν του γογγύον, ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ στὴν ἄμμον διὰ νὰ τὸν ἀδείασῃ καὶ δὲν ἐπέστρεψε πλέον εἰς τὴν λίμνην. Ἐκάθισε ν' ἀναπαύθῃ, ἀνάμεσα εἰς τὴς ἀλγυαριῆς καὶ τὰ βοῦρλα. Τέλος τὸ ρίγος καὶ εἶτα ἡ ζέστη, ἔφηνε· τοῦ ἔμεινε μόνον μικρὰ ἀδυναμία, ἀλλὰ καὶ ἀκράτητος πείνα.

Ἦτο τότε δεκαοκτὼ ἐτῶν. Καθὼς ἦσαν οἱ ἄλλοι τὶς φωτιὰς, κ' ἔψη-

ναν τὰ χέλια, ἡ ὁσμὴ καὶ ἡ κνίσσα καὶ τὸ θάλλος τοῦ ἠογετο εἰς τὰ αἰσθητήριά του καὶ τὸν εἴλκυον. Ὁ Παναγιώτης ὁ Πολύζος, πρωτοπαλλήκαρον τῆς ἀλιευτικῆς ἀγγραεὶας, εἶχεν ἀρπάσει δυὸ τρεῖς χονδρὸς τάκους (ἡ κομμάτια) μισοψημένα, ἀπὸ μεγάλο χέλι, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ εἶχε βάρος μίας καὶ μισῆς ὀκάς, καὶ τὰ κατεβρόχθισε χωρὶς ψωμί.

Ὁ Γ. ἐκάθισεν ἐμφροντις, κατὰ τὸ φαινόμενον, κ' ἐκύτταξε κατὰ τὸ πέλαγος. Εἶχε μέσα στὴν τσέπην του μέγα τεμάχιον ψωμίου, ἔκοπτε μίαν ψίχα, καὶ τὸ ἔβαλλε στὸ στόμα του, ἀλλὰ δὲν ἐπῆγαινε κάτω. Μὲ τὸ ἀριστέρον μάτι κατεσκόπευε τὸν πατέρα του. Ἀμα ὁ Α. ἐστράφη ἐπὶ μίαν στιγμὴν, κατὰ τὴς κουκουναριῆς, τὸ ἄλσος τῶν πιτυῶν, κ' ἐπίασεν ὀμιλίαν μὲ ἓνα ἀγοροφύλακα, ὅστις εἶχεν ἔλθει μὲ τὸ τρυφερίον του, διὰ νὰ φανῇ ὅτι ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν δημοτικὴν λίμνην καὶ διὰ τὴν ἀλείαν τῶν χελιῶν—τὸ περισσότερον διὰ νὰ τὸν κεράσῃ κανὲν ὀρεκτικὸν καὶ τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὁ Γ. ἤρπασε μέγαν κόμματον ἀπὸ γέλι καλοψημένον, καὶ τὸ κατέφαγε, μὲ τὸ ψωμί του μαζί.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ πρυετὸς τοῦ ἐπέρασε. Ὅσα δὲ ἔτη ἐπέζησε καὶ ζῇ ἀκόμη—εἶνε 30 χρόνια ἔκτοτε—ὁ Γ. τοῦ Α. δὲν ἔπαθε πλέον ἀπὸ πρυετόν.

ΣΕ ΝΕΑΡΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Τῶν ἐπὶ γένειον πολέμων οἱ ὀργασίες κ' ἡ μούχλα ἔχει τὰ νιάτα σου μαρά-

φρει,

τριανταφυλλένιο ἀγόρι. Μήτε κράνη

σοῦ πρόπαν καὶ μουφρέκια κ' ἀγρυ-

πνίες,

καρτέρια, φονικά κ' ὀχτρομαχίες,

Σὰν παιχιδάκι ὁ πόλεμος σοῦ ἐφάνη

καὶ γλένα μὲ κανένα σου ἀκράνη

σιτὶς παιδικὲς τίς μέρες τίς ἁγίες.

Σὰν ψεύτικη κουκλίτσα εἶχες προ-

βάλει

κ' ἀρματωμένους Ἐρωτίας θαρροῦσα

πὼς ἦσαν μὲ τὴν ὀψη ἐκεῖ τὴ ροῦσα.

Τὴ θλιβερὴ σφραγίδα του ἔχει βάλει

καὶ σὲ σέτανε ὁ πόλεμος—κ' ἀλλοιᾶ

[σοῦ

σώριασε τὰ ὥραϊα τριανταφυλλὰ σου!

Σεπτ. 1917

Σ. ΘΥΜΙΟΥ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Μία τέτοια επιδημία θάνατο τρομερό πράγμα για τους φτωχούς! Είπε ο πάτερ Joaldy με συγκίνηση. Θα αναγκασθούμε να παύσουμε τις επισκέψεις μας για την ανακούφιση των δυστυχισμένων.

— Ναί, εξ αιτίας του μικρού Karoly... Αυτό το πράγμα θα κάνει τον πρίγκιπα να τρέμη, πάτερ μου.

— Ω! οι κάτοικοι του παλατιού δε θα έχουν τίποτα να φοβηθούν! Ο πρίγκιπας θα πάει τα παιδιά στο Voraczky θα υποβληθεί σε αίσθηση απολύμανσης. Ω! το παιδί δεν έχει να φοβηθεί τίποτα! Θα προφυλαχθεί από την επιδημία ώστε να μη διατρέχει κανένα κίνδυνο.

Μπαίνοντας στο παλάτι, η Μυρτώ έβγαλε το φόρεμα του περιπάτου και κατέβηκε να πάει στο σαλόνι όπου καθόντανε συνήθως η κόρη με τα παιδιά της. Στο κάτω μέρος της σκάλας συνήντησε την Τέρκα και τη Mitzi, που είχαν αφήσει τις μαζιές.

— Ε, λοιπόν, μάθατε τα νέα; είπε η μεγαλύτερη. Φαίνεται ότι απειλούμεθα από μια τρομερή επιδημία.

— Ναί, ο πάτερ Joaldy κ' εγώ συναντήσαμε πρό λίγο τον Ισπάν Buhoz κ' εκείνος μας το άγγειλε.

— Ω! Έδώ δε θα έχουμε να φοβηθούμε τίποτα, ο πρίγκιπας Miley θα λάβει δρακόντεια μέτρα. Θάνατοι πολύ σπουδαίο!... Έν τούτοις η κατάσταση το απαιτεί, και θα συμμορφωθούμε ευχαρίστως, γιατί όλα πάντα είναι ευπρόσδεκτα για να μη κινδυνεύει κανείς από μια τέτοια επιδημία!

Και ένα ζωρό ούτος διεπέρασε το σώμα της Τέρκα.

Τα κορίτσια διευθυνθήκανε προς το σαλόνι... Η κόρη και η Ειρήνη σηκώσανε ζωρήα το κεφάλι τους, μόλις μπήκανε οι τρεις κόρες.

— Διάβασε αυτό δω, Terka! φώναξε η κόρη δίνοντας την εφημερίδα στην κόρη της. Κάποια τρομερή πυρκαϊά μέσα σ' ένα θέατρο της Βοστώνης... Μεταξύ των θυμάτων η Ka Burnett, το γένος 'Αλεξάνδρα Ουλούσοφ...

Η Terka άρπαξε ζωρήα την εφημερίδα, ενώ από την ψυχή της Μυρτώ ανέβαινε μια προσευχή για τη δυστυχισμένη εκείνη, που αφού παρέβη όλα της τα καθήκοντα είχε ευρεί έναν τέτοιον φρικτόν και άπρόοπτο θάνατο.

— Ο Agrad θα το μάθη ποτέ; Διάβασε πολύ πεταχτά και αγνόησε τις εφημερίδες, και κανένας έδω μέσα δε θα είχε την τόλμη να προσέγγιζε μπροστά του αυτό το όνομα, παρατήρησε η κόρη.

— Το να το μάθη ή να μην το μάθη, νομίζω ότι δεν έχει καμιά σημασία, απάντησε η Ειρήνη. Ο πρίγκιπας Miley, όπως τον ξαίρουμε τώρα, δεν είναι ο άνθρωπος που θα μπορούσε ποτέ να συνάψει δεύτερον γάμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 90

Η επιδημία έπεσε σαν κεραυνός επάνω σ' ένα χωριό που έτρεπε γύρω στο Voraczky, έμπαινε μέσα στα σπίτια των φτωχών, συνήθως κακοδιατηρημένα, όπου οι παραγγελίες των γιατρών για καθαριότητα είχαν γραμμά νεκρό. Πληθος φέρετρα, μικρά, μεγάλα, είχαν πάρει ήδη το δρόμο του νεκροταφείου, μετρούντανε στα δάχτυλα τα σπίτια που δεν είχαν κάποιον άρρωστο απ' την ιδιότροπη αυτή επιδημία, η οποία πολλές φορές δεν πείραζε τον περσιό ασθενισμό, κι' άρπαζε τον περσιό άκαμιο, που άφηνε άδικτο ένα παιδί για να προσβάλει τη μητέρα του.

Στο Voraczky η ήσυχία δεν είχε ταράξει σχεδόν ολόκληρα. Ο πρίγκιπας Miley είχε πάρει τέτοια μέτρα που φαινότανε αδύνατο να υπάρξει ο παραμικρότερος φόβος. Οι κάτοικοι του Voraczky είχαν τροπών τινά φυλακισμένοι, όλα τα αντικείμενα που τρυπώνανε μέσα στο παλάτι, έως την τελευταία επιστολή, υποβαλλόντανε σε απολύμανση αυστηρότατη. Οποιοσδήποτε περνούσε τα σύνορα του πάρκου είχαν βέβαιο πως δεν θα ξανάβλεπε το πόδι του στο παλάτι... 'Αλλά κανείς δεν είχε την επιθυμία να διακινδυνεύσει κατ' αυτόν τον τρόπο, κανένας δεν ήθελε να χάσει την ασφάλεια που είχε μένοντας μέσα στο Voraczky.

Κανένας, εκτός του πάτερ Joaldy και

της Μυρτώ. Η ιδέα ότι τους περιεστούχιζε τόσο δυστυχία έκανε ώστε να τους φαίνεται πικρή αυτή η ασφάλεια που έπαιναν αυτοί. 'Αλλά ο μόνος παπας ήτανε δεμένος με το παλάτι από το αξίωμα του, κ' η Μυρτώ δεν ήτανε ελεύθερη να ακολουθήσει τη φωνή της φιλανθρωπίας που μιλούσε μέσα στη θαρραλέα ψυχή της.

Ο Karoly, απ' ότου φοβήθηκε μήπως την χάσει, είχε προσληφθεί με περισσότερο πάθος σ' αυτή! Του κακοφαινότανε πάρα πολύ, όταν την έβλεπε τ' απόγεμα ν' απομακρύνεται, προσπαθούσε να την κρατήσει...

— Μείνετε, μείνετε, Μυρτώ! Ο μπαμπάς δε θα θυμώσει, θα του πω ότι εγώ σας το ζήτησα.

Μα εκείνη δεν είχε καμιά διάθεση να ξαναϊδή τον πρίγκιπα Miley, και έπερνε τα μέτρα της ώστε να μην τύχει και συναντηθεί μαζί του επιστρέφοντας στο παλάτι.

Αυτές τις μέρες ήτανε περισσότερο από άλλη φορά άπασχολημένη. Ο Renat, έπειδή δε μπορούσε πια να πηγαίνει στα σπίτια των μικρών φίλων του, στενοχωριότανε πολύ και ξανάρχισε τα μαθήματα του βιολιού. Κ' οι τέσσες κόρες επίσης, έπειδή στερηθήκανε τις συνθησισμένες άπασχολήσεις και σχέσεις τους, ζητούσανε από τη Μυρτώ να κάμουν μουσική, μόλις τελείωνε με τον Karoly. Το μάθημα βαστούσε πολύ άργα το βράδυ, γιατί η Terka είχε πάθος αληθινό στη μουσική, κ' η Ειρήνη φαινότανε ότι αισθανότανε κάποια χαϊρέκακη ευχαρίστηση όσκις επέβαλλε στην εξαδέλφη της μια οποιαδήποτε υποχρέωση.

Η Μυρτώ, που η λύπη για το θάνατο της μητέρας της την είχε κάμει ήδη κάπως αναμικτή, αισθανότανε πως κάθε μέρα κουραζότανε και πιο πολύ, και με πόθο περιμένε να φανεί κάποια μέρα που θα μπορούσε να αναπαυθεί λιγάκι.

Ένα βράδυ το μάθημα της μουσικής παρατάθηκε περισσότερο απ' ό,τι συνήθως. Η Terka θέλησε να παίξει πολλές συνάτες του Μπετόβεν, η Ειρήνη είχε εκτελέσει κάτι μοντέρνα κομμάτια με περιέργους ήχους, που επιδράσανε άσχημα στα κουρασμένα άλλως τε νεύρα της Μυρτώ. Η νεαρή κόρη, μόλις βρέθηκε στην κάμαρά της, έκανε την προσευχή της και ξέμπλεξε βιαστικά τα μαλλιά της για να ξεπλύνει στο κρεβάτι της και να ξεκου-

ράσει λίγο το ζαλισμένο κεφάλι της. Έξαφνα κάποιο χτύπημα ακούσθηκε στην πόρτα της... Είτανε η Θύλδα, με το πρόσωπο ταραγμένο...

— Μαντεμουαζέλ... Ω! Μαντεμουαζέλ, ο μικρός πρίγκιπ!

— Τι είναι;... Τι συμβαίνει, Θύλδα; φώναξε ανήσυχη η Μυρτώ.

— Είναι άρρωστος... Λένε πως είναι ο κακός πυρετός...

— Ω! Θεέ μου!... Μα δεν είχε τίποτα απολύτως σήμερα το απόγευμα!

— Τόν έπιασε διά μιάς, είναι τώρα μιά ώρα, έξαφνα... Και σ' φωνάζει, μαντεμουαζέλ Μυρτώ, δεν παύει να σ' φωνάζει. Η έξοχότης του μ' είνε να σ' καλέσουμε εάν θέλετε...

— Ναί, θάρω! Είπε χωρίς να διστάσει ούτε στιγμή. Φτωχέ μου Karoly!

Πετάχτηκε έξω ξεχνώντας πως τα μαλλιά της ήτανε ακατάστατα, μη συλλογισόμενη άλλο τίποτε εκτός απ' το παιδί, που ίσως θα είχε προσβάλει ή καταρμμένη εκείνη άρρώστεια.

Βρήκε την κόρησά απελπισμένη, που διευθυνότανε στο διαμέρισμα του γιου της.

— Μυρτώ, είναι τρομερό!... Πως συνέβη αυτό το πράγμα! Άναστρέναξε. Μα ίσως να άπατώνται.

— Ο Θεός να δώσει! ψιθύρισε η Μυρτώ με πόθο.

Μπήκανε κι' οι δυο στο σαλόνι, που βρισκότανε πριν από το δωμάτιο στο οποίο διέμενε το παιδί κατά τη διάρκεια της ημέρας. Ο πρίγκιπας Miley, όρθιος, μιλούσε με το γιατρό που έμενε διαρκώς στο παλάτι, άπεσπασμένος στην ύπηρεσία του μικρού πρίγκιπος. Ο νεαρός άρχοντας γύρισε το κεφάλι, κ' η Μυρτώ αισθάνθηκε την καρδιά της να σφίγγεται όταν είδε πόσο είχε καταβληθεί και πόση αγωνία εξέφραζαν τα μαύρα και σκοτεινά μάτια του.

— Agrad, δεν είναι αυτό; φώναξε η λαχανιασμένη φωνή της κόρης.

Το πρόσωπο του κόμητος έκανε ένα μορφαρισμό γιομάτον πόνο, η φωνή του, σχεδόν βραχνή, απάντησε:

— Ναί, αυτό είναι.

— Θεέ μου, Θεέ μου! Ψιθύρισε η κόρησά πλέκοντας τα χέρια της.

Το βλέμμα του πρίγκιπος έπεσε επάνω στη Μυρτώ που καθότανε άκίνητη κοντά στην πόρτα, μη τολμώντας να προχωρήσει.

— Ο Karoly σ' είνε, μαντεμουαζέλ. Θάχετε το θάρρος να διακινδυνεύσετε την υγεία σας;

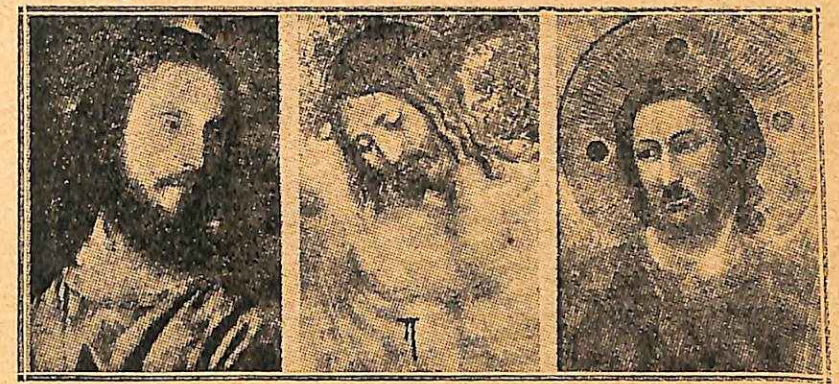
— Ναί, πρίγκιπ, με την βοήθεια του Θεού, είπα απλώς, κάνοντας λίγα βήματα προς την πόρτα της κάμαρας που βρισκότανε το παιδί.

Μιά κίνηση του γιατρού τη σταμάτησε.

— Μαντεμουαζέλ, πρέπει να ξεύρετε εκ των προτέρων τις πιθανές συνέπειες μιάς τέτοιας πράξεως. Αδίκη ή ασθένεια, εάν κανείς διαφύγει, αφήνει σημάδια συνήθως φοβερά, παραμορφώνει άπαισιώς.

— Όλιγο με ενδιαφέρει, είπα η Μυρτώ με την ίδια ήσυχη απλότητα. Κανείς δεν έχει την ανάγκη μου στον κόσμο, κανείς δεν θα υποφέρει εάν εγώ πεθάνω, ή εάν μείνω ανάπηρη. Όσο για το πρόσωπό μου, είναι προορισμένο να ιδί τον θάνατο, πειδ άπαισιον ακόμη, να το καταστρέψω.

(Ακολουθεί)

Τρεις διαφορετικές αναπαραστάσεις του Χριστού

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Η ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ιγνούνται ότι ήταν ο Λεονάρδο ντα Βίντσι άρχισε να ζωγραφίζει τη μορφή του Χριστού, το χέρι του έτρεμε. Την αιτία της ταραχής δεν πρέπει να την αναζητήσουμε στην αδυναμία του να σχεδιάσει επί τη βάσει των στοιχείων της φαντασίας του, αλλά σε

μία του να σχεδιάσει επί τη βάσει των στοιχείων της φαντασίας του, αλλά σε μια δυσκολία κάπως άπρόοπτη και που δε μπορούσε να την παραδέλφει μια καλλιτεχνική συνείδηση σ'αί του μεγάλου Ιταλού ζωγράφου. Η δυσκολία ήταν απλοδυστασία αυτή: η αδυναμία του ν' αναπαραστήσει, έστω και με σχετική ομοιότητα, τα πραγματικά χαρακτηριστικά του Γίου του Θεού, ή φυσιογνωμία του οποίου δε μ' είνε γνωστή ούτε από σχέδια, ούτε από καλές περιγραφές. Από ποιά αυθεντικά δοκουνμένα θα μπορούσαμε λοιπόν να μάθουμε την πραγματική φυσιογνωμία του Χριστού; Οι Χριστιανοί των πρώτων χρόνων —εκτός από τους λίγους συντρόφους του Χριστού— δεν είχαν ιδί τη μορφή του Χριστού, και, ποτέ το πρόσωπο του Μεσσία. Και, αλήθεια, ο πρώτος χριστιανικός προσηλυτισμός επήγγαζε από μια προπινάδα αισθημάτων και ιδεών, χωρίς την διάδοση εικόνων, έροδικαμένη μοναχία με μερικά συμβολικά σημεία. Τα σύμβολα αυτά ήταν ένα φάρι, μια άγκυρα, ένα περιστέρι που κρατούσε στο ράμφος ένα κλωνάρι έλλης, ένας Όρφεας με σκούφια της Φρυγίας πεζοντίζ τη λύρη, ένας άμύστακος βοσκός που κρατούσε στους ώμους ένα πρόβατο ή άγγιζε με τη ράβδο του μια αιγυπτιακή μούμια.

Τότε φυσικά δεν ήταν μεγάλη ανάγκη εικόνων. Είναι αλήθεια ότι οι πρώτες μορφές του Χριστού βρίσκονται στις κατακόμβες του Αγίου Καλίστου και της Αγίας Καικιλίας στη Ρώμη, αλλά είναι ακόμη αλήθεια πως, αν κρίνει κανείς από το ανέκφραστο των σχεδίων εκείνων, γίνεται φανερό πως χαράχτηκαν τουλάχιστο τρεις αιώνας μετά το Χριστό.

Ακόμα ούτε τα Ευγγέλια ούτε οι Έπιστολές, ούτε τα άλλα που γράφτηκαν κατά τους δυο πρώτους αιώνες της χριστιανικής εποχής δεν έχουν την παραμικρή περιγραφή. Έξ άλλου, οι πρώτοι Πατέρες της Εκκλησίας που άρχισαν να μιλούνε για τη φυσιογνωμία του Χριστού δεν έδάναν τις άφηγγήσεις τους σε θετικές παραδόσεις. Στην αρχή, εκυιάρχησε μια τάση να θεωρούνε το Χριστό σαν στερημένο από κάθε στοιχείο της ανθρώπινης όμορφιάς. Ο μάρτυς 'Ιουστίνος και ο Κλήμης της 'Αλεξανδρείας αναφέρουν ότι δεν είχε τίποτα από την ανθρώπινη όμορφιά. Ο Τερτουλιανός υποστηρίζει, πως η μορφή του Χριστού δεν είχε ανθρώπινη ευγένεια. Κι' ενώ ο ειδωλολάτρης Κέλσος κατηγορούσε τους Χριστιανούς γιατί έλάτρευαν ένα τόσο άμορφο πρόσωπο, ο 'Ωριγένης, αν και υπεστήριζε πως η έκφραση του προσώπου ήταν ευγενική και θεία, παραδεχόταν όμως ότι κάτι της έλειπε για να πλησιάσει την τελείαν όμορφιά. Αργότερα υπερίσχυσε μια αντίθετη ιδέα. Η βιβλική και άμεση έντύπωση που ο Χριστός έπροκάλεσε γύρω του, όπου και αν παρουσιάζονταν, υπηγόρευσε

μιά καινούργια γνώμη για τη μορφή του. Όλοι παραδέχτηκαν τότε ότι θα είχε στο βλέμμα, στη φωνή, στις κινήσεις, μια δύναμη υπεροχής. Όλ' αυτά όμως δεν είναι αρκετά για να υποστηρίξουν πως έχουν κάποια ομοιότητα με το πρωτότυπο τα κανονικά χαρακτηριστικά που βλέπουμε, ακόμα και στους πιο μεγάλους ζωγράφους. Και αυτός ο Άγιος Αδγουστίνος, όταν είδε τις τόσες εικόνες του Χριστού που υπήρχαν στην εποχή του και ανετήληθη πως ή κάθε μια ήταν πολύ διαφορετική απ' τις άλλες, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «αγνωστούμε έντελώς ποιά ήταν ή πραγματική φυσιογνωμία του Χριστού».

Υπάρχει στους αρχαίους Χριστιανούς ή ακόλουθη παράδοση σχετικά.

Όταν ζούσε ο Χριστός, ένας βασιλιάς της Συρίας που τον έλεγαν Αμπγκάρ, επειδή ήταν άρρωστος και είχε ακούσει να γίνεται λόγος για τὰ θαύματα του Χριστού, έσκέφθηκε να τον καλέσει και να τον κρατήσει σιμά του για γιατρό. Με το σκοπό αυτό έστειλε μια πρεσβεία που συνήντησε τον Χριστό στους Φιλίππους. Ένας από τους πρέσβεις, καθώς ήταν ζωγράφος, έθεώρησε κατάλληλη την ευκαιρία να ζωγραφίσει τον Χριστό. Δεν τὸ κατώρθωσε όμως. Αργότερα ο Χριστός έπλυνε τὸ πρόσωπό του κ' έσκουπίστηκε σὲ μια πετσέτα. Τότε, πρὸς μεγάλη τους κατὰπληξη, είδαν ὅλοι ότι ἀπάνω στην πετσέτα είχε αποτυπωθῇ ή μορφή του. Οἱ πρέσβεις ἔφυγαν με τὴν περίεργην εκείνην εικόνα που ἐγιάτρεψε τὸν βασιλέα τους και για πολλὸν καιρὸ τὴν ἐλάτρευαν σὺν κάτῃ ἱερό.

Μία παρόμοια περίπτωση είναι ἐκείνη που ἀναφέρεται στὴ Βερονίκη, ή ποία κατὰ τὴν διάρκεια τῶν Παθῶν ἐπλησίασε τὸν Χριστό για να τοῦ σκουπίσει τὸ ἱδρωμένο πρόσωπο και βρέθηκε ἔπειτα κρατώντας ἕνα μαντήλι πὸν εἶχε ἀπάνω ἀποτυπωμένη τὴ μορφή τοῦ Σωτήρος.

Μία ἄλλη ἀποτύπωση, ὅχι μόνο τοῦ προσώπου, ἀλλ' ἀπὸ ὁλόκληρο τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ βρίσκεται στὸ Ἱερὸ Σουδάριο, τὸ σεντόνι δηλαδὴ πὸν ἐτύλιξαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν τὸν ἔβαλαν

μέσα στὸν τάφο και πὸν βρίσκεται τὴν στὴν μητρόπολη τοῦ Τουρίνου. Ἀπάνω στὸ σεντόνι αὐτὸ φαίνονται δυὸ εἰκόνες, ή μιὰ ἀπέναντι ἀπ' τὴν ἄλλη: στὴ μιὰ φαίνονται τ' ἀποτυπώματα ἑνὸς ἀνθρώπου κατὰ μέτωπο και στὴν ἄλλη ἀπὸ τὰ νῶτα. Τὰ ἀποτυπώματα δείχνουν πληγές στὸ μέρος τοῦ στήθους, στὰ χέρια και στὰ πόδια. Φαίνεται ὅτι τὸ σῶμα εἶχε ἀπλωθῇ στὸ κάτω μέρος τοῦ σεντονιοῦ και ὅταν διπλώθηκε ἔπειτα ἀπ' τὸ κεφάλι ἔφτασε ὡς τὰ πόδια και γι' αὐτὸ φαίνονται δυὸ ἀποτυπώματα.

Τώρα, ἐκτὸς ἀπ' τις εἰκόνες αὐτές τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχουν και δύο γραπτές ἀφηγήσεις, μιὰ τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ πὸν λέει για τὸν Χριστό πὸς ἦταν ὁμορφος, πολὺ ψηλός, με ὠραίες μπούκλες, με φρύδια ἐνωμένα στὴ μέση τοῦ μετώπου, με πρόσωπο ὠρειδὲς και λιγανὸ ὠχρό, με μαλλιά και γένεια σὺν ὀριμο σιτάρι, μάτια ζωηρά σὺν τῆς Παρθένας, ἐλαφρὰ κυρτωμένος στὸ σῶμα, με φωνὴ γλυκεῖα και ἡχηρή, με βλέμμα γεμάτο γλυκάδα, με σοφία και ἀξιοπρέπεια.

Ἡ ἄλλη περιγραφή βρίσκεται στὸ περίφημο γράμμα κάποιου Λεντούλου πὸν στάλθηκε στὴ Σύγκλητο τῆς Ρώμης, ὅταν ἀκόμη ἔζουσε ὁ Χριστός. Τὸ γράμμα αὐτὸ λέει.

«Τώρα τελευταία παρουσιάστηκε ἕνας ἄντρας ψηλός, ὠραίος, μ' ἕνα τέτοιο παρουσιαστικὸ πὸν ἐμπνέει, σ' ὅποιον τὸν βλέπει, φόβο και ἀγάπη μαζί. Τὰ μαλλιά του εἶνε σγουρά, με τὸ χρώμα τοῦ ὀριμου σταφυλιοῦ και σιλιπιά, και τοῦ κατεβαίνουν στοὺς ὤμους, χωρισμένα σὲ δύο μέρη ἀπάνω στὸ μέτωπο, κατὰ τὴ συνήθεια τῶν Ναζαρηθῶν. Τὸ μέτωπό του εἶνε λεῖο και γαλήνιο, τὸ πρόσωπό του, χωρὶς ρυτίδες και σπειρία, εἶνε ἐλαφρὰ κόκκινο. Ἡ μύτη και τὸ στόμα ἔχουν μιὰν ὑπέροχη τελειότητα. Τὰ γένεια ἔχουν τὸ χρώμα τῶν μαλλιῶν. Εἶνε ὅχι πολὺ μικρὰ και χωρισμένα. Τὰ μάτια του εἶνε μεγάλα, ζωηρά και τὸ χρώμα τους ἀκαθόριστο. Ὅταν θυμῶν εἶνε τρομερός, ἥρεμος και στοργικὸς ὅταν δίνει συμβουλές, χαρούμενος κάποτε, ἀλλὰ χωρὶς νὰ χάσει ποτὲ τὴν ἀξιοπρέπεια

του. Κανείς δὲν τὸν εἶδε ποτὲ νὰ γελάει, ἀλλὰ τὸν εἶδαν πολλὲς φορές νὰ κλαίει. Τὰ χέρια και τὸ σῶμα του εἶνε ὠραία. Ὅταν μιλάει εἶνε σοβαρὸς και μετρημένος».

Τὸ γράμμα ὅμως αὐτό, ὅπως ἐξακριβώθηκε ἀργότερα, δὲν γράφτηκε ὅταν ζούσε ὁ Χριστός, ἀλλὰ πολὺ ἀργότερα.

Εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι ή πρώτη ιδέα για τὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ ἐσηματίσθηκε, στὰ γενικά χαρακτηριστικά, ἀπὸ ὅσα ἐκθέσαμε παραπάνω.

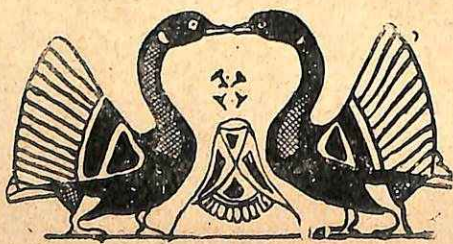
Πόσο ὅμως αὐτὰ ἔχουν τὴ βάση τους στὸ πρωτότυπο, εἶναι εὐκόλο κανείς νὰ καταλάβει. Οὔτε, ἀλήθεια, οἱ εἰκόνες τῶν θαυματουργῶν παραδόσεων, ὅπως τὸ μαντήλι τῆς Βερονίκης και τὸ Σουδάριο, δὲν μποροῦν ν' ἀποτελέσουν ἀσφαλῆ δοκουμεντα, ἀφοῦ ἔχουν ἴχνη ἐντελῶς ἀκαθόριστα, πὸν δίνουν μιὰ ιδέα μονάχα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς.

Μποροῦμε ἀκόμη νὰ παρατηρήσουμε ὅτι οἱ διάφοροι καλλιτέχνες δὲν ἔλαβαν οὔτε τὸν κόπο νὰ παρατηρήσουν τὸ Ἰησοῦ στὸ Σταυρὸ ἔπασαν πάντα στὸ ἀνατομικὸ λάθος νὰ καρφώσουν τὸ κέντρο τῶν χεριῶν τοῦ Σωτήρος. Ἀνατομικῶς ὅμως ἕνας ἀνθρώπος ἔτσι καρφωμένος θὰ ἔπεφτε ἀμέσως ἀπὸ τὸν σταυρό, γιατί τὰ χέρια θὰ ἐσχίζοντο ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ σώματός του.

Ἀλλὰ τὸ σῶμα πὸν εἶναι ἀποτυπωμένο στὸ Σουδάριο — και αὐτὸ ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀνθεντικότητά του — φαίνεται καρφωμένο ἀπ' τὸν καρπὸ, και ἀνταποκρίνεται ἔτσι σὲ μιὰ ἀνατομικὴ ἀνάγκη.

Τότε πὸν εἶναι και ποῖ εἶναι τὸ πραγματικὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Ποιὸ τοῦλάχιστον — ἀπὸ τις τόσες εἰκόνες πὸν ἔγιναν ἐπὶ τόσους αἰῶνες ἀπὸ ζωγράφους και γλύπτες — πλησιάζει περισσότερο στὴν ἀνθεντική του φυσιογνωμία; Στις ἐρωτήσεις αὐτές, πὸν ἀπασχόλησαν τοὺς ἀνθρώπους και τῶν περασμένων ἐποχῶν, θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἀπαντήσουμε στὸ ἐρχόμενο φύλλο με ἀνθεντικά στοιχεία.

OSVALDO GIBERTINI

ΤΑ ΦΙΛΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Βαθιά πληγωμένος ὁ λοχαγὸς Ρομπέρ Ντερός δὲν μποροῦσε νὰ ρηθῇ στὰ συγκαλά του. Δὲ φαίνονταν παρὰ τὸ κεφάλι του με τις ἄσπρες τρίχες ἀπάνω στὸ προσκεφάλι. Βαθειὲς ρυτίδες κ' αὐλακίδες στὴν ἀναιμικὴ σάρκα του σχηματίζαν σ' αὐτὸν τὸ νέο, πὸν δὲν ἦταν παρὰ πάνω ἀπὸ εἰκοσιπέντε χρονῶν, μιὰ πονεμένη μάσκα. Κάποτε ἕνα κῦμα ὁδύνης περνοῦσε ἀπ' τὸ φτωχὸ πρόσωπό του πὸν τὸ πιάνανε σπασμοὶ κ' ἔπειτα ξανάπαιρνε τὴν πέτρινη ἀκίνησά του.

Οἱ γιατροὶ δὲν μποροῦσαν ἀκόμη νὰ ξέρουν ἂν ὁ Ρομπέρ Ντερός θὰ γιαιτρονύταν ή θὰ ζούσε. Ἡ νοσοκόμα δὲν ἔφευγε ἀπὸ κοντά του. Ἐκεῖνος ἀνασῆκωσε τὸ βλέφαρό του και τὸ βλέμμα του ἦταν θλιβερό, ταραγμένο, σκεπασμένο μ' ἕνα σταχτὶ χρώμα. Ἡ ἀγγλίδα νοσοκόμα ἔσκυψε ἀπάνω του. Φίλησε τὸ χλωμὸ μέτωπό του. Ὁ πληγωμένος δὲν τὸ ἀντιλήφθηκε. Ἐκείνη φίλησε πάλι τὸ βράδυ τὸν ὑπολοχαγὸ κ' ἀκόμη τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ μόλις ξύπνησε.

Αὐτὴ τὴ φορὰ αὐτὸς φάνηκε νὰ κατὰλαβε. Ἐκύτταξε τὴν αἵθουσα. Ἐκύτταξε τὴ νοσοκόμα. Βρισκόταν σ' ἕνα ἀπέραντο διαμέρισμα με μιὰ μεγάλη καπνοδόχο και με πλατεῖα τζαμωτὰ παρὰθύρα. Μπρούτζινα κρεβάτια τοποθετημένα στὸ κερωμένο πάτωμα, ἕνα μικρὸ τραπέζι κοντὰ σὲ κάθε κλίνη μεταμόρφωναν αὐτὴ τὴ πολυτελὴ κατοικία σ' ἕνα κομψὸ νοσοκομεῖο.

Νέες γυναῖκες, ντυμένες σι' ἄσπρα, πληγαινοερχόταν ἀλλάζοντας περαστικά μερικὲς λέξεις ἀγγλικές. Ἐκείνη πὸν εἶχε δώσει ἕνα φίλι στὸ Ρομπέρ Ντερός χαμογέλασε.

Εἶχε τὰ ὠραία μάγουλα πὸν ἀγαποῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ποιητές, τὰ γεμάτα, δροσερά, τριανταφυλλένια, βελουδένια, πουπουλένια μάγουλα πὸν μᾶς φέρουν στὸ νοῦ τὴ θριαμβευτικὴ και γερὴ νεότη, με τις ἄλλες χαριτωμένες στρογγυλότητες τοῦ γυναικείου κορμιοῦ. Καὶ τὸ σμάλο τῶν μικρῶν, κορτερῶν, λαμπερῶν τῆς δοντιῶν, τὰ μάτια τῆς τὰ γαλανὰ, τὰ μαλλιά τῆς τὰ καστανὰ γύρω ἀπ' τοὺς κροτάφους, ὅλα ἦταν γεμάτα φῶς.

Ὁ πληγωμένος δοκίμασε νὰ χαμο-

γελάσει κ' αὐτὸς, σὰ νὰ θελε νὰ τὴν εὐχαριστήσει. Θέλησε ἀκόμη νὰ μιλήσει, νὰ κινήσει τὰ χέρια του. Μὰ ή ὁμορφη κόρη ἔβαλε τὸ δάχτυλό της στὸ στόμα κ' εἶπε: — Ἦσυχα!

Ὅλη τὴν ἡμέρα ὁ ὑπολοχαγός, πὸν εἶχε πιά συνέρθει, δὲν ἐκκολλοῦσε τὰ μάτια του ἀπ' τὴ νοσοκόμα. Ἐκύτταζε ἀπὸ μακριὰ τὸν ἄσπρο κ' ἴσιο τραχηλὸ της, τοὺς κότσους τῶν μαλλιῶν της, τοὺς λαμπεροὺς και σφιχτούς. Σεχωρίζε τὴ φωνή της ἀνάμεσα ἀπ' τις ἄλλες.

Όταν ἦρθε ή ὦρα νὰ δοῦν τὴν πληγὴ του, ὁ Ρομπέρ ἔνωσε ἕναν πόνο διαπεραστικό. Ἐσφιγγε τὰ δόντια του για νὰ μὴν ξεφωνήσει. Εἶχε μουσκέψει ἀπ' τὸν ἰδρώτα. Ἡ νοσοκόμα τὸν ἐφίλησε πάλι. Τοῦ μουρμούριζε γλυκά:

— Ἀ! Παιδί μου! Φτωχὸ μου παιδί!

Ἀνακάτευε στις λέξεις τῆς μητρικῆς της γλώσσας λέξεις γαλλικές. Ἐδινε τὸ χέρι της στὸν πληγωμένο πὸν τ' ὀσφιγγε πολὺ δυνατὰ, πολὺ δυνατὰ, καθὼς ἀλλάζαν τὴν πληγὴ του. Αἰσθάνθηκε κάποια ἀνακούφιση. Μπόρεσε νὰ μιλήσει. Σχημάτιζε σύντομες φράσεις. Ρώτησε τὴ νοσοκόμα του:

— Κυρία.... δεσποινίς, πὸς σὰς λένε;

— Δεσποινίς. Δεσποινίς Νάνσυ Μούλλιν.

— Νάνσυ! Ὁραῖο.

— Λένε πάντα: «Εἶναι ὠραῖο ὅταν μιὰ νέα και χαριτωμένη γυναῖκα σὰς ἐμπιστεύεται για πρώτη φορὰ τ' ὄνομά της». Καὶ σὰς, καλὸ παιδί;

— Ρομπέρ Ντερός.

— Γουέλ! Μπόμπη.

Χρειάστηκε νὰ μείνι ἥσυχος. Μὰ ἔβλεπε κανείς τώρα νὰ περνοῦν σκέψεις γοήγορες, βιαστικές, πολυάριθμες μες στὸ καθαρό νερὸ τῶν ματιῶν τοῦ πληγωμένου. Καὶ σιγά-σιγά ἔνωθε νὰ γεμίσει ἀπὸ κίνη τὴν εὐτυχία πὸν ή ἐλπίδα κ' ή ἐρωτικὴ προσδοκία βάζον στὴν καρδιά της.

Ἦταν ὁρφανός. Εἶχε ἔχει μόνος και περιοριστικὸς στοὺς ἐφήμερους κ' ἐκπονημένους τῶν εὐθύμων συντόφων του. Δὲ λυπόταν γι' αὐτὴ τὴ ζωὴ πὸν περνοῦν οἱ δίχως οἰκογένεια και σχέσεις νέοι. Μὰ ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ πολέμου αἰσθανόταν τὸν ἑαυτό του περισσότερο ἑρημο. Πόσοι ἄνθρωποι, αὐτὴ τὴ σκληρὴ ἐποχή, δὲ χτύπησαν τὸ κεφάλι τους, γιατί δὲν

εἶχαν συντροφιά τὴν ἀνίσχυη θλίψη μιᾶς ἀγαπημένης γυναίκας! Ἴσως ἐπειδὴ εἶναι προτιμώτερο νὰ ναι δυὸ στὴν καταστροφή.

Ὁ Ρομπέρ Ντερός περιμένε μ' ἀνυπομονησία τὸ πρωῒνὸ και τὸ βραδυνὸ φίλι τῆς ὠραίας Νάνσυ. Ἀκόμα περιμένε χωρὶς φόβο τὴν τρομερὴ ὥρα τῆς ἀλλαγῆς για νὰ σφίξει τὸ λεπτὸ και γλυκὸ χέρι τῆς νέας κοπέλλας, για νὰ ἀκούσει τὴ χαριτωμένη φωνή της: «Καλὸ μου παιδί! Φτωχὸ μου παιδί!».

Τώρα πηγαινε καλύτερα. Ἐλεγε ἀπομέσα του: «Όταν θὰ γίνω καλὰ και θὰ μπορῶ νὰ σηκωθῶ, νὰ περπατήσω, θὰ τῆς μιλήσω θὰ τῆς ἐξομολογηθῶ τὸν ἑρωτὰ μου. Θὰ τὴ ρωτήσω ἂν δέχεται νὰ γίνῃ γυναῖκα μου».

Μιὰ μέρα ὁ γιατρός εἶπε:

— Σώθηκε. Εἶναι καλὰ πιά.

Ὁ γιατρός πρόσθεσε — γιατί ἦταν λιγάκι ἀστείος — πὸς ή παρουσία κ' οἱ φροντίδες μιᾶς νόστιμης νοσοκόμας θάχουν πάντα εὐχάριστη ἐπίδραση στὸ ἥθικὸ τῶν πληγωμένων. Ἡ Νάνσυ κοκκίνισε. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ, δὲν ἔδωσε στὸ Ντερός τὸ συνηθισμένο φίλι. Αὐτὸς τὴ ρώτησε:

— Δὲ με φιλάτε πιά, ἀγαπητὴ Νάνσυ;

Ἐκείνη ἀναπήδησε:

— Ἀ! Ὁχι πιά!

Λογίζαζε χωρὶς ἀμφιβολία τ' ἀληθινὰ αἰσθήματα και τῶν δυὸ τους. Μιὰ ἐλαφρὴ ντροπὴ τὴν ἔπαιρνε πρὸς σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, τὸν γιαιτρομένο, τὸ γερό, πὸν ἀγαποῦσε Ἐκεῖνος ἐλέμεινε:

— Γιατί;

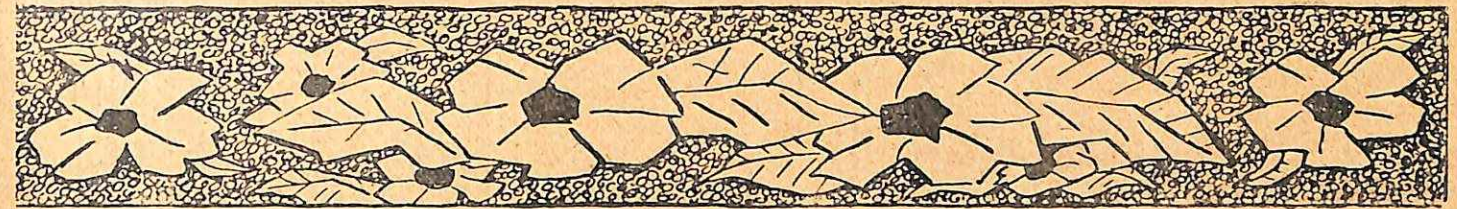
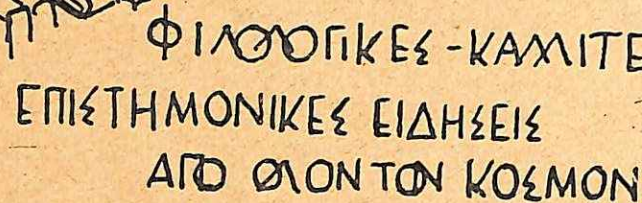
— Γιατί δὲν εἶστε πιά παιδάκι. Σὰς φιλοῦσα για νὰ σὰς δώσω ζωὴ, ὅταν ἦσαστε πληγωμένος, ἕνα φτωχὸ παιδί. Τότε, χρειάζοταν αὐτό.

Ἐκεῖνος κατὰ ψέλλισε σαστισμένος, μὴν ξέροντας πὸς νὰ ἀσχίσει τὴν ἐξομολόγηση:

— Νόμιζα πὸς... μ' ἀγαποῦσατε κ' ἐσεῖς λιγάκι...

— Καμμένε Μπόμπη! Βγάλο αὐτὸ ἀπ' τὸ νοῦ σου. Εἶμαι ἀρραβωνιασμένη. Καταλαβαίνεις;

Καταλάβαινε πιά. Ξαναγύρισε στὰ σκεπάσματά του. Πονοῦσε. Κ' αὐτὴ τὴ φορὰ πονοῦσε ἀπὸ μιὰ ἀρρώστεια πὸν ή Νάνσυ Μούλλιν δὲν μποροῦσε νὰ τὴ γιαιτρούει. RENE LE COEUR

Ο ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΣΙΜΠΛΙΚΙΑΝΟ

μένος στον τόπο
μας

ΕΔΡΕΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Αγαπητά «Ελληνικά Γράμματα»,
Σ' ένα από τα τελευταία φύλλα της «Νέας Έστιας» ανακινήθηκε πάλι το ζήτημα, πού μία φορά είχε απασχολήσει και σάς, το ζήτημα για έδρες νεοελληνικής φιλολογίας στα γυμνάσια από νεοελληνιστές ειδικούς.

Τότε σάς είχα κάμει ένα γράμμα, πού σάς έλεγα τη γνώμη μου γι' αυτό το ζήτημα. Δεν το δημοσιεύσατε. Ίσως γιατί δεν εξυπηρετούσε τα συμφέροντα του τότε άρθρογράφου σας, πού είναι ο ίδιος ο σημερινός εισηγητής του ίδιου ζητήματος στη «Νέα Έστια».

Επειδή το γράμμα μου εκείνο δεν έχασε την επικαιρότητά του, μία φορά πού ανακινήθηκε πάλι το ίδιο ζήτημα, σάς το παραθέτω από ένα αντίγραφο, πού μου βρίσκεται. «Αν θέλετε το δημοσιεύετε. Να τί σάς έγραφα:

Πρώτα πρώτα θέλω να εκφράσω τη χαρά μου, γιατί έχετε τις στήλες σας ανοιχτές για τα εκπαιδευτικά και παιδαγωγικά προβλήματα, πού τώρα τελευταία κρατάνε ζωηρό το ενδιαφέρον της ζωντανής νεοελληνικής κοινωνίας.

Επειτα, πέρνοντας άφορμή από το άρθρο του κ. Τέλλου «Άγρια Συναισθηματική άγωγή — Έδρα Νεοελληνικής», πού δημοσιεύτηκε στο 6 φύλλο σας της 1 Σεπτεμβρίου, έχω να κάμω μία παρατήρηση, λαβαίνοντας αυτό το δικαίωμα από την ιδιότητα του δασκάλου, πού έχω.

Βέβαια είναι πολύ σωστό, καθώς λέει ο κ. Τ. «Α.», πώς υπάρχει στο πρόγραμμα ένα μάθημα, πού μπορούσε να γίνει το κέντρο και η άφετηρία της ήθοπλαστικής άγωγής — το μάθημα της Νεοελληνικής και των εκθέσεων. Είναι επίσης αληθινό, δυστυχώς, πώς η εργασία, πού γίνεται στα σχολεία από τους δασκάλους με το μάθημα αυτό σήμερα, είναι τις περισσότερες φορές εργασία άρνητικής, ψευτικής, τυποτένιας.

Αλλά δεν είναι καθόλου σωστό, πώς «το μάθημα αυτό πρέπει να άφαιραθή από τους έλληνιστές δασκάλους..... και να το πάρουν ειδικοί, έτοιμοι να το διδάξουν, νεοελληνιστές». Δεν είναι όρθο να φύγουν τά Νέα Έλληνικά από τους φιλόλογους καθηγητές για τους εξής λόγους:

Το μάθημα αυτό, με τά δημοτικά του τραγούδια, τη δημοτική γλώσσα, τη δημοτική παράδοση κλπ., είναι το μόνο ικανό να ζωντανίσει το σημερινόν άποκαρωμένο φιλόλογο και να τον κάνει ικανό πρώτα να νοιώσει ο ίδιος κι' έπειτα να μεταδώσει στους μαθητές του τον αληθινόν άρχαιο ελληνικό πολιτισμό, την άρχαία ελληνική φιλολογία. Τά Νέα Έλληνικά δε χωρίζονται από τά Άρχαία. Θέλω να είπω δηλαδή, πώς τά Άρχαία Έλληνικά δεν έχουν μονάχα αυτά καθαυτά μεγάλη μορφωτική σημασία για το νεοέλληνα, αλλά μπορούν να γενούν και το μοναδικό μέσο, πού μ' αυτό θα ζωντανίσει κι' ο νεκρός μας κλασσικός πολιτισμός. Εξάρτε τί συγγένεια υπάρχει μεταξύ των Όμηρικων έπων και της δημοτικής μας ποιήσεως; Απίστευτη! Και, βέβαια, το μάθημα αυτό πρέπει να είναι στα χέρια εκείνων, πού ξέρουν — πρέπει, τουλάχιστο να ξέρουν —

τόν άρχαιο ελληνικό πολιτισμό, στα χέρια δηλαδή των φιλόλογων καθηγητών.

Τώρα, αν οι σημερινοί φιλόλογοι, οι περισσότεροι, δεν είναι ικανοί για την εργασία αυτή (μεγάλο πραγματικό έργο!), δεν τούς φταίει κανείς άλλος, οι ίδιοι φταίνε, γιατί δεν έχουν το κουράγιο να τινάξουν από μέσα τους τον παλιό τους ξερακιανό και στενοκέφαλο ακαδημαϊκό έαυτό και να ζητήσουν να βαφτιστούν στη ζωογόνο κολυμπήθρα του δημοτικισμού. Ή πανεπιστημιακή μας μέρφωση τέτια ήταν, ξερή, νεκρή, στείρα γι' αυτό γίνουμε κι' έμεις τέτιοι.

Αλλά δεν υπάρχει βέβαια λόγος να εξακολουθούμε πεθαίνοντας, δασκάλοι και μαθητές, έτσι διαρκώς μέσα στην άσφυξία της σχολαστικότητας και να μάς άφαιρέσουν τις μόνες τονωτικές ένεσεις της πνευματικής μας ζωής με το μάθημα της Νεοελληνικής, αναθέτοντάς το σε «ειδικούς νεοελληνιστές» (!) πού έγώ τουλάχιστο δεν ξέρω, να υπάρχουν δά και άρκετοί τέτιοι στον τόπο μας, αν βγάλεις βέβαια από το λογαριασμό τους αυτοεπικαλούμενους λογοτέχνες, πού δεν είναι παρά ύστερικοί στιχοπλόκοι και άναίμικτοι καλαμαράδες.

Μήπως νομίζουμε, πώς όποιος ξέρει να δάνη στη σειρά δύο στίχους με μέτρο και την ίδια κατάληξη ή και να σκαρώνει μία γλυκαλλάκτη ψευδοιστορία, μπορεί κιόλας ν' αναβαίνει τις έδρες του γυμνασίου και να κάνει τον παιδαγωγό της Νεοελληνικής Φιλολογίας; Δεν έγέλασαν!

Αλλά κι' αν ύποπτεψ, πώς υπάρχουν άρκετοί αληθινοί λογοτέχνες, πάλι δεν είναι αυτοί σε θέση να κάνουν την πολυμερή αυτή εργασία σαν τους φιλόλογους, πού είναι έφοδιασμένοι με έπιστημονική συστηματική μόρφωση.

Και ούτε χρειάζεται «να θεοπίση ή πολιτεία ύποχρεωτική ή εκπαιδευση των νεοελληνιστών σε πανεπιστημιακά μαθήματα — Ψυχολογικά, Λογική, Ήθική, Αίσθητική, Γραμματολογία κλπ.». Αλλά τά μαθήματα τά σπουδάζουνε πλατείσι οι φιλόλογοι και δεν ύπολείπεται παρά να ιδρύσει ή πολιτεία έπίσημες νεοελληνικές πανεπιστημιακές έδρες με ζωντανούς, ένθουσιασμένους και πραγματικά μορφωμένους καθηγητές (κι' έχουμε λιγοστους τέτιους), πού να καλλιεργήσουν στις ψυχές των σπουδαστών όχι την περιττότητα και το χλευασμό, αλλά την άγάπη, την εκτίμηση και το διαφέρο για τη νεοελληνική φιλολογία, για το νεοελληνικό μας πολιτισμό.

Επειδή όμως, καθώς ξέρουμε, το «κέντρον» πάντα είναι δυοκίνητο για κάθε νεοεπιστική προσδετική εκδήλωση, επιβάλλεται σε μάς τους δασκάλους, μάλιστα στους πιο νέους, να δώσουμε την κίνηση αυτή εκ των κάτω, προσπαθώντας πρώτα πρώτα ο καθένας να ζυγνήσει από το μεσαιώνα του, να πετάξει από πάνω του μακριά την ακαδημαϊκή του μούχλα και να πάρη μία θετική και ζωντανή θέση μέσα στην πραγματικότητα του νεοελληνικού μας πολιτισμού, με τη σύγχρονη πεποίθηση, πώς άργά ή γρήγορα θα αναγκασθή και το «κέντρον» να κουνήσει επικυρωτικά στην προσπάθειά μας, στην ευγενέστερη προσπάθεια πού μπορεί να γίνει για ένα δάσκαλο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΝΤΩΝΑΚΟΣ
Γυμνασιάρχης Βάνης

Θέατρον. Θίασος Κυβέλης. Ο. Συναδινού: «Η Δνίς Δικηγόρος» κομωδία τριπρακτική.

Δέ μπορεί ν' άρνηθή κανείς ότι στο θέατρο Κυβέλης πού έπαίχθη ή «Δνίς Δικηγόρος» του κ. Συναδινού οι θεαταί έπέρασαν μία πολύ εύχάριστη βραδυά. Έγέλασαν, εύθύμισαν, έκαμαν μία πολύ καλή χώνευση. Αυτό έξητούσε άραγε ο κ. Συναδινός; Γιατί αν έπεδίωκε αυτό, το έπέτυχε πλήρως. «Αν όμως ή «Δνίς Δικηγόρος» παρουσιάζεται και με τις έλαχιστότερες αξιώσεις τέχνης, έχομε τη γνώμη ότι ο συγγραφέας της δεν έπέτυχε διόλου το σκοπό του.

Συνηθίσαμε όλοι μας τά ελληνικά τά έργα να τά βλέπουμε πάντα με τον πιό άυστηρό φακό. Άλλοι θεώρησαν πώς αυτό είναι ένα σφάλμα άδικαιολόγητο και θα προτιμούσαν μία έπιείκεινα. Άλλοι όμως, και σ' αυτούς άνήκομε και μες, πιστεύουν πώς ή άυστηρότητα πηγάζει από έναν άγνό πόθο για κάτι καλλίτερο και πνευματικώτερο, κάτι πού καμωμένο από τρεις — πέντε ανθρώπους θ' άποτελούσε την άπαρχή μιας αληθινής πνευματικής ζωής. Σήμερα άτυχώς υπάρχουν δυο τρόποι του γράφειν. Ο ένας είναι ο αληθινός και ο άλλος ο βιομηχανικός ή επαγγελματικός. Για να τους διακρίνωμε δεν είναι ανάγκη να ιδούμε ούτε άριστουργήματα ούτε άνοησίες. Στόν πρώτο άνήκουν τά έργα πού, είτε πέτυχαν είτε μισοπέτυχαν το σκοπό τους, φανερώουν ειλικρινή άναζήτηση ζωντανών ανθρώπινων τύπων, δείχνουν φανερή προσπάθεια μελέτης του φυσικού ανθρώπου. Ώς πιό σημείο το κατόρθωσαν αυτό είναι άλλο ζήτημα πού εξαρτάται από τη δύναμη του συγγραφέα. Και σχετικά έπιτρέπεται να κρίνωμε τις δυνάμεις τις ατομικές ενός τεχνίτη, όχι όμως και το ιδανικό το καλλιτεχνικό, το όποιο πολεμά νά φτάσει. Αυτό πρέπει να είναι άπόλυτο και να κρίνεται άπόλυτα. Ένα έργο τέχνης όπως και μία βαθύτερη έπιστημονική άκμή προσάθεται κρίνεται από το πούθε ξεκινά και κατά πού πάει. Ή «Δνίς Δικηγόρος» όμως του κ. Συναδινού σίγουρα ξεκινά από το τίποτα για να καταλήξει στο τίποτα (τίποτα έννοια από άπόφωας πνευματικής). Γιατί αν ξεκινά από ανθρώπινη άδυναμία του συγγραφέως, από κοινωνική φιλαρέσκεια να θεωρηται κανείς δραματικός ποιητής μέσα σε μία κοινωνία σόνιπ, με σκοπό να ένθουσιάζη με εύκολα άστεία και με σκεηνικά τερτίπια αυτή την κοινωνία, αυτό είναι κάτι πού δέ μπορεί διόλου να σχετίζεται με δ,τι λέγεται πνευματική ζωή.

Σίγουρα και ο ίδιος ο συγγραφέας αν προέξη καλά την ήρωίδα του, θα ιδη πώς έχει κατασκευάσει ένα άνδρείκελο. Τίποτε ζωντανό δεν έχει απάνω της ή Δνίς δικηγότανό

ρος. «Αν στη μητέρα πήγε κάτι να συλλάβη ο κ. Συναδινός, αυτό το κάτι το έπνιξε μέσα σ' ένα πλήθος ψευτικών τύπων καμωμένων αθάίρετα και άδικαιολόγητα χωρίς καμμία άφορμή και κανένα σκοπό. Κάτι τεχνικές λεπτομέρειες, αν δηλαδή στη δεύτερη πράξη ή Δνίς δικηγόρος χάνεται και παραχωρή τη θέση της στην εύθυμη χήρα για να αναδυθή πάλι στην επιφάνεια κατά την τρίτη πράξη, είναι ζητήματα πού τά τοποθετούμε σε δεύτερη μοίρα, όταν βλέπουμε ότι από το έργο λείπει το κυριώτερο στοιχείο του, ή ποιητική πνοή. Όστε φρονούμε πώς ο κ. Συναδινός έθεσε έπί τάπητος σοβαρά κανένα πρόβλημα. Όστε πρόβλημα έθεσε, ούτε τίποτε, αλλά και δεν είναι άπαράτητο ένας συγγραφέας να θέτη και να λύνη κοινωνικά προβλήματα. Ο ποιητής συλλαμβάνει βαθύτερα νοήματα στη ζωή και τά εκφράζει με ανθρώπους ζωντανούς πού δημιουργεί σαν πλάστης αληθινός: όλα τ' άλλα έχουν θέση και συζητούνται εκεί όπου ο αληθινός ποιητής άπουσιάζει.

Η έκτέλεση ήταν φυσικά άνάλογη προς το έργο. Άγωνίστηκε ή κ. Μιράντα Θεοχάρη, αλλά από πού να έπιανε τον τύπο πού έκαλειτο να ένσκαίωση; Ήγόρευσε, έκλαψε, έγέλασε, έκήρυξε όπου της έλεγε ο συγγραφέας αυτό, όλα όμως μαζί δεν άποτελούσαν ρόλο με τη μυστική έκείνη ένότητα, την έσωτερική αυτή συνοχή πού άπαντά κανείς στα ζωντανά πλάσματα. Υπήρξαν στιγμαί, ιδίως στη δεύτερη πράξη, πού την εύπνιχθηκα με όλη μου την καρδιά. Έπίσης όλος ο άλλος θίασος έδειξε εύσυνειδησία μεγάλη στην ένσκαίωση των τύπων του έργου, χωρίς να έχη όμως πουθενά και το έλαχιστότερο στήριγμα από το συγγραφέα.

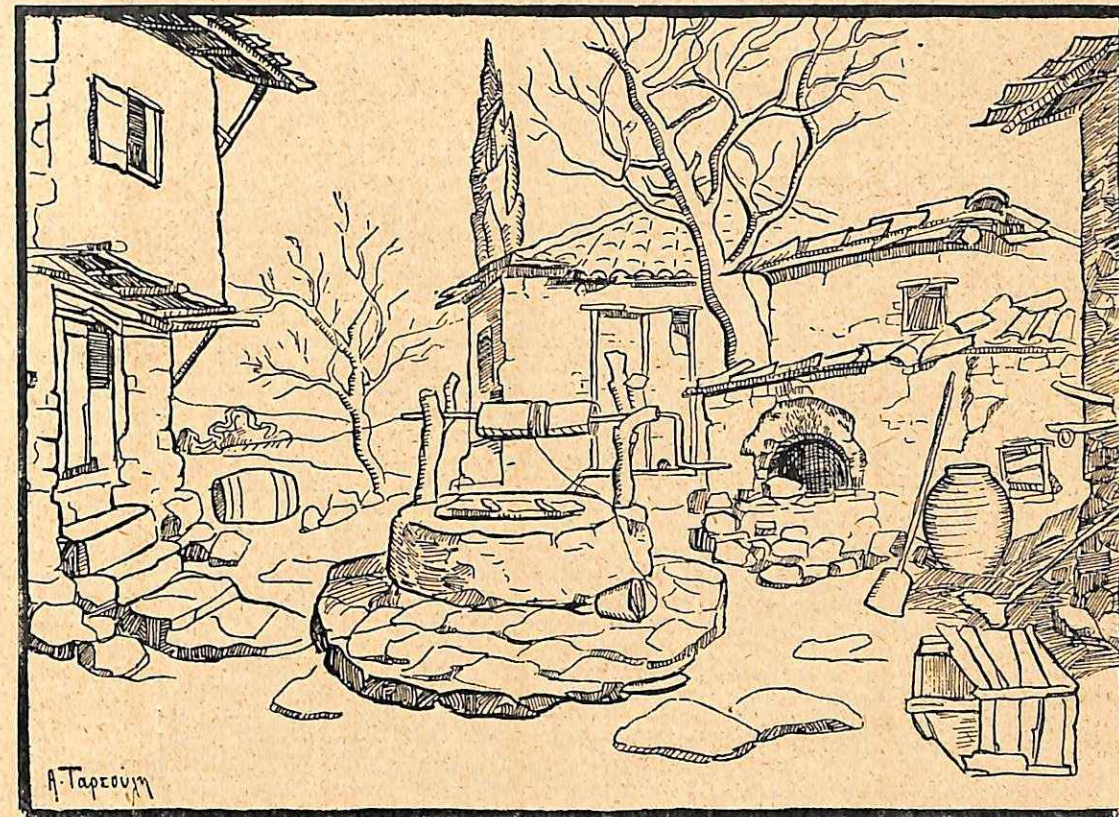
ΚΡΙΤΩΝ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

— Φαίνεται ότι στο γειτονικό μας Χαλάνδρι, δυο βήματα έξω απ' την Άθήνα, παρατηρείται το τελευταίο καλοκαίρι μεγάλη φιλολογική κίνηση, ή έποια ίσως να περνούσε άπαράτηρητη, αν δεν είχε την πρόνοια να μάς διαφωτίση περί αυτής κάποια προαιρετική έφημερίς.

— Η πνευματική αυτή άνθηση όφείλεται κατά την έν λόγω έφημερίδα εις τας άπλάς και τα καλύτερα και άπένειμε στα τρία πρώτα α'. βραβείο τριών χιλιάδων όκτακοσίων δραχμών στο καθένα και στο τέταρτο β' βραβείο χιλίων έκατό δραχμών.

— Τά βραδευθέντα έργα είναι ή «Αράκαινα» του κ. Δ. Μπόγγη, το «Μελετάκι» του κ. Χόρν, ο «Άρχοντας του κόσμου» του κ. Μωρατίνη και ή «Η Σάσα παντρεύεται» του κ. Ίωνανπορίλου.

Άθηνάς Ταρσούλη: Παλιά αλλή

— «Αν δέ, καθώς έλπιζει ο άρθρογράφος, δεχθή να δώσει διάλειψη και γνωστός ακαδημαϊκός, παραθερίων και αυτός εκεί, δεν είναι καθόλου άπορίας άξιον πώς το Χαλάνδρι θα παρουσιάση «αξιόλογον φιλολογικήν κίνησιν, την μόνην τουλάχιστον έξ όλων των προαστείων».

— Η Έθνική Βιβλιοθήκη, για την όποια παρεπονούμεθα ότι μένει ανοιχτή μονάχα τέ πρωί, από τις 15 του μηνός έκλεισε για όλην την ήμέρα έπί ένα μήνα «χάριν γενικού κα-θαρισμού», καθώς μας πληροφορεί ή έδο-ποίησι. Το Φοιτητικό Άναγνωστήριο θα έπαναλάβη τη λειτουργία του δεκαπέντε μέρες νωρίτερα, ήτοι στις άρχας του άλλου μηνός.

— Αυτές τις ήμέρες ο διαπρεπής Όλλανδός έλληνιστής Έσσελινγκ, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Λέιντεν, γιόρτασε την έβδομηκονταετηρίδα του. Με την εύκαιρία αυτή ο κ. Έπουρόγος των Έξωτερικών του έστειλε συγχαρητήριο τηλεγράφημα εκ μέρους της Κυβερνήσεώς μας.

— Άγγέλλεται για το φθινόπωρο ένα νέο λογοτεχνικό περιοδικό το όποιο, αν κρίνη κανείς απ' τον τίτλο του, θα σημείωση σταθμό στη φιλολογία μας.

— Η έπιτροπή του Κοτοπουλείου διαγωνισμού από τά θεατρικά έργα πού παίχτηκαν την τελευταία διατία έσχώρησε τέσσερα ως τά καλύτερα και άπένειμε στα τρία πρώτα α'. βραβείο τριών χιλιάδων όκτακοσίων δραχμών στο καθένα και στο τέταρτο β' βραβείο χιλίων έκατό δραχμών.

— Τά βραδευθέντα έργα είναι ή «Αράκαινα» του κ. Δ. Μπόγγη, το «Μελετάκι» του κ. Χόρν, ο «Άρχοντας του κόσμου» του κ. Μωρατίνη και ή «Η Σάσα παντρεύεται» του κ. Ίωνανπορίλου.

— Μας άνηγγέλη τηλεγραφικώς απ' τη Βιέννη ο θάνατος του μεγάλου Αυστριακού ποιητού Ούγου φόν Χόφμανσταλ, ο όποιος έθεωρείτο ως ένας από τους σπουδαιότερους άντιπροσώπους του γερμανικού συμβολισμού και είχε άποκτήσει με τά ποιήματά του πολύ μεγάλη φήμη.

— Ο Χόφμανσταλ έγεννήθηκε στη Βιέννη στα 1874, έσπούδασε νομικά και από νωρίς άφιερώθηκε στα γράμματα. Πρό έτών έπεσκέφθη και την Ελλάδα απ' όπου έγραψε τις έντυπώσεις του. Στο ελληνικό κοινό είναι γνωστός από την «Ήλέκτρα» του πού παίχτηκε από την Κοτοπούλη.

— Το Τορκινικό ύπουργείο της Παιδείας άπεφάσισε να μεταφράσει και να εισαγάγη στο σχολικό πρόγραμμα της χώρας τους άρχαιους Έλληνες ποιητάς και συγγραφείς, τους όποιους έθεώρησε άπαραίτητους για τη μόρφωση των μαθητών.

— Η συζήτηση για τον περιορισμό του αριθμού των φοιτητών στο Πανεπιστήμιο Άθηνών έληξε, άφού άκουστηκαν οι γνώμες όλων σχεδόν των καθηγητών της Πατρικής και μερικών άλλων. Οι περισσότεροι συμφωνούν στην άναγκαιότητα του περιορισμού και προτείνουν σχετικά διάφορα μέτρα.

— Στο τελευταίο φύλλο της «Ν. Έστιας» δημοσιεύονται τρία ανέκδοτα πεζά του Κώστα Καρυωτάκη και άναγγέλλεται για το φθινόπωρο φιλολογικό μνημόσυνο του ποιητού.

— Κάποια κίνηση παρεπρήθη τις τελευταίες ήμέρες στους φιλολογικούς κύκλους της πρωτεύουσας εξ άφορμής των γραφέντων ότι οι άριστιόδοχοι συγγραφείς έχουν δικαίωμα εισόδου στην Άκαδημία.

— Δυστυχώς όμως έχει ψηφισθή ήδη υπό της Βουλής το σχετικό νομοσχέδιο, σύμφωνα με το όποιον αποκλείονται της Άκαδημίας,

κι' έτοι οι παραπονούμενοι έμειναν έξω του νυμφώνος με τό άριστετό στο χέρι...

— Στην Ιταλία πρόκειται να δοθούν και φέτος παραστάσεις αρχαίων ελληνικών δραμάτων, οι όποιες διοργανώνονται κάθε χρόνο από τον κ. Ρομανόλι, από τις 25 Αύγουστου μέχρι 5 Σεπτεμβρίου.

— Ζωηρή συζήτηση στις έφημερίδες τις τελευταίες ημέρες έξ άφορμής της «Δίδος Δικηγόρου» του κ. Συναδινού, ή οποία άνεβάζτηκε στο θέατρο Κυδέλης.

— Ο συγγραφέας, χολωθείς από τις δυσμενείς κριτικές που γραφθηκαν για τό έργο του, άνέλαβε να διαφωτίση τους κριτικούς για την αξία του και σε κάποιο άρθρο του ανακηρύσσει έαυτόν μεγαλοφυάν (;). Μή χειρότερα...

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

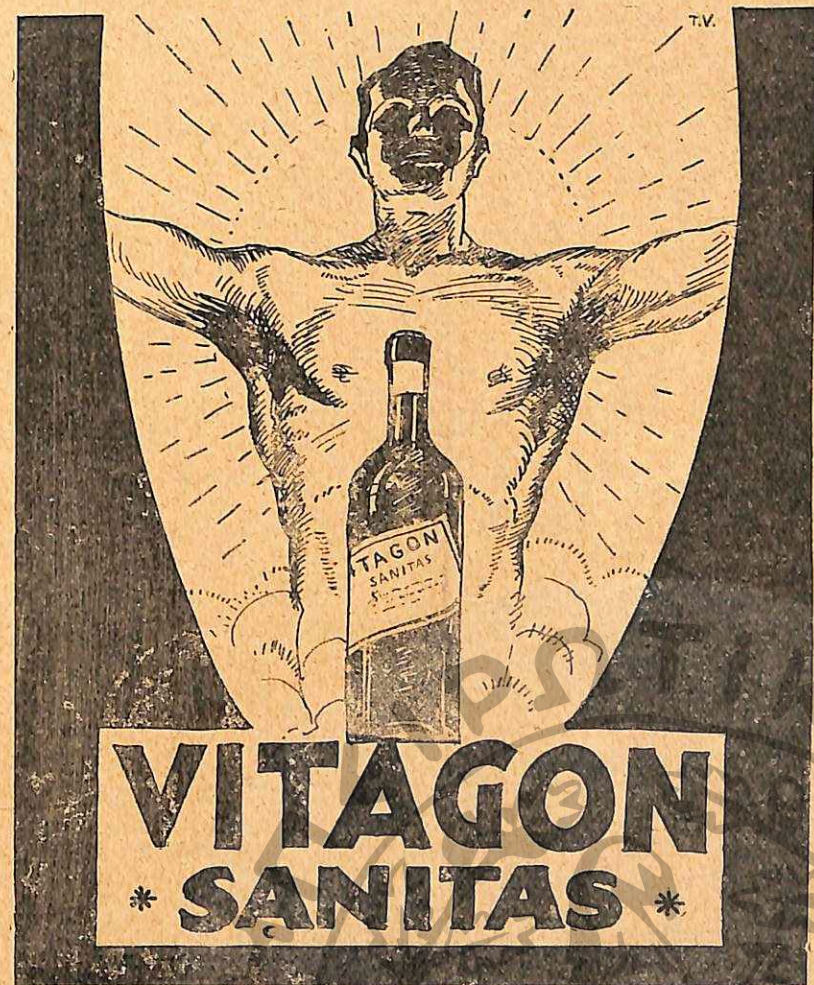
Π. Κ. Κόνταν (Πρώτη Σερρών). Τό διήγημά σας έχει μερικές άρετές που μάς κάνουν να το δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή. Ένώ όμως μπορούσε να γίνει μία αξιόλογη ήθογραφία που να διαδάζεται ως τό τέλος μ' εύχαρίστηση, έμεινε ένα απλό περιγραφικό κομμάτι με βάση άπίθανη και σκληρές άψυχολόγητες. Σε ποίο μέρος ακούστηκε στο γάμο να πηγαίνει ή νύφη στο γαμπρό μόνη της; Προσέχετε λοιπόν περισσότερο στη ζωή και με τά προσόντα που έχετε κάτι θα κατορθώσετε. — **Σύμαρξας**. Μεταχειρίζεστε ένα μέτρο ακατάστατο και δεν έχετε τό χάρισμα να συγκεντρώνετε τις ιδέες σας. Έπειτα δε χρειάζεται τόσος ρωμαντισμός σ' ένα σημεινόν ποίημα, που πρέπει νάναι όσο μπορεί πιο απλό και πιο σφιχτοδεμένο. Σε κάποιο μέρος λέτε: «μυσιωλιό... ζωντανό!». Τό ελάττωμα που έχετε, καθώς όμολογείτε, να μην ξανακυττάτε ένα έργο μόλις τ' άπογράψετε, είναι σπουδαίο και πρέπει με κάθε τρόπο ν' απαλλαγείτε απ' αυτό, γιατί άλλως είστε καταδικασμένοι στη σάπιαση. Μήτε οι δοκιμότεροι ποιητές δεν έχουν τόση έμπιστοσύνη στον έαυτό τους. Τά γράφουν και τά ξαναγράφουν ώσπου να τους δώσουν την τελειωτική τους μορφή. — **Γεώργ. Δενδρινόν**. Τό γράμμα σας, πολύ συμπαιθητικό, μάς δείχνει έναν άνθρωπο σεμνό και μετρημένο που αξίζει κάθε υποστήριξη μας. Την κρίση μας για τό διήγημά σας θα την έχετε βρή σε κάποιο απ' τά τελευταία φύλλα μας. — **Τάκης Μανροκέφαλον**. (Λαύριο). Έχουμε όλη τη διάθεση να υποστηρίξουμε κάθε προσπάθεια που θα μάς φανή κάπως αξιοπρόσεκτη. Από τους στίχους που μάς στέλνετε σήμερα δε λείπει βέβαια κάποιο αίσθημα και κάποια τεχνική έμπειρία. Έχετε όμως τό ελάττωμα ν' απλώνεστε σε καθολικά θέματα κι' έτσι από την ποίηση καταντάτε στη φιλοσοφία και στην κοινωνιολογία, τις εύκολες και τις αδυσώστες. Θα προτιμούσαμε να περιορισθήτε στα όρια των πραγματικών σας δυναμένων και να μην καταπαυθήτε με γενικώτερους και ανώτερους τάχα στοχασμούς, από τους όποιους λείπει κάθε πνοή και συγκίνηση. Αν, καθώς μάς γράφετε, αποτελή για σας ανάγκη το γράψιμο και δε μπορείτε να τό αφήσετε, προσπαθήστε τουλάχιστο να διορθώσετε τις ελλείψεις σας. Αν και τά πεντακόσια ποιήματα που έχετε έτοιμα δε διαφέρουν από τά σημερινά, σάς συνιστούμε με όλη την ειλικρίνεια να μη βιασθήτε να τά βγάλετε σε βιβλίο, αν δίνετε πραγματικά κάποια σημασία σ' όνομά σας. Η κρίση μας είναι, βέβαια, κάπως αίσθητή, αλλά

δεν πιστεύουμε να σας δυσαρεστήση, γιατί δεν είστε πιά πρωτόπαιρος και πρέπει να ακούετε μερικές αλήθειες απ' τους άλλους. — **Ρίταν Σόδου** (Πειραιά). Από τά ποιήματά σας καλύτερο σχετικά είναι ή «Εύχαριστία». Αν ήταν γραμμένο μάλιστα με λίγη περισσότερη προσοχή, μολονότι δε λείπει παρά τά ίδια γνωστά πράγματα, μπορούσε να δημοσιευθή, γιατί έχει κάποια τρυφερότητα και μουσικότητα που μάς άποζημιώνουν για την κοινοτυπία του. Αν έτοιμάσετε κανένα άλλο, μπορείτε να μάς τό στείλετε. — **Μαρίαν Ζ.** Οι στίχοι σας είναι πολύ αξιοπρόσεκτοι, αλλά μάς φαίνεται πως έχουν βγή άλλοτε σε συλλογή κι' ένας όρος του περιοδικού μας είναι να άποφεύγουμε τις άναδημοσιεύσεις. Διαφωτίστε μας σχετικά κι' αν έχουμε δικήν στείλτε μας άλλα καινούργια σας ποιήματα που θα δημοσιευθούν μ' εύχαρίστηση. — **Στρατήν Βίγλαν** (Αργεναν Λέσβου). Τά ποιήματά σας, χωρίς νάναι επιτυχημένα, φανερώνουν μερικές τεχνικές δεξιότητες που λείπουν από πολλούς άλλους. Έχουν όμως πολλές χαλαρόειες και δεν εκφράζουν παρά συνηθισμένες κοινοτυπίες. Αν είναι τά πρώτα σας αυτά, υπάρχουν έλπίδες να μη σταματήσετε αυτό. Χρειάζεται όμως διάβασμα. — **Σ. Μ.** (Ένταθα). Τά ποιήματά σας είναι γραμμένα με άρκετη μεσοτρία, προπάντων τό «Πρωτό τραγούδι». Δυστυχώς όμως δεν προσέχετε τόσο στην έκλογη των επιθέτων κι' αυτό ζημιώνει τό σύνολο, μαζί με την προχειρολογία που εύκολα σας παρασύρει σε μερικά σημεία. Ακόμα πρέπει να υποταχθήτε στη συντομία και να πετάξετε όλα τά περιττά που φορτώνουν τό στίχο και δεν τον αφήνουν να προχωρήση. Περιμένουμε άλλα καλύτερα για να βρεθούμε στην εύχαρίστη θέση να τά δημοσιεύσουμε. — **Τάσον Μοδινόν** (Ένταθα). Τό περιοδικό μας δε δημοσιεύει τέτοιου είδους διαγωνισμούς σαν αυτόν που μάς προτείνετε. Άπευθυνθήτε σε άλλο κανένα από τά γνωστά έδδομαδιάτα. Πάντως εύχαριστούμε για την προσφορά σας. — **Ντ. Λιγώση**. (Λάρισα). Τό διήγημά σας μ' όλο που είναι μ' εξαιρετική προσοχή γραμμένο, έχει ένα κοινότατο θέμα κι' έπρεπε νάναι πολύ δυνατό για να σταθή. Μόνο στο διαλογικό μέρος έχει κάποια ζωντάνια και στη σκηνή της φιλονεικίας κάπως. Έπάρθε κι' εσείς τό ίδιο με τόσους άλλους: παρασυρθήκατε απ' την κοινοτυπία και καταδικάζετε μόνος σας την προσπάθειά σας. Όταν κανείς δεν έχει να πη τίποτα δικό του, προτιμώτερο είναι να σπαταίνει. Μ' αυτά δε θέλουμε να πούμε πως πρέπει να πάψετε να γράφετε, αλλά να μην πιάσετε την πέννα πριν νιώσετε τον έαυτό σας ικανό να προχωρήση στην επιτυχία. — **Μανώλην Κριαράν**. (Χανιά). Μολονότι έρίσκουμε τις απόψεις σας όρθές, ωστόσο δεν κρίνουμε δημοσίευσιμο τό σημείωμά σας, γιατί αυτή ή συζήτηση έχει παρατραβήξει πιά και πρέπει να τελειώση. — **Κωστ. Γ. Χατζηκωνσταντήν**. (Καλλιθέα). Έμεις δε ζητάμε δικαίωμα κρίσεως σαν τους άλλους, μπορείτε να μάς στέλνετε ό,τι θέλετε έχοντας έμπιστοσύνη στη δικήν κρίση μας. Τό διήγημά σας ήταν καθαρογραμμένο και μάς εύκόλυσε πολύ στο διάβασμα, πράμα που σπάνια μάς συμβαίνει με τις κακογραφίες και τις μουντζούρες των περισσότερων, που δε λογαριάζουν καθόλου τον καιρό και την υπομονή του άλλου. Η «Εξομολόγηση» όμως δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον στη διήγηση και δε μπορεί να θεωρηθή παραπάνω από μέτρια. Η βάση της χαλάει όλο τό σύνολο που έχει κάποια χαρίσματα. Πώς ήταν

δυνατόν να μη γίνει γνωστός τόσα χρόνια ο φόνος, υπό τις περιστάσεις που συνέβη, και να μείνη για την τελευταία στιγμή; Άφήστε να γνωρίστε καλύτερα τη ζωή κι' έπειτα επιδοθήτε στο γράψιμο. Στο μεταξύ όμως μπορείτε να ασκήσθε, χωρίς αξιώσεις φυσικά. Αύτά έχουμε να σας πούμε έντελώς φιλικά και ειλικρινά.

Π. Γιωτόπουλον. (Κέρκυρα). Δραχμάς 180. — **Κ. Μασάρον**. (Αγ. Νικόλαον). Συνδρομή ελήφθη. Εύχαριστούμεν. — **Costi Varnajanni**. *Kurmituk*. Ένεγράφητε από 15-7-29. Έτησία 1 λίρα Άγγλίας. — **Γ. Νάνκη**. (Λεωνίδιον). — **Μ. Έξαρχόπουλον**. (Αμοργόν). Συνδρομή ελήφθη εύχαριστούμεν. — **Ι. Σ.** Κάθε άλλο παρά λόγοι ήθικης μάς αναγκάζουν να μη δημοσιεύσουμε τό κομμάτι σας. Γιατί να τρέψουμε στην ήθική αφού και με τά επεικέστερα κριτήρια τέχνης κρινόμενo δεν μπορεί να θεωρηθή δημοσίευσιμο τό κομμάτι σας; Επιτρέψτε μας μάλιστα να σας πούμε ότι ούτε τον τύπο της Ιεροδούλου ούτε της μοναχής γνωρίσατε. Έτσι που μάς τους παρουσιάζετε είναι φανερό πως ζούνε μονάχα στη δική σας φαντασία, αλλά όχι στη ζωή. — **Π. Στ. Πατρίκιον**. Η μελέτη σας για τον Παπαδιαμάντη ρηχή, ξώπεση κι' άψυχολόγητη. Θ' άργήσετε πολύ ώσπου να πετύχετε να συλλάβετε μία μορφή σαν του Παπαδιαμάντη. Αυτό τουλάχιστον δείχνει ή μελέτη σας. — **Γ. Π. Δενδρινόν**. Έλάδαμε τό «Ένας φόνος στο χωριό». Καλό έπίσης και θα δημοσιευθή. Στο ίδιο μέγεθος ή και κατά τι μικρότερα στείλτε μας αν έχετε, αφού πρώτα τά δουλέψετε καλά. — **Α. Αργην**. Έλάδαμε και τά δυό. Τό «άγρι δώδεκα χρονών» θα δημοσιευθή. Για τό «Στό τμήμα» έχουμε μερικές επιφυλάξεις. — **Ιρσιμα**. Τό διήγημά σας έχει περισσότερο ενδιαφέρον ως παρατήρηση και λιγώτερο ως γράψιμο. Με περισσότερη προσοχή θα μάς είχατε δώσει έναν πολύ χαρακτηριστικό τύπο. Στη μορφή όμως ύστεραίτε. Αν καμμία φορά περάστε από τά γραφεία, θα σας εκθέσουμε πλυτύτερα τις σκέψεις μας. Τό κομμάτι αυτό τό πέρνουμε σαν μία εύσυνείδητη προσπάθεια και σαν τέτοια θα τό δημοσιεύσουμε. — **Ιωάνν. Τερζόπουλον**. Σας συνιστούμε άντι να γράψετε ύμνους για την Ελλάδα να κάνετε μία γόνιμη δουλειά. Από ύμνους είμαστε χορτάτοι. Μας λείπουν όμως οι ικανοί να δουλέψουν και να κουρασθούν. — **Α. Καλοσύτην**. Δεν άρκει να πάρη κανείς νησιωτικούς τύπους για να γράψη καλό διήγημα. Χρειάζεται τό κομμάτι νάναι άρχιτεκτονημένο, νάχη τη μορφή του. Αυτή την έλλειψη την έχει σε μεγάλο βαθμό τό «Στό πανηγύρι» και γι' αυτό δεν θα δημοσιευθή. — **Ν. Α.** (Ζάκυνθος). «Οι Θλιβερές Σκιές» σας κ.λ.π. θα μπορούσαν να όνομασθούν και αξιοθνήκτες. Τά κομμάτια σας δεν λένε τίποτα. Άπολύτως τίποτα. — **Ιωάνν. Δέταικα - Καλοσύτην**. Ο «Καραγιώργης» άτυχώς μοιάζει υπερβολικά με σχολική έκθεση ιδεών. Καμιά ψυχολογία, κανένα χάρισμα λογοτεχνικό. — **Π. Κατινάιν**. Άνεξαρτήτως της λογοτεχνικής του αξίας είναι πολύ έκτεταμένο για να μπή σ' ένα τεύχος. Αν ήταν διήγημα θα μπορούσε να μπή συνέχεια. Μονόπρακτο όμως καθώς είναι, δεν κόβεται και γι' αυτό δε μπορούμε να τό δημοσιεύσουμε. — **Γ. Κ. Ζωγραφάκην**. Η μελέτη σας για την Κοιτική Φιλολογία δημοσιεύσιμη θάρρησιν μόνο γιατί έχουν άλλες σειρά. — **Ζωγράφον Άγραμματον**. «Η κυρά Φαντασία» δε μπορεί να δημοσιευθή.

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟΝ ΤΟΝΩΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΚΘΕΣΙΝ ΒΟΛΟΝΙΑΣ (ΒΟΛΟΣΝΕ)

Εΐνε Πλουσιώτατον εἰς Βιταμίνας, κατ' ἐξοχήν ἐπιστημονικόν
καὶ ἀπολύτως ἀβλαβές δυναμωτικόν.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

“ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,”

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΚΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΙΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Γ Κ Ρ Ε Κ Α

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχνη Φιλότεχνοι
ή Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται ἅπαντα τὰ ὄργανα καὶ μαθή-
ματα Μονωδία, Δραματικὴ, Ἀπαγγελία,
Ἱστορία Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ
σύστημα Dalcroze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & Σίας Α. Ἀλεξάνδρου 15
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΕΜΝΟΥΝΗ—Ἀρχὸν Σουρμελή
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμίδων—Ἐλευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΤΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισσία
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιᾶ
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ καὶ ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΨΑΛΤΩ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
> ΧΑΛΚΙΔΟΣ
> ΚΟΡΙΝΘΟΥ
> ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
> ΒΟΛΟΥ

Μέσος ὕψος φοιτῶντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER CROTRIAN STEIN WEC NEUMEYER,
SOPH K.A.P.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

“Ὅλα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά καὶ νεώτερα.
Γίνονται δεκταὶ ἰδιαιτέραι παραγγελίαι. Συ-
νεργασία μετὰ τοὺς μεγαλύτερους ἐκδοτικούς οἰ-
κούς τῆς Εὐρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντέλλα, κοντραμπάσσα,
μανδολίνα, κιθάρες, ὅλα τὰ εἶδη τῶν πνευστῶν
ὁργάνων, ἐξαρτήματα παντὸς εἶδους μάνται
φλαυμονικῶν, ῥόλοι, πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοσὶν μουσικῶν τεμαχίων
καὶ ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται καὶ ἐπισκευάζον-
ται παντὸς εἶδους πιάνο, πιανόλες καὶ μουσικά
ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα

Τράπεζα Τρικινίων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος
καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχ.
μέ 7 οἰο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

“ΒΟΤΡΥΣ,”

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν
Δρ. 90.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἐρυθροί,

γλυκεῖς, μοςχάτοι

ΟΙΝΟΙ Εἰς ΦΙΑΛΑΣ: Ἐπιτραπέζιοι

ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί, τονωτικοί,

ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιοῦ μοςχάτου Οἴνου

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ Οἴνου “ΒΟΤΡΥΣ,”

ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

Ἐράμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ
Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3

(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΩΝ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων
μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα
τὰ μέσα ἀναλαμβάνει καθε ἐργα-
σίαν, μετὰ ταχύτητα καὶ καλλι-
τεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ

ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΑΓΟΡΑΖΩ γραμματόσημα οἰασδήποτε ἀξίας εἰς τὰς πλέον συμφερούσας
τιμὰς, ἀσφράγιστα καὶ ἐσφραγισμένα.
ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΟΝ ΑΝΩ ΤΥΠΟΝ γραμματοσήμων. Δίδω δάνεια ἐπὶ γραμματο-
σήμων (συλλογῶν, στόχ., κλπ.) Ἐνδιαφέρομαι διὰ παλαιὰς ἐπιστολάς με
γραμματόσημα.

ΔΗΜ. Α. ΣΠΑΝΟΣ

Πλατεία Κλαθμῶνος. Ὁδὸς Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρ. 1.193.000.000.—

Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1928) » 5.700.000.000.—

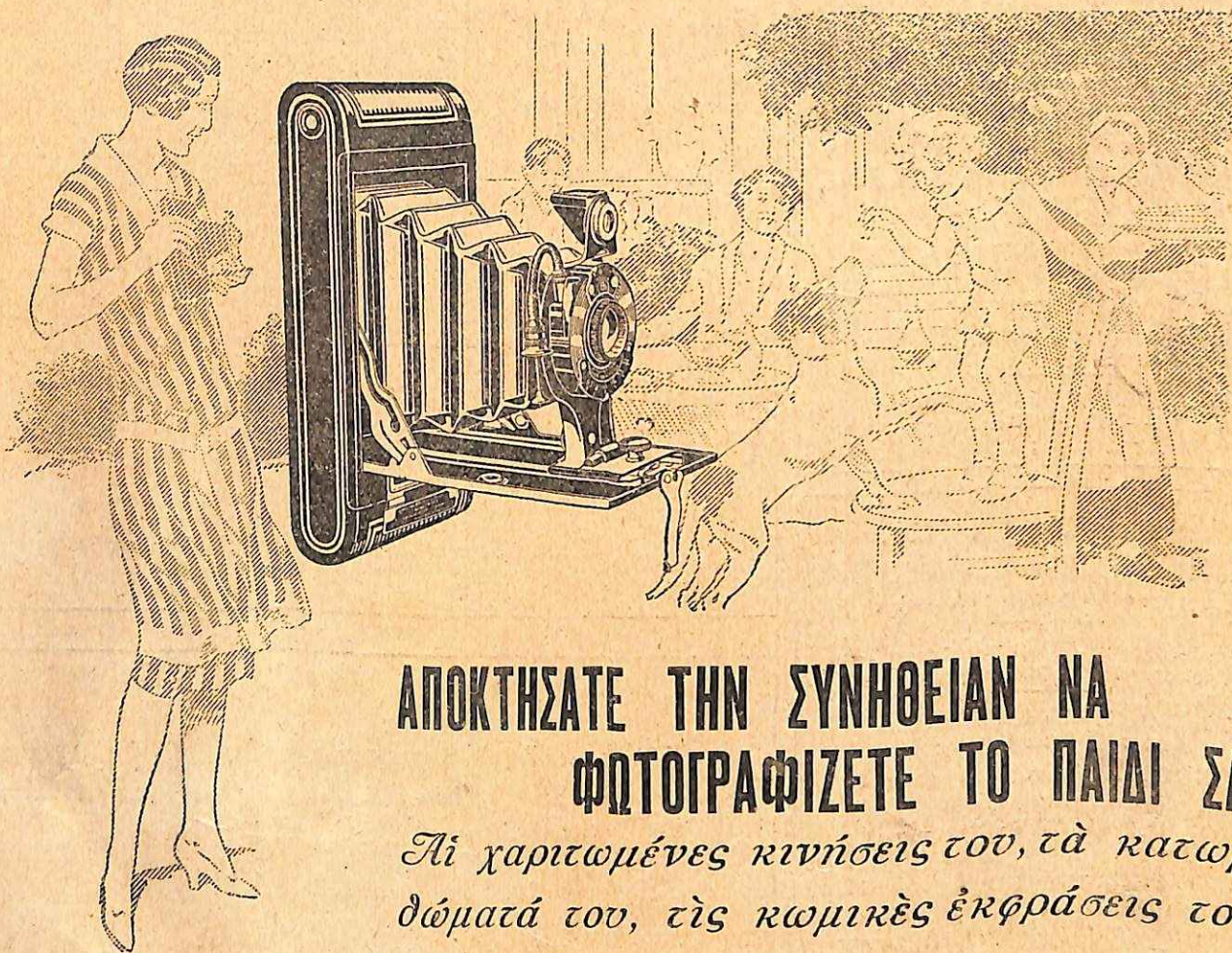
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ Εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν
ὡς ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὁρους.
Λέγεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ
καὶ ταμιευτηρίου εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μετὰ
εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗΝ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ ΝΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΕΤΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ

*Τι χαριτωμένες κινήσεις του, τὰ κατωρ-
δώματά του, τὶς κωμικὰς ἐκφράσεις του.*

ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟΝ ΕΥΚΟΛΟΝ ΜΕ ΕΝΑ

K O D A K

ἓνα κλίκ! καὶ ἡ φωτογραφία εἶναι ἑτοιμὴ.

*Καὶ τὸ μυστικὸν σου δὲ περιέχῃ αὐτὲς τὶς φω-
τογραφίες δὲ εἶναι εὐχάριστα σήμερα, ἀλλὰ
ἀνεκτίμητον μετὰ ἅσδ' ἄλλα χρόνια.*